

Urbanistika
UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ

ATESTATO Nr. 0428	KOMPLEKSAS	BENDRASIS PLANAS. RENGIMO ETAPAS. KONCEPCIJOS STADIJA	TOMAS	METAI
	U-1118		IV	2013

Joniškio
rajono
savivaldybė

Žagarės
seniūnija

ŽAGARĖS MIESTO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

RENGIMO ETAPAS. KONCEPCIJA.

STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO ATASKAITA

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

JONIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

BENDROJO PLANO RENGĖJAS:

UAB „URBANISTIKA“

PAREIGOS	PAVARDĖ	PARAŠAS
DIREKTORĖ	G. MINEIKIENĖ	
PROJEKTO VADOVĖ	G. RATKUTĖ SKAČKAUSKIENĖ	

TURINYS

	ĮVADAS	3
1.	ŽAGARĖS MIESTO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA	4
	1.1 Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos turinys	4
	1.2. Žagarės miesto teritorijos vystymo pagrindiniai tikslai ir uždaviniai	5
	1.3. Planuojami Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos variantai dvidešimties metų laikotarpiui	6
	1.4. Žagarės miesto bendrojo plano sąsaja su kitais planais ir programomis	7
2.	ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEIGU PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS	9
	2.1. Esama aplinkos būklė	9
	2.2. Aplinkos būklės pokyčiai, jeigu planas nebus įgyvendintas	16
3.	TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS SU BENDRUOJU PLANU SUSIJUSIOS APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS,	17
4.	YPAČ ATKREIPIANT DĖMESĮ Į PROBLEMAS, SUSIJUSIAS SU APLINKOS APSAUGAI SVARBIOMIS TERITORIJOMIS	24
	4.1. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos	24
	4.2. Problemos susijusios su aplinkos apsaugai svarbiomis teritorijomis	26
5.	TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS IR NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI	27
6.	GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI	30
7.	PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI KOMPENSUOTI	43
8.	BENDROJO PLANO KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS	44
9.	VERTINIMO, ĮSKAITANT VISUS SUNKUMUS, SU KURIAIS BUVO SUSIDURTA KAUPIANT REIKIAMĄ INFORMACIJĄ, APRAŠYMAS	45
10.	NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS	46
11.	SANTRAUKA	47

GRAFINĖ DALIS:

1 brėžinys. KONCEPCIJA . Funkciniai prioritetai. 1 variantas.

2 brėžinys . KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra.1 variantas.

3 brėžinys. KONCEPCIJA. Funkciniai prioritetai. 2 variantas.

4 brėžinys. KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. 2 variantas.

Schema. „Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonų schema“ (Žagarės miesto plote)

PRIEDAI

IVADAS

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcija parengta vadovaujantis Joniškio rajono savivaldybės Tarybos 2010 m. rugpjūčio 5 d. sprendimu Nr. T-127 „Dėl Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano rengimo“, Žagarės miesto bendrojo plano rengimo darbų programa (patvirtinta Joniškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2011 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. A-1180), planavimo sąlygomis bei remiantis Lietuvos įstatymais, Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais planavimą. Savivaldybės teritorijos dalių (miestų ir miestelių) bendrųjų planų rengimo, derinimo, tvirtinimo, keitimo ir galiojimo tvarką detaliai reglamentuoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004-05-07 įsakymu Nr. D1-263 (LR aplinkos ministro 2006-12-14 įsakymo Nr. D1-591 redakcija) patvirtintos „Miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklės“ (Žin. 2006, Nr.145-5559). 2012 m. atlikus Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano esamos būklės analizę, buvo pereita prie antrosios rengimo etapo studijos – miesto vystymo koncepcijos.

Rengiant Žagarės miesto bendrojo plano koncepciją remiamasi Europos Sąjungoje visuotinai priimta tvaraus vystymosi ideologija. Tvarus (darnus) vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinėms ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų. Tam, kad nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos įgyvendinimo pasekmes aplinkai, rengiamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas - planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, per kurį rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, konsultuojama, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant planą ar programą, teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tikslai:

- nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas Žagarės miesto bendrojo plano įgyvendinimo pasekmes aplinkai;
- užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus;
- užtikrinti, kad bendrojo plano rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas plano įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

1. ŽAGARĖS MIESTO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA

1.1. Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos turinys

Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos pateikiama medžiaga suskirstyta į 5 skyrius. Išskiriami du teritorijos vystymo koncepcijos variantai aprašomi SPAV ataskaitos 1.3 teksto skyriuje. Grafinę dalį sudaro miestelio teritorijos vystymo erdvinės struktūros ir funkcinių prioritetų dviejų variantų brėžiniai. Žemiau yra pateikiamas Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos turinys.

TEKSTINĖ DALIS

IVADAS

1. MIESTO BENDROJO PLANO KONCEPCIJĄ LEMIANČIOS ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS

MIESTO IŠORINĖ STRUKTŪRA

MIESTO VIDINĖ STRUKTŪRA

GAMTINĖ APLINKA

NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS

DEMOGRAFIJA IR SOCIALINĖ INFRASTRUKTŪRA

SUSISIEKIMO SISTEMA

INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

2. SOCIALINĖS - EKONOMINĖS RAIDOS PROGNOZĖS

3. MIESTO ERDVINĖ KOMPOZICIJA BEI JĄ FORMUOJANTYS VEIKSNIAI

3.1. ERDVINĖS STRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS IR VARIANTAI

3.1.1. Planuojami Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos variantai dvidešimties metų laikotarpiui

3.1.2. Svarbiausių ekologinio stabilizavimo ašių ir centrų lokalizavimas

3.1.3. Pagrindiniai miesto plėtros variantų kompoziciniai elementai, formuojantys miesto struktūrą

3.1.4. Miesto teritorijos vystymo būdai (tipai)

3.2. GAMTOSAUGOS KRYPTYS

4. PLANINĖ STRUKTŪRA, TERITORIJŲ FUNKCIJOS IR NAUDOJIMAS

4.1. FUNKCINIŲ PRIORITETŲ ZONOS

4.2. ŽALIŲJŲ PLOTŲ SISTEMOS VYSTYMAS

4.3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS

4.4. SUSISIEKIMO SISTEMOS PLĖTOJIMO KONCEPCIJA

4.5. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS

GRAFINĖ DALIS

1 brėžinys. KONCEPCIJA . Funkciniai prioritetai. I variantas. M 1:5000

2 brėžinys . KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. I variantas. M 1:5000

3 brėžinys. KONCEPCIJA. Funkciniai prioritetai. II variantas. M 1:5000

4 brėžinys. KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. II variantas. M 1: 5000

1.2. Žagarės miesto teritorijos vystymo pagrindiniai tikslai ir uždaviniai

Pagrindinis Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano tikslas – teritorijų kompleksinio planavimo dokumento teritorijos erdvinio vystymo politikai, teritorijos naudojimo ir apsaugos prioritetams bei svarbiausioms tvarkymo priemonėms nustatyti parengimas, sudarant palankiausias sąlygas Žagarės miesto darniam vystymuisi, užtikrinant prielaidas teigiamai ekonomikos ir socialinei raidai, kartu nepadarant žalos aplinkai. Konceptijos rengimo studijos metu tobulinama teritorijos erdvinės struktūros kompozicija, nustatomi planinės ir erdvinės struktūros vystymo principai, teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai ir miesto teritorijos plėtros kryptys. Parengiamas galimas alternatyvus miesto teritorijos vystymosi variantas, nustatomi teritorijos tvarkymo, reglamentavimo ir apsaugos principai. Miesto vystymo koncepcija rengiama 20 metų laikotarpiui – iki 2033 metų.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano uždaviniai:

- Suformuoti Žagarės miesto teritorijos plėtros koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, teritorijos funkcines zonas;
- Tobulinti istoriškai susiklosčiusią miesto urbanistinę struktūrą ir formuoti architektūrinę erdvinę ir estetinę kompoziciją;
- Išryškinti ir panaudoti miesto privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes;
- Numatyti planuojamos teritorijos ekonominės, socialinės raidos ir investicijų kryptis, turizmo, verslo, rekreacijos, kitos veiklos ir būsto statybos galimą plėtojimąsi;
- Numatyti gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones (transporto triukšmui, vibracijai, oro, dirvožemio, paviršinio ir požeminio vandens užterštumui mažinti), spręsti atliekų tvarkymo klausimą, formuoti bendrojo naudojimo želdynų ir apsauginių želdynų sistemą;
- Nustatyti teritorijas, kurių privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos juose apribojimus;
- Numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų saugojimą;
- Nustatyti kultūros paveldo objektų apsaugos prioritetų zonas, įvertinti paveldo objektų fizinę būklę ir numatyti priemones būklei gerinti, numatyti kultūros paveldo objektų naudojimo, parengimo lankyti (pritaikymo turizmo reikmėms) galimybes;
- Plėtoti inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą;
- Rezervuoti teritorijas komunikacinių koridorių ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai;
- Nustatyti planuojamos teritorijos užstatymo aukščio ir intensyvumo parametrus;
- Pagal bendrus vyraujančius požymius išdėstyti planuojamos teritorijos dalis, nurodant pagrindinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir/ar pobūdį (pobūdis pažymimas tais atvejais, kai jo turinys daro įtaką nustatomo teritorijos tvarkymo reglamento reikalavimams). Tuo atveju, kai nustatomi keli teritorijos ar žemės sklypo naudojimo būdai, juos būtina nurodyti;
- Nustatyti prioritetus, terminus ir būdus Žagarės miesto teritorijos specialiesiems ar detaliesiems planams rengti, inžinerinei infrastruktūrai plėtoti;
- Nustatyti miesto įtakos zonas;
- Patikslinti Žagarės miesto administracines ribas.

1.3. Planuojami Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos variantai dvidešimties metų laikotarpiui

Miestai, miesteliai yra gyventojų socialinės ir ekonominės veiklos koncentracijos ir kultūros židiniai, lemiantys viso rajono bei regiono socialinį ekonominį potencialą. Darnaus vystymosi principas reikalauja reguliuoti urbanizacijos procesą, nedarant žalos aplinkai. Nevaldoma urbanizacija gali turėti neigiamos įtakos ir negrįžtamų pasekmių aplinkai, visų pirma - gamtinei ir kultūrinei.

Miesto erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant vertingą kraštovaizdį. Pagrindiniai optimalios Žagarės miesto struktūros vystymo principai yra:

- miesto centro formavimas – miesto centro teritorijos vystymas įvertinant kintančius poreikius, miesto centro gyvybingumo skatinimas;
- urbanistinių jungčių - miesto pagrindinių gatvių tinklo formavimas, miesto ryšių funkcionavimo užtikrinimas;
- gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų formavimas, modernizavimas;
- polifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas (konversija);
- užstatymo struktūrizavimas;
- nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga;
- gamtinio karkaso elementų saugojimas;
- rekreacinių objektų plėtra;
- miesto ir priemiesčių plėtros suderinamumas;
- miesto ir Žagarės regioninio parko plėtojimo bendra strategija.

Vienas iš būdų teritorinės kraštovarkinės struktūros esamiems bruožams išryškinti ir tolimesnei plėtrai, sąlygojamai socialinių ir ekonominių procesų bei gamtinės aplinkos ypatumų, nustatyti yra teritorijos erdvinės raidos kompozicijos bei koncepcijos sukūrimas.

Siūlomi du Žagarės miesto plėtros kompoziciniai variantai. Abiejuose variantuose miesto erdvinės struktūros svarbiausi sudėtiniai komponentai yra urbanistinis bei gamtinis karkasai, miesto plėtros teritorijų funkcinės struktūros.

Įvertinus esamą padėtį bei jos išvadas, Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinius, teikiami du Žagarės miesto plėtojimo variantai, kuriuose numatomos priemonės:

- užtikrinančios gyvenimo kokybės augimą;
  - leidžiančios valdyti miesto plėtrą pagal darnios plėtros principus;
  - suderinančios rajono ir miesto teritorijų bendrųjų planų sprendinius, sukuriančias prielaidas naudingai bendradarbiauti visoms šalims.
- **Pirmas variantas - Miesto plėtra naudojant vidinius rezervus**

Žagarės miesto plėtra numatoma esamose administracinėse ribose. Prioritetas teikiamas vidinės miesto struktūros tobulinimui, teritorijų modernizavimui, vidinių teritorijų rezervų naudojimui. Plėtojama susiklosčiusi miesto struktūra. Prioritetas teikiamas miesto centro teritorijos gyvybingumo, fizinės aplinkos kokybės, ekonominio aktyvumo skatinimui. Saugomos nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijos bei

objektai, siekiama jų vertybės požymių išlaikymo ir perdavimo ateinančioms kartoms. Planuojama esamų gyvenamųjų teritorijų renovacija užbaigiant formuoti nebaigtas užstatyti urbanistines struktūras, pritraukti aplinkai draugiškas funkcijas gerinant gyvenimo kokybę. Numatoma žaliųjų plotų sistema.

▪ **Antras variantas - Miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas**

Numatoma Žagarės miesto teritorinė plėtra įsisavinant Žiurių, Aleksnadravo, Žvelgaičių, Žagariškių, kaimų teritorijas bei iš miesto „išimant“ žemės ūkio teritorijas (šiaurės rytinėje ir pietinėje pusėse). Plėtojamas miesto centras, kur skatinamas centro gyvybingumas, fizinės aplinkos kokybės gerinimas, ekonominis aktyvumas. Saugomi nekilnojamojo kultūros paveldo objektai, teritorijos, siekiama jų vertybės požymių išlaikymo ir perdavimo ateinančioms kartoms. Įvertinus Žagarės regioninio parko tvarkymo plane numatytus sprendinius, numatoma ne tik esamų bei prijungiamų prie miesto teritorijų renovacija, modernizavimas, bet ir nauja plėtra. Naujos teritorijos įsisavinamos kompleksiskai, rezervuojami plotai viešosioms erdvėms, infrastruktūrai. Kuriam žaliųjų plotų sistema, integruojanti esamus želdynus, upių pakrantes. Vystant miesto gatvių tinklą, planuojamos naujos susisiekimo jungtys.

Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos variantai skiriasi pagal planuojamas plėtros kryptis. Pirmame variante plėtra vykdoma esamose miesto administracinėse ribose, įvertinus esamus Žagarės regioninio parko reglamentus. Antrame variante prioriteti teikiami gretimų miestui užstatytų teritorijų integravimui į miesto struktūrą, taip pat neprieštaraujant Žagarės regioninio parko reglamentams.

Pasirinktas koncepcijos variantas bus tobulinamas sprendinių konkretizavimo studijoje, išlaikant sprendinių konceptualumą, bei taikant visuotinai pripažintus darniosios plėtros principus, priemones ir būdus:

- nustatys pagrindinius ir nekeičiamus urbanistinės struktūros formavimo principus;
- nustatys darniosios plėtros principus atitinkančią veiklą reglamentuojančius režimus skirtingose teritorijose, akcentuojant žemėnaudos mišrumą, žemės naudojimo intensyvumą bei planuojamos teritorijos struktūrinių dalių funkcines bei kompozicines ypatybes;
- deklaruos svarbiausius viešo naudojimo struktūrinius elementus (saugomas viešas erdves, želdynus bei susisiekimo ir inžinerinei infrastruktūrai reikalingas teritorijas);
- BP kompetencijos ribose suformuluos pagrindinius reikalavimus statybinei veiklai skirtingose funkcinėse zonose.

1.4. Žagarės miesto bendrojo plano sąsaja su kitais planais ir programomis

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcija iki 2033 metų rengiama įvertinant ir atsižvelgiant į jo sąsajas su šalyje, Šiaulių apskrityje ir Joniškio rajono savivaldybėje parengtomis strategijomis, programomis ir planais:

- Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr.113-5029);
- Nacionalinė darnaus vystymo strategija (Žin., 2003, Nr.89-4029);
- Europos kraštovaizdžio konvencija (Žin., 2002, Nr. 104-4621);
- Lietuvos respublikos kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių planas (Žin., 2005, Nr. 103-3808; Žin., 2007, Nr. 114-4646; Žin. 2008, Nr. 13-439; Žin., 2009, Nr. 80-3343);
- Nacionalinės integralios paveldosaugos strategijos metmenys (Žin., 2004, Nr. 175-6516);
- Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008-2015 metų plėtros strategija, patvirtinta LR Vyriausybės 2008m. rugpjūčio 27 d. nutarimu Nr.832;
- Nacionalinis energetikos strategijos įgyvendinimo planas, patvirtintas LR vyriausybės 2007 -12 - 27 nutarimu Nr. 1442;
- 2002-2015 metų Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programa;

Rengimo etapas. Konceptijos studija

- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (Žin., 2002, Nr.110-4852);
- Šiaulių regiono 2007-2013 metų plėtros planas, patvirtintas Šiaulių regiono plėtros tarybos 2010 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. R-39;
- Šiaulių apskrities teritorijos bendrasis planas, patvirtintas LR Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 1042;
- Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2008 balandžio 10 d. sprendimu Nr. T-61;
- Joniškio rajono savivaldybės 2011-2013 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas 2011 m. vasario 3 d. Joniškio rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-7;
- Žagarės miesto išplanavimo projektas, patvirtintas Valstybinio statybos reikalų komiteto 1984 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr.127
- Šiaulių apskrities kultūros paveldo tinklų schemos specialusis planas;
- Joniškio rajono kultūros paveldo tinklų schema;
- Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas (Žin., 2008, Nr. 139-5497);
- Žagarės regioninio parko apsaugos reglamentas (Žin., 2002, Nr. 86-3735);
- Žagarės regioninio parko nuostatai (Žin., 1999, Nr. 39-1227);
- Žagarės regioninio parko tvarkymo planas (Žin., 2009, Nr. 43-1687);
- Vietinės reikšmės urbanistikos paminklo UV-58 Žagarės mieste sklypų suplanavimo projektas, patvirtintas Joniškio rajono mero 1996 m. gruodžio 2 d. potvarkiu Nr. 416;
- Joniškio rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. T-292;
- Žagarės miesto vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtros specialusis planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. balandžio 16 d. sprendimu Nr. T-101;
- Joniškio rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės kelių tinklo žemėtvarkos schema, patvirtinta Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. balandžio 16 d. sprendimu Nr. T-68;
- Joniškio rajono šilumos ūkio specialusis planas;
- Joniškio rajono miškų priskyrimo miškų grupėms planas (Valstybinės miškų tarnybos duomenys);
- Joniškio rajono savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schema, patvirtinta LR Vyriausybės 2007 m, gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1409;
- Žemės sklypo suformavimo Žagarės miesto Raktuvės kapinėms praplėsti detalusis planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2008 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. A-118, kiti detalieji planai, pagal Joniškio rajono savivaldybės teritorijų planavimo registrą.

2. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEIGU PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS

2.1. Esama aplinkos būklė

Vertinant aplinkos būklę Žagarės mieste, būtina atsižvelgti į pagrindinių aplinkos komponentų - aplinkos oro, paviršinio ir požeminio vandens kokybę, gamtinio kraštovaizdžio būklę. Šių aplinkos elementų kokybės pokyčiai apsprendžia bendrą aplinkos kokybę. Kokybiniai pokyčiai viena ar kita linkme įtakoja natūralaus ar santykinai natūralaus kraštovaizdžio, tame tarpe biotos struktūros pokyčius. Žagarės miesto teritorijos aplinkos būklės apžvalga atlikta remiantis Žagarės miesto bendrojo plano esamos būklės analizės ir vertinimo medžiaga (UAB „Urbanistika“, 2012).

Vandenu kokybė

Paviršinių vandenu kokybė priklauso nuo teršalu, patenkančių į vandens telkinius kiekių ir savybių bei pačių vandens telkinių ypatybių. Tarp pagrindinių vandens telkinių teršėjų yra komunalinis (namų ūkis), pramonė ir žemės ūkis. Gyventojų ir pramonės išleidžiami nutekamieji vandenys priskiriami taškinei taršai, o tarša iš žemės ūkio vadinama pasklidąja, tuo nurodant skirtingą sklaidos pobūdį. Taškinė tarša, nepaisant to, kad labai pakito ne tik bendras nuotekų kiekis (vandens suvartojimo pramonės ir komunaliniame sektoriuje sumažėjimas), pagerėjo jų išvalymo lygis (buvo modernizuojami ar statomi nuotekų valymo įrenginiai), išlieka viena iš labiausiai įtakojančių paviršinio vandens kokybę.

Pagrindinis taškinės taršos šaltinis Žagarės mieste iki šiol buvo UAB „Joniškio vandenys“ eksploatuojama technologiškai pasenusi Žagarės miesto nuotekų valykla. Įgyvendinant vandentvarkos ūkio plėtros projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Žagarėje“ 2011 metų pabaigoje pradėti naujų Žagarės miesto nuotekų valymo įrenginių statybos darbai. Įgyvendinus šį projektą naujai pastatyti valymo įrenginiai bus pajėgūs išvalyti nuotekas iki nustatytų reikalavimų (išvalomas azotas, fosforas, kitos kenksmingos medžiagos), todėl žymiai sumažės Švėtės upės tarša.

Kita problema taršos iš taškinių šaltinių srityje - nepatenkinamos būklės ir nepakankamai išvystyta nuotekų tinklų sistema, dėl ko į aplinką patenka daugiau nevalytų nuotekų, nei apskaitoma. Situacija vandentvarkos sektoriuje turėtų keistis į gerąją pusę, nes įgyvendinant aukščiau minėtą projektą, Žagarės mieste tiesiami nauji vandentiekio ir nuotekų tinklai, kurie leis sumažinti taškinių taršos šaltinių skaičių. Sutvarkius miesto vandens ūkį prie vandentiekio ir nuotekų tinklų galės prisijungti apie 80% Žagarės gyventojų.

Šio krašto upių nuotėkio fone (upės lėtos, nevandeningos, vasarą smarkiai nusenka, o mažesnieji upeliai išdžiūsta) vandens kokybę neretai lemia net ir nedideli taršos židiniai, juo labiau tokios gyvenamosios vietovės, kai Žagarės miestas. Todėl ir perspektyvoje miesto ūkio – buities nuotekų sistemos vystymas ir atnaujinimas, bei lietaus nuotekų valymo įrenginių projektavimas ir statyba išlieka prioritetiniu aplinkosauginiu uždaviniu.

Aktuali problema – natūralių maudyklų vandens bakteriologinė ir mikrobiologinė tarša. Žagarės mieste sezono metu (birželio - rugsėjo mėnesiais) atliekama Švėtės upės ir Žagarės tvenkinių maudymosi vietų vandens kokybės stebėseną. Stebėseną atliekama vadovaujantis HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ higienos normos reikalavimais. Nustačius neatitikimus higienos normos reikalavimams (kai tarša viršija leistinas normas), maudynės vandens telkiniuose uždraudžiamos (tokių atvejų ankstesniais metais pasitaikydavo neretai).

Rengimo etapas. Konceptijos stadija

Užtikrinant geresnę Švėtės upės vandens kokybę, o kartu ir švaresnę aplinką Žagarės miesto gyventojams prisidėjo 2010 metais įgyvendintas aplinkosauginis projektas „Švėtės upės dalies Žagarės mieste būklės gerinimas“. Įgyvendinant projektą, buvo sutvarkytos telkinio pakrantės, pašalinti menkaverčiai krūmai, iš upės pašalintos biogeninės medžiagos ir taip atstatyta jos ekosistema. Upės išvalymas yra svarbus ne tik aplinkosauginiu, bet ir rekreaciniu požiūriu.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje įtvirtinama nuostata siekti atitikimo ES reikalavimams dėl tiekiamo vandens ir išleidžiamų nuotekų kokybės. Didėjant gyventojų poreikiams bei griežtėjant aplinkosauginiams reikalavimams numatomas nenutrūkstamas vandentiekos ir vandenvalos sistemų modernizavimas, kas ilgainiui užtikrintų Žagarės miesto gyventojų aprūpinimą kokybišku geriamuoju vandeniu, ūkio – buities ir lietaus nuotekų išvalymą iki reikalaujamų normatyvų, tuo pačiu pagerintų bendrą ekologinę miesto, o kas ypač svarbu, Švėtės upės (kairysis Lielupės intakas) ir kitų vandens telkinių būklę.

Neįgyvendinus koncepcijos sprendinių tikėtina: miesto taršos įtaka požeminio vandens kokybei; gyventojų, vartojančių užterštą šachtinių šulinių vandenį, sveikatos sutrikimai; blogėjanti paviršinio vandens telkinių - Švėtės upės ir kitų vandens telkinių būklė.

Oro kokybė

Atmosferos tarša tebėra viena didžiausių ir sunkiausiai sprendžiamų aplinkosaugos problemų. Taip yra todėl, kad teršalai aplinkos ore gali išsilaikyti ganėtinai ilgą laiką ir juos oro masės perneša toli nuo kilmės šaltinių.

Miesto aplinkoje oro kokybei didžiausią įtaką daro transportas, pramonė, energetika, namų ūkis. Erdvinį oro taršos pasiskirstymą įtakoja stacionarių ir mobilių teršalų emisijos šaltinių teritorinis išsidėstymas, gatvių užstatymas bei gamtiniai veiksniai – meteorologinės ir orografinės sąlygos.

Žagarės miestas nepasižymi išvystyta pramone, todėl dabartiniu metu pagrindiniai aplinkos oro teršėjai yra: energetikos objektai (vietinės katilinės), namų ūkis, transportas.

Stacionarių oro taršos šaltinių tarpe, kaip stambiausius oro teršėjus reikėtų išskirti Žagarės miesto šiluminę katilinę, kurią eksploatuoja UAB „Fortum Joniškio energija“. 2004 metais baigta Žagarės katilinės rekonstrukcija, įrengiant 1 MW galingumo medienos atliekomis kūrenamą katilą ir tuo pačiu nutraukiant skalūnų alyvos deginimą. Katilinės rekonstrukcija, pritaikant ją naudoti vietinį kurą, leido sumažinti išmetamų į aplinką teršalų kiekius.

Žagarės mieste oro kokybei neabejotinai didelę įtaką daro namų ūkis, nes iš privačių gyvenamųjų namų kaminų išmetama nemažai teršalų, kurių padaugėja šaltuoju metų laiku, kai intensyviai kūrenamos krosnys, o meteorologinės sąlygos nėra palankios jiems išsisklaidyti. Minėta tarša yra niekieno nekontroliuojama, jos apimtys nežinomos. Rengiamame Joniškio rajono šilumos ūkio specialiajame plane nagrinėjama galimybė prijungti vartotojus, kurie šiuo metu šilumą gamina vietiniuose šilumos šaltiniuose, prie centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemos. Įgyvendinant šiuos pasiūlymus būtų sumažinamas taršos šaltinių skaičius, kas turėtų teigiamą ilgalaikį poveikį aplinkos oro kokybei.

Kitas svarbus teršalų emisijos šaltinis Žagarės mieste, kaip ir visoje šalyje, yra autotransportas. Autotransporto sąlygojamos taršos apimtys priklauso nuo automobilių skaičiaus, eismo intensyvumo,

Rengimo etapas. Konceptijos studija

suvartotų degalų kiekio, jų rūšies ir kokybės, transporto priemonių techninės būklės ir kt. Kokią dalį transporto sąlygojama oro tarša sudaro Žagarės mieste duomenų nėra.

Pagal valstybinę aplinkos oro monitoringo programą, kurios uždavinys yra pateikti visuomenei ir visoms suinteresuotoms organizacijoms sistemingą ir objektyvią informaciją apie oro užterštumo lygį, šalies teritorijoje yra įrengta 13 nepertraukiamai veikiančių oro kokybės kontrolės stočių. Aplinkos oro kokybė Žagarės mieste pagal valstybinę aplinkos oro monitoringo programą nėra stebima. Žagarės mieste oro kokybės tyrimai nebuvo atliekami, aplinkos oro monitoringas nevykdomas.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje nenumatoma veikla, galinti reikšmingai paveikti oro kokybę. Savo ruožtu susisiekimo sistemos modernizavimas, esamo gatvių tinklo tobulinimas, pėsčiųjų ir dviračių transporto tinklo plėtra pagerintų eismo sąlygas, įgalintų pastebimai pristabdyti transporto emisijų, dulkelėtumo, išmetamų teršalų kiekio augimą. Šilumos ūkio modernizavimas – centralizuoto šilumos tiekimo sistemų įdiegimas sumažintų stacionarių nekontroliuojamų oro taršos šaltinių skaičių ir išmetamų teršalų kiekius. Teritoriškai žymiai plečiami atskirųjų rekreacinės bei apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų plotai turės įtakos mažinant neigiamą taršos poveikį.

Neįgyvendinus koncepcijos sprendinių, dėl nekontroliuojamų ir neprognozuojamų teršalų emisijų, tikėtinas oro kokybės blogėjimas, o tuo pačiu neigiamas poveikis miesto gyventojų sveikatai, gamtinės aplinkos ekologiniam stabilumui, želdinių būklei, rekreaciniam patrauklumui.

Kitų, su aplinkos kokybe: fizikine tarša (radioaktyviaja, elektromagnetinių laukų, triukšmo ir termine), dirvožemio tarša susijusių problemų arba leistinių lygių viršijimo atveju Žagarės miesto teritorijoje nėra konstatuota.

Gamtinio kraštovaizdžio* būklė

Pačiame šiauriniame Lietuvos pakraštyje esantis Jonišio kraštas – nekontrastingų lygumų žemės, kur net mažiausios kalvelės ar nedidukai upeliai suteikia aplinkai įvairovės. Remiantis Lietuvos Respublikos geomorfologiniu rajonavimu čia skiriamas Vidurio ir šiaurės Lietuvos žemumų srities Žiemgalos (Ziemgalės) moreninės lygumos rajonas. Jame plyti priemolingos arba molingos lygumos, daugiau ar mažiau paveiktos priedyninių patvenktinių baseinų. Gamtinio atžvilgiu vienalytį Žiemgalos lygumos rajoną į dvi dalis skiria etnografinė ir politinė riba – Latvijos ir Lietuvos siena. Didesnioji rajono dalis yra Latvijoje, o į šiaurinį Lietuvos pakraštį įsiterpanti pietinė dalis turi neryškų nuolydį į šiaurę.

Žiemgalos lygumą dengiantis labai karbonatingų moreninių nuogulų sluoksnis yra itin plonas ir svyruoja nuo kelių metrų storio virš aukščiau pakilusių prekvarterinio paviršiaus egzracinių gūbrių (vietomis, kur moreninių nuogulų sluoksnio nėra, į paviršių išseina dolomitai) iki 20 m tarpgūbrių lobuose, o paleoįrėžiuose siekia 30- 40 m. Amžiaus atžvilgiu čia vyrauja paskutinio ledynmečio moreninis priemolis bei priesmėlis. Mažą ledyninių nuogulų storį nulėmė struktūrinės sąlygos. Žagarės kraštas patenka ant senos vandenskyros, sutampančios su teigiama (kylančia) neotektonine struktūra. Todėl kiekvieną kartą atslenkantis naujas ledynas nuo jos nugremždavo ankstesnio ledyno nuogulas. Dugnine morena nuklotas lygumos paviršius yra smulkiai banguotas, pasitaiko pavienių ozų. Lygumoje užsimezgę upelių aukštupiai įsigrauzę vos 2-4 m ir ryškesnių slėniukų nesuformuoja.

---

* *Gamtinis kraštovaizdis* – gamtinių procesų įtakoje atsiradęs ar tebesiformuojantis kraštovaizdis, kurio raidai gamtiniai procesai daro esminę, o žmogaus veikla – minimalią įtaką (išlikę sąlyginai natūralūs miškai, pelkės, vandens telkiniai).

Rengimo etapas. Konceptijos studija

Žagarės miestas yra įsikūręs *Žagarės – Skaistgirio* banguotos dugninės morenos lygumoje (tai vienas iš geomorfologinių mikrorajonų, skiriamų Žiemgalos lygumos rajone), susidariusioje atsitraukiant Žiemgalos ledyninei plaštakai. Lygumos paviršius driekiasi maždaug 50 m absoliutiniame aukštyje su žemėjimo tendencija į šiaurę. Nuolaidi banguota moreninė lyguma yra išvagota raguvų ir slėniukų. Dugninės morenos paviršius čia beveik visai nepaveiktas priedėdininio baseino vandenų, todėl yra gerai išlikusios pavienės smulkios ozų (žinomiausias – *Žagarės ozas*) bei keimų tipo akumuliacinės formos. Tai lemia, kad Žagarės miesto ir apylinkių reljefas kiek įvairesnis.

Žagarės ozas - ilgas, siauras kalvagūbris, praslinkusių ledynų suformuotas iš smėlio, žvirgždo ir gargždo (iš vėlyvajame pleistocene susitelkusių fliuvioglaciacinių žvyringų nuogulų), suneštų tekančių tirpsmo vandenų į ledyno plyšius ir tunelius. Tai tipinė geomorfologinė reljefo forma, susidariusi paskutinio apledėjimo Šiaurės Lietuvos fazės laikotarpiu. Tuo metu ledynas dengė visą Žiemgalos lygumą, o Linkuvos gūbrys buvo ledyno sustumtas į šios lygumos pakraštį. Ledyno tirpsmo vandenų srantai iš centrinės ledyno dalies kanalėliais tekėjo į jo pakraštines dalis, išgrauždami kanalus ne tik pačiame ledyne, bet ir po juo slūgsančiose uolienose. Vėliau šios siauros kanjono tipo upės buvo užpildytos smėlio ir žvirgždo sąnašomis ir, ledo suformuotiems upės krantams ištirpus, klimato atšilimo metu, kanjonas pavirto siauru vingiuotu ištęstu pylimu. Tai pats ilgiausias (apie 8 km) iš visų Lietuvoje gamtos paveldo objektais paskelbtų ozų, o kartu ir įspūdingiausias, nes aplink kalvagūbrį plyti lygumos. Ši pylimo pavidalo kalva prie kelio Žagarė – Kruopiai - Akmenė driekiasi net 8 km. Prasidėjęs Latvijoje, nuo latvių kapinių pasienyje per Veidės kalnelį ozas nusitęsia per Senosios Žagarės bažnyčios pakilimą į Žvelgaičio prieškalnę ir Žvelgaičio piliakalnį, nuo kurio atsiveria puikūs Žagarės ir jos apylinkių vaizdai.

Paskutinio ledynmečio nuogulos yra svarbios naudingųjų iškasenų atžvilgiu. Tai žvyras ir smėlis, kurių nemažai klodai siejasi su ozais. Dėl šios priežasties Žagarės ozas gerokai nukentėjo – ilgą laiką į jį buvo žiūrima kaip į teritoriją, kur galima kasti žvyrą. Kalvagūbryje radosi nemažai iškasų, gilesniuose karjeruose savaimė susitelkė vanduo. Labiausiai nukentėjo pietvakarinė ozo galo dalis nuo Strėlių pusės. Galutinai nepraradęs savo formos ozas išliko Žagarės rekreacinėje zonoje su Žvelgaičio piliakalniu, kuris, pakilęs į maždaug 20 m aukštį, yra vaizdingiausia ozo dalis. Išlikusi apysveikė 830 m ilgio ir 100-130 m pločio ozo dalis 1964 metais paskelbta geologiniu gamtos paminklu, o nuo 2002 metų – geomorfologiniu gamtos paveldo objektu.

Specifinis Žagarės apylinkių žemių ypatumas - vietomis į paviršių išeinantys dolomitai (dolomitas – nuosėdinė uoliena, sudaryta iš to paties pavadinimo mineralo dolomito). Žagarės apylinkėse dolomito sluoksniai slūgso po nestora dirvožemio danga. Jie sudaro paleozoinės eros, devono periodo, Žagarės svitos sluoksnius, kurie susiformavo apie 360 milijonų metų, šiltos druskingos jūros dugne. Ši uoliena turi nelygų paviršių ir slūgso 2- 45 m gylyje (Žagarėje 0,3-6 m gylyje, apie 12 m storio), taip negiliai tik šiaurės Lietuvoje. Iš paviršiaus pridengta moreniniu priemoliu ir vietom smėliu bei žvyru suklotais ledo tirpimo vandenų, t.y. nuosėdomis, paliktomis maždaug prieš 13000 metų, vėliausiai iš Lietuvos besitraukiančio ledyno. Uolienu sluoksniai gerai matyti Švėtės krantuose (*Švėtės atodanga*) ir buvusiam dolomitų karjere (*Žagarės dolomito atodanga*).

Atitinkamų geomorfologinių procesų suformuoti paviršiaus plotai, kurie skiriasi kraštovaizdžio komponentais – gruntu, reljefu, vidaus vandenimis, pažemio oru, dirvožemiu, augalija, gyvūnija ir kitais komponentais, yra vadinami žemėvaizdžiais. Kiekvienas žemėvaizdžio tipas turi tik jam būdingus gamtinius ryšius, pasižymi skirtingomis sąlygomis žmonių gyvenimui ir ūkinei veiklai, jų atžvilgiu turėtų būti taikomi diferencijuoti kraštovarkos principai.

Iš devynių Lietuvos teritorijoje išskiriamų žemėvaizdžių tipų, Žagarės miestas ir jo apylinkės yra *moreninių lygumų* žemėvaizdžio zonoje. Žiemgalės lyguma čia formuoja gana nykų, lyguminių peizažų

Rengimo etapas. Konceptijos studija

kraštovaizdį - būdingas stambiai banguotos negiliai slėniuotos priemolingos agrarinės lygumos su derlingais velėniniais karbonatiniais dirvožemiais kraštovaizdžio tipas. Tačiau Žagarėje ir aplink ją galima rasti viską, ko gamta taip pašykštėjo žiemgalių žemei – ozų kalvų grandines su jose iškilusiais piliakalniiais (plačiausiai žinomas Žagarės ozas, tačiau yra dar vienas kiek mažesnis ozas, įsiterpiantis į Žagarės mišką ties Šarūnų vienkiemiu), Švėtės upės slėnį su jame suformuotais tvenkiniais, karjeruose susiformavusius dirbtinius vandens telkinius, miškų masyvus, pasižyminčius biologine įvairove apylinkėse ir mažesnius pačiame mieste, išskirtinės vertės kultūrinės kilmės parką ir dvarą. Tiek daug gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio vertybių, koncentruotų vienoje teritorijoje, Šiaurės Lietuvoje daugiau nėra.

Tikslu garantuoti gamtinių ir kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsaugą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, biologinę įvairovę ir genetinį fondą, gamtos išteklių atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos paveldo ir kultūros paveldo vertybių apsaugą šiame krašte yra įsteigta kompleksinė saugoma teritorija – Žagarės regioninis parkas (plačiau teksto skyriuje 3).

Žagarės miesto teritorijoje, kaip ir kitų miestų bei miestelių teritorijose, mažai yra vietų, kuriose nepasireikštų žmogaus veikla arba netiesioginė jos įtaka. Šiuolaikinėje situacijoje, kai gamtinių ir antropogeninių kraštovaizdžio komponentų pusiausvyrą pažeidžiama pirmųjų nenaudai, kai technogeninė veikla per trumpą laiką apnaikina ar net sunaikina gamtoje tai, kas formavosi ilgus istorinius periodus, ypatingą aktualumą įgauna gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo ir palaikymo problema. Konkrečiam gamtinio kraštovaizdžio apimčių ir teritorinės sklaidos nustatymui reikalingi detalūs tiksliniai tyrimai. Remiantis apžvalginiais stebėjimais natūroje, galima konstatuoti, kad gamtinis kraštovaizdis esamose miestelio ribose atstovaujamas negausiai, tai : pietvakarinėje Žagarės miesto dalyje esantis Žvelgaičių ežeras, pasižymintis įvairia vandens augalija, žuvų rūšimis, prieglobstį čia randančiais vandens paukščiais; Žvelgaičių ežero pakrantes supančios Žagarės ozo kalvos, apaugusios sausais pušynais; į šiaurės rytinėje miesto pakraštį įsiterpanti Pabalių miško dalis bei kelios neužstatytos Švėtės upės slėnio atkarpos. Likusioje Žagarės miesto dalyje vyrauja sukultūrintas kraštovaizdis – urbanizuotas (centrinėje dalyje) ir agrarinis (pakraštinėse dalyse). Pagrindinė gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija perspektyvai būtų pilnaverčio *gamtinio karkaso* - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema suformavimas.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijoje teikiama gamtinio karkaso teritorijų lokalizacija, santykinai natūralų (gamtinį) kraštovaizdžio pobūdį išsaugojusių patikimo ir riboto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijų, formuojančių miesto ir apylinkių ekologinio stabilizavimo tinklą išskyrimas, nustatant jam prioritetinę žaliųjų erdvių – miškų, atskirųjų rekreacinės ir apsauginės bei ekologinės paskirties želdynų vystymo kryptį. Šių sprendinių įgyvendinimas ilgalaikėje perspektyvoje užtikrins miesto bei aplinkinių teritorijų gamtinės aplinkos stabilumą ir ekologinį pilnavertiškumą, padės saugoti paviršinių ir požeminių vandenių kokybę, dirvožemio ir želdynų išteklius, vertingas gamtinio kraštovaizdžio zonas, gamtinės aplinkos bendrąją estetinę kokybę.

Neįgyvendinus Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendinių, tikėtinas tolimesnis natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto mažėjimas, galintis turėti neigiamų padarinių miesto kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai.

Žalieji plotai¹

Vadovaujantis miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklėmis (Žin., 2006, Nr. 145 - 5559), LR želdynų įstatymu (Žin., 2007, Nr.80-3215), Žemės sklypų pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir pobūdžių specifikacija (Žin., 2005, Nr. 41-1317; 2011, Nr. 2-64), kaip savarankiški miesto struktūros elementai bendrojo planavimo lygmenyje iš visų žaliųjų plotų išskiriami: *miškai* (miškų ūkio paskirties žemėse) ir *atskirųjų želdynų teritorijos* (rekreacinės paskirties želdynų; mokslinės, kultūrinės ir memorialinės paskirties želdynų; apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų) kitos paskirties žemėje.

Visi kiti želdiniai, esantys urbanizuotose teritorijose (gyvenamosiose, visuomeninėse, komercinėse, rekreacinėse ir kitose) rengiamo bendrojo plano lygmenyje nenagrinėjami. Būtina pažymėti, kad jų vaidmuo yra ne mažiau svarbus užtikrinant ekologinę pusiausvyrą, gerinant urbanizuotų teritorijų estetinį vaizdą ir aplinkos kokybę, sudarant galimybes formuoti įvairaus pobūdžio erdves, mažinant agresyvių pastatų poveikį. Šie želdiniai gali būti parodomi tik atskirų miesto dalių arba objektų detaliuose ir techniniuose projektuose, o jų plotai turėtų būti nustatomi planuojamų objektų projektavimo normomis.

Atskirųjų želdynų teritorijos (kitos paskirties žemė)

LR Želdynų įstatyme (Žin., 2007, Nr. 80-3215) *atskiraisiais želdynais* vadinami želdynai, esantys tik jiems skirtame žemės sklype. Žagarės miesto teritorijoje yra atskirasis želdynas – Žagarės dvaro parkas, turtintis juridiskai įteisintus sklypus.

Vadovaujantis LR aplinkos ministro įsakymu „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 137-5624) Žagarės mieste (mažų miestų grupė) vienam gyventojui turėtų tekti ne mažiau kaip 20 m² atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų (parkų, miesto sodų, skverų). Šiuo metu vienam gyventojui Žagarės mieste (gyventojų skaičius 2012 m. 1680) tenka 228 m² atskirųjų želdynų ploto. Kiekybinis požiūris sunku būtų rasti kitą tokį Lietuvos miestą, kuriame atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų rodiklis 1 gyventojui būtų viršijamas daugiau nei 10 kartų.

Vien tik kiekybinis aspektas neatspindi tikrosios vertės, nes šiuo atveju nepalyginamai didesnė Žagarės dvaro parko kultūrinė, istorinė, rekreacinė, ekologinė, kraštovaizdžio formavimo vertės. Žagarės dvaro parkas yra vienas didžiausių ir įdomiausių parkų Lietuvoje. Žemiau pateikiame platesnę informaciją apie šį neeilinį želdyną.

XIX amžiuje parką įveisė dvaro valdytojai Zubovai. Iš tų laikų yra išlikę nedaug 180 metų ir senesnių medžių. Parką naujai suprojektavo ir 1898 -1900 m. baigė pertvarkyti žymus dendrologas Rygos sodų ir parkų direktorius G. F. Kuphaldtas. Pagal projektą lygiame dirbamos žemės lauke buvo įrengtas angliškas peizažinis parkas. Projekto autorius buvo parinkęs unikalų dendrofloros asortimentą ir nepriekaištingą augalų ekspoziciją. Dideliame parko plote tų pačių rūšių augalai išdėstyti įvairiai – pavieniui, grupelėmis ir grupėmis. Tokie želdynai ilgai išlieka; ne taip juntamos spragos, sunykus kai kuriems augalams. Augalijos įvairovė Žagarės parkas nusileido tik Palangos parkui. Pagal G. F. F. Kuphaldto projektą buvo pasodinta daugiau negu 200 želdinių rūšių. Iš spygliuočių medžių gausiausiai įveisti europiniai maumedžiai, kurių per 200 pasodinti keturiomis grupėmis abipus Žagarės–Joniškio kelio, taip pat keliose vietose pavieniui ar grupelėmis. Šalia parke gausiai augančių paprastųjų eglių nemažai

¹ *Žalieji plotai* - apibendrinta sąvoka, kuri apima miško žemėje ir kitos paskirties žemėje esančius želdynus ir želdinius.

Rengimo etapas. Konceptijos studija

įveista ir baltųjų (kanadinių). Puikiai atrodo juodosios pušys. Prasčiau sunkokoje dirvoje auga taip pat dešimtimis sodintos veimutinės pušys.

Dauguma Žagarės parko medžių – atvežtinių ir savaime augančių – pasodinti tiksliai pagal projektą buvusiose dirbamose žemėse, tik vėlesniais nepriežiūros metais tarp jų įsiterpė savaiminukų. Po Pirmojo pasaulinio karo Žagarėi praradus prekybinę ir kitą svarbą bei savininkų dėmesį, parko nepajėgta tinkamai prižiūrėti. 1924 m. dalis Žagarės parko perėjo miesto žinion ir palaipsniui tapo miesto parku. Taip ilgą laiką Žagarės parkas, paprastai žmonėms buvęs „uždraustą žemę“, tapo atviras visuomenei.

Per praėjusius dešimtmečius rūšinė želdyno sudėtis smarkiai pakito dėl augalų amžiaus, ne visoms augalų rūšims tinkamo klimato, o ypač dėl priežiūros stokos. Tenka apgailestauti, kad liko neįgyvendintas 1974 m. Paminklų restauravimo, projektavimo instituto parengtas (architektė J. Steponavičienė, parkotyriminkas K. Labanauskas) parko sutvarkymo projektas. Žagarės regioninio parko tvarkymo plane (Žin., 2009, Nr. 43-1687), kaip viena iš priemonių, numatomas Žagarės dvaro parko atkūrimas ir pritaikymas poilsiui. Reikia tikėtis, kad ir ateityje Žagarės dvaro parkas bus vienas puošniausių ir architektūrinio požiūriu įdomiausių parkų Lietuvoje.

Mišakai

Mišakai – neatsiejama miesto žaliųjų plotų sistemos grandis, atliekanti rekreacinę, aplinkosauginę ir estetinę funkcijas. Žagarės miesto miškų ypatumai plačiau nagrinėjami *teksto skyriuje 4.1*. LR Vyriausybės 2002 m. spalio 21 d. nutarimu Nr.1651 „Dėl Alytaus, Klaipėdos, Marijampolės, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus apskričių miškų priskyrimo miškų grupėms“ (Žin., 2002, 108-4800) Žagarės miesto miškai, užimantys 45,5 ha (9,6% miesto teritorijos ploto) yra priskirti specialios paskirties rekreacinių miškų grupei (II B). Pagal funkcinės paskirties ypatumus rekreacinių miškų grupės miškai yra dalijami į kelis pogrupius: *miško parkus* ir *miesto miškus*. Visi miesto ribose esantys miškai yra paskelbti į valstybinės reikšmės miškais (Žin., 2006, Nr. 48-1714).

Tenka konstatuoti, kad VĮ Registrų centras ir Valstybinės miškų tarnybos duomenys persidengia: miškų sklypai didesne ar mažesne dalimi dengia registruotus kitos paskirties žemės sklypus. Teritoriškai didžiausias persidengimas fiksuojamas Žagarės dvaro parko teritorijoje (20,87 ha plote).

Miesto miškų paskirtis - tenkinti gyventojų rekreacines, sanitarijos higienos reikmes, sudaryti sąlygas, palankias rekreacijai, masiniams renginiams gamtoje, gryninti miestų orą, gerinti jų estetinį vaizdą, formuoti ir palaikyti tam tinkamus medynus. Žagarės miesto miškų struktūra palanki poilsiavimui (vyrauja sausi pušynai).

Nevienodu apželdinimo laipsniu bei kokybe pasižymi visos likusios, detaliau nenagrinėjamos kitos paskirties teritorijos - gyvenamosios, visuomeninės, komercinės, pramoninės ir kt. Jose augantys želdiniai (*priklausomieji želdynai*), nors ir nesudaro atskirų savarankiškų teritorijų, kompensuoja žaliųjų plotų trūkumą intensyviau užstatytose miesto dalyse, atlieka svarbias apsaugines, estetiškas, o tinkamai suformuoti gatvių aplinkoje ir žaliųjų jungčių funkcijas.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje teikiamas principinis žaliųjų plotų sistemos karkasas yra viena iš sąlygų, formuojant patrauklią, patogią ir sveiką gyvenamąją aplinką. Pilnavertės žaliųjų plotų sistemos suformavimas užtikrintų vertingiausių gamtosauginiu požiūriu gamtinio karkaso teritorijų kraštovaizdžio potencialo išsaugojimą, iš esmės pagerintų ekologines bei rekreacines gyvenamosios aplinkos sąlygas.

2.2. Aplinkos būklės pokyčiai, jeigu planas nebus įgyvendintas

Žagarės miesto bendrasis planas įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus – miesto dalių detaliuosius ar specialiuosius planus stambesniame mastelyje bei konkrečių objektų techninius projektus. Neįgyvendinti miesto teritorijos bendrojo plano reiškia, kad visi žemesnio lygmens planai neturės bendro konteksto ir bus tikimybė žymių klaidų ir žymaus neigiamo poveikio aplinkai.

Neplaninis arba stichinis (anarchinis) teritorijų vystymas iššaukia didelę gamtinės aplinkos pažeidimų tikimybę, jos kokybės blogėjimą, probleminių taškų gausos didėjimą. Neapgalvotos raidos grubių klaidų taisymas natūroje daug kartų brangesnis, negu modeliavimas planuose.

Neįgyvendinant Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje numatomų teritorijos vystymo sprendinių, bus sudėtinga reikiamai reguliuoti didėjančius urbanizacijos mastus, vykstančius natūralaus bei dalinai natūralaus kraštovaizdžio sąskaita. Paskutiniu metu suaktyvėję žemėnaudos kaitos procesai ir toliau turės tendenciją plėstis, darydami žalą gamtiniam ir kultūriniam kraštovaizdžiui, jo vertybėms. Privataus intereso skatinamas kraštovaizdžio apsaugos požiūriu vertingų gamtinio karkaso teritorijų urbanizavimas, netaikant bendrojo plano sprendinių, neigiamai įtakos miesto želdynų, gamtinių rekreacinių išteklių kiekį ir kokybę. Būtina pažymėti, kad nepakankamas žaliųjų plotų kiekis gyvenamojoje vietovėje negali užtikrinti gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, ko padarinyje aplinkoje pradeda reikštis geoekologinės krizės požymiai – dirvožemio erozija, vandenų eutrofikacija, nuotėkio svyravimai, bioįvairovės nykimas, aplinkos oro, paviršinių ir požeminių vandenų, dirvožemio užterštumo didėjimas.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo ir bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja Žagarės miesto vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą.

Neįgyvendinus bendrojo plano koncepcijos nuostatų, numatomos šios reikšmingos pasekmės:

- Oro kokybės blogėjimas dėl nekontroliuojamų ir neprognozuojamų teršalų emisijų;
- Nekontrliuojama hidrogeologinės aplinkos tarša;
- Prastėjanti geriamo vandens kokybė;
- Prastėjanti paviršinio vandens telkinių - Švėtės upės bei kitų paviršinio vandens telkinių būklė, kuri neigiamai veiks bendrą aplinkos būklę, o kartu ir biologinę įvairovę;
- Dirvožemio išteklių mažėjimas bei gruntinių vandenų kokybės blogėjimas;
- Kraštovaizdžio stabilumo požiūriu nepalankūs kraštovaizdžio struktūros pokyčiai;
- Atskirų kraštovaizdžio komponentų degradavimas – geodinaminių procesų suaktyvinimas, dirvožemio pažeidimai;
- Neigiamas poveikis visuomenės sveikatingumui;
- Chaotiškos funkcinės sanklodos formavimosi bei urbanizacijos procesai, ardantys darnią apgyvendinimo struktūrą, mažinantys žaliųjų plotų kiekį ir būklę.

3. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS

Visumoje urbanizacijos procesas yra teigiamas reiškinys. Kaip atsvara urbanizuotai technogeninei aplinkai yra gamtinė aplinka, todėl darnaus vystymosi principas reikalauja reguliuoti urbanizacijos procesą, nedarant žalos aplinkai. Nevaldoma urbanizacija gali turėti neigiamos įtakos ir negrįžtamų pasekmių aplinkai, visų pirma gamtinei ir kultūrinei. Žagarės miesto teritorijos erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant gamtinį kraštovaizdį.

Teritorijoms, kurios gali būti reikšmingai paveiktos įgyvendinus ar neįgyvendinus miestelio bendrojo plano koncepcijos sprendinius, priklauso gamtinės aplinkos ir kultūros paveldo apsaugai svarbios teritorijos bei objektai.

Esamose Žagarės miesto teritorijos ribose bei artimose apylinkėse saugomų teritorijų sistemą atstovauja: *kompleksinė saugoma teritorija – Žagarės regioninis parkas, Natura 2000 teritorijos, gamtos ir kultūros paveldo objektai, gamtinio karkaso teritorijos* (žiūrėti planuose „Konceptija. Funkciniai prioritetai. I variantas; II variantas“, „Konceptija. Erdvinė struktūra. I variantas; II variantas“).

Kompleksinė saugoma teritorija – Žagarės regioninis parkas

Žagarės miestas pilnai patenka į kompleksinės saugomos teritorijos – Žagarės regioninio parko ribas. Žagarės regioninis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I–2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“ (Žin., 1992, Nr. 30–913), siekiant išsaugoti Švėtės paslėnių ir Žagarės miško kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti.

Regioninio parko paskirtis, nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 490 „Dėl regioninių parkų nuostatų patvirtinimo“ yra išsaugoti Žagarės apylinkių kraštovaizdį, lygumoje aiškiai matomą Gaudikių moreninį gūbrį; išsaugoti šias kultūros paveldo vertybes: Senosios Žagarės urbanistinį kompleksą su originalia vietinio akmens mūro bažnyčia, dvariete, Žvelgaičio piliakalnio archeologiniu kompleksu, taip pat miesto barokinę bažnyčią, savitą molio mūro kleboniją, Žagarės dvaro ansamblį, unikalų žirgyną, vėjo malūną, parką, Raktės piliakalnį.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1232 buvo patvirtintas Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas (Žin., 2008, Nr. 139-5497). Prie Žagarės regioninio parko prijungus gamtinio, rekreacinio požiūriu vertingas teritorijas ir patikslinus parko ribas Žagarės regioninio parko plotas padidėjo nuo 4930 iki 7140,42 ha. Visa parko teritorija pagal estetinę, mokslinę, rekreacinę, ūkinę vertę yra suskirstyta į atskiras konservacinio, ekologinės apsaugos, rekreacinio, ūkinio ir gyvenamojo prioriteto zonas, kuriose, vadovaujantis teritorijų planavimo dokumentais, yra nustatomos galimos žmogaus veiklos kryptys. Žagarės regioninio parko konservacinio prioriteto zoną sudaro 8 draustiniai, kurių vienas – **Žagarės urbanistinis draustinis** yra miesto ribose.

Žagarės miestas yra šiaurinėje regioninio parko dalyje. Nagrinėjamoje Žagarės miesto teritorijoje skiriamos sekančios regioninio parko funkcinio prioriteto zonos (žiūrėti „*Žagarės regioninio parko, jo buferinės apsaugos zonų schema*“):

- **Žagarės urbanistinis draustinis**, užimantis 209,8 ha plotą, iš jų 167,7 ha Žagarės miesto ribose. Draustinis skirtas išsaugoti Žagarės miesto istorinės dalies urbanistinę (planinę,

Rengimo etapas. Konceptijos studija

erdvinę, tūrinę) struktūrą, išlaikant atitinkamus parametrus, autentišką arba tradicinį visos teritorijos ir joje esančių pavienių sklypų užstatymo tipą (-us), tradicinę architektūrinę išraišką, ryšį su gamtine aplinka, Senojo miesto vietą, Žagarės dvaro sodybą, Žagarės ir Raktuvės piliakalnius su gyvenvietėmis, kitas kultūros paveldo vertybes ir jų aplinką;

- *Žvelgaičio rekreacinė zona* vakarinėje Žagarės miesto dalyje, skirta poilsiavimui gamtoje;
- *Gyvenamojo prioriteto zonos* šiaurinėje ir pietinėje Žagarės miesto dalyse; tai Žagarės miesto ir perspektyvinės plėtros teritorijos, skirtos statyboms bei jų plėtrai, reguliuojant statybų pobūdį ir tūrius;
- *Ekologinės apsaugos prioriteto zona* šiaurės rytiniame Žagarės miesto pakraštyje. Tai miškinga ir agrarinė teritorija, atliekanti svarbias geokologines Švėtės slėnio apsaugos funkcijas.
- *Žemės ūkio zona* pietvakarinėje Žagarės miesto dalyje.

Kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų specialiuose planavimo dokumentuose - tvarkymo planuose (planavimo schemose), kurie yra svarbiausi šių saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai, teisinis negatyvių procesų vyksmo galimybių pristabdymo garantas. Veiklą Žagarės regioniniame parke reglamentuoja Žagarės regioninio parko tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. balandžio 7 d. įsakymu D1-147(Žin., 2009, Nr. 43-1687). Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos variantų sprendiniai teikiami derinant juos su Žagarės regioninio parko tvarkymo plano sprendiniais.

Gamtos paveldo objektai

Žagarės mieste ir artimose apylinkėse yra sekantys gamtos paveldo objektai:

- Geologinis gamtos paveldo objektas **Švėtės atodanga**.

Švėtės atodanga yra dešiniajame upės Švėtės krante apie 3 km pasroviui nuo Žagarės miesto. Atodangos aukštis nuo upės lygio iki jos viršaus yra apie 8 metrus, ilgis – 10 metrų. Atodangos pjūvis sudarytas iš dviejų skirtingos kilmės ir amžiaus darinių kompleksų. Apatinė dalis (2 m į viršų nuo upės vandens lygio) sudaryta iš viršutinio devono Žagarės svitos dolomitų. Šios svitos dolomitams būdinga šviesiai pilka spalva, smulkus ir vidutinis kristalingumas. Viršutinė atodangos pjūvio dalis suklotą iš moreninės medžiagos, kurią paliko kontinentinis ledynas, paskutinio ledlaikio metu savo skydu užklojęs beveik visą Lietuvą.

Moksliniu požiūriu įdomiausi yra atodangos papėdėje randami klintiniai tufai. Klintiniai tufai – šviesi (balta, pilkšva, gelsva) poringa uoliena, susiklosčiusi slėnių šlaituose, šaltinių iškrovos vietose. Tufuose randama smėlio, molio priemaišų, pasitaiko augalų liekanų, kartais jie sudaro ištisą sluoksnį. Daugiausia gėlavandenės klinties susidarė holocene, pašiltėjus klimatui, ypač atlantėje (prieš 5-6 tūkst. metų). Ledyno paliktose nuogulose buvo nemažai karbonatinių uolienų fragmentų, atneštų iš pagrindinių sluoksnių (silūro, demono, permo, kreidos), kuriuos tirpino cirkuliuojantis požeminis vanduo. Gėlavandeniai klinčiai susidaryti svarbiausią reikšmę turėjo šiltas ir drėgnas klimatas. Požeminis vanduo, prisotintas karbonatų, pasiekęs žemės paviršių, netekdavo dalies anglies dioksido ir iš jo iškristdavo kalcio karbonatas. Tufų klostymuisi pirmoji sąlyga yra arti paviršiaus esančios karbonatinės uolienos – klintys, dolomitas, mergelis, kreida. Taip pat reikšmės turi virš jų slūgstančių kvartero nuogulų petrografinė sudėtis ir vandens filtracinės savybės. Atodangoje randamų tufų diametras siekia iki 0,5 metro, cheminė jų sudėtis – CaCO₃ 70,65%. Švėtės atodanga valstybės saugomu geologiniu gamtos paveldo objektu paskelbta 2009 metais.

- Geologinis gamtos paveldo objektas **Žagarės atodanga.**

Žagarės atodangos aplinka (kaip dolomito telkinys) žinoma nuo XIX a. Karjere dolomitas buvo kasamas rankiniu būdu dar prieš Antrąjį pasaulinį karą (kalkėms degti), iš šios uolienos pastatyta Senosios Žagarės bažnyčia 1950 metais telkinį išžvalgė ir 1953, 1960 metais papildomai tyrinėjo Lietuvos geologinė-žvalgybinė ekspedicija, nustačiusi, kad šių vietų dolomitas tinkamas naudoti kalkėms degti ir kelių statybai. Buvo nustatyta, kad čia dolomitų storis vidutiniškai yra apie 10 m, o jų atsargos apie 6,5 mln. tonų, iš jų 4,2 mln. tonų dolomitų, tinkamų kalkėms gaminti, ir 2,2 mln. tonų, tinkamų keliams tiesti. Šeštame dešimtmetyje čia kasmet buvo iškasama apie 20 tūkst. tonų dolomitų keliams tiesti ir apie 15 tūkst. tonų kalkėms gaminti. Dolomito karjero eksploatavimas nutrauktas 1964 m. Tais pačiais metais dolomitinė atodanga paskelbta geologiniu gamtos paminklu. Gamtos paminklo teritorija yra šiaurinėje Žagarės miesto dalyje, prie Švėtės upės. Atodanga tęsiasi apie 50 m, jos aukštis 3 m. Atodangoje aiškiai matyti dolomitų su gipso priemaišomis klodai.

- Geomorfologinis gamtos paveldo objektas **Žagarės ozas.**

Žagarės ozas - ilgas, siauras kalvagūbris, praslinkusių ledynų suformuotas iš smėlio, žvirgždo ir gargždo (iš vėlyvajame pleistocene susitelkusių fliuvioglacialinių žvyringų nuogulų), suneštų tekančių tirpsmo vandenų į ledyno plyšius ir tunelius. Tai tipinė geomorfologinė reljefo forma, susidariusi paskutinio apledėjimo Šiaurės Lietuvos fazės laikotarpiu. Tai pats ilgiausias (apie 8 km) iš visų Lietuvoje gamtos paveldo objektais paskelbtų ozų, o kartu ir įspūdingiausias, nes aplink kalvagūbrį plyti lygumos. Ši pylimo pavidalo kalva prie kelio Žagarė – Kruopiai - Akmenė driekiasi net 8 km. Prasidėjęs Latvijoje, nuo latvių kapinių pasienyje per Veidės kalnelį ozas nusitęsia per Senosios Žagarės bažnyčios pakilimą į Žvelgaičio prieškalnę ir Žvelgaičio piliakalnį, nuo kurio atsiveria puikūs Žagarės ir jos apylinkių vaizdai.

Paskutinio ledynmečio nuogulos yra svarbios naudingųjų iškasenų atžvilgiu. Tai žvyras ir smėlis, kurių nemaži klodai siejasi su ozais. Dėl šios priežasties Žagarės ozas gerokai nukentėjo – ilgą laiką į jį buvo žiūrima kaip į teritoriją, kur galima kasti žvyrą. Kalvagūbryje radosi nemažai iškasų, gilesniuose karjeruose savaime susitelkė vanduo. Labiausiai nukentėjo pietvakarinė ozo galo dalis nuo Strėlių pusės. Galutinai nepraradęs savo formos ozas išliko Žagarės rekreacinėje zonoje su Žvelgaičio piliakalniu, kuris, pakilęs į maždaug 20 m aukštį, yra vaizdingiausia ozo dalis. Išlikusi apysveikė 830 m ilgio ir 100-130 m pločio ozo dalis 1964 metais paskelbta geologiniu gamtos paminklu, o nuo 2002 metų – geomorfologiniu gamtos paveldo objektu.

- Hidrogeologinis gamtos paveldo objektas **Švedpolio šaltinis.**

Švedpolio šaltinis yra Švėtės vidurupyje, dešiniajame krante (2 km žemiau Žagarės). 2002 m. buvo paskelbtas hidrogeologiniu gamtos paveldo objektu. Vanduo veržiasi iš laidžių tarp sluoksnių kvartero nuogulų. Šaltinis išteka 1,2 m aukščiau upės vandens lygio. Sraunia srovele už 12 m pasiekia Švėtės upę. Šaltinis išteka dvejomis nevienodo stiprumo proveržomis. Debitas – 2,5-0,5 l/s. Vanduo gėlas, prisotintas kalcio ir magnio hidrokarbonatų. Šaltinių vandenį alaus gamybai naudojo Švedpolio (Šventpolio) dvaro Kunsmano alaus bravoras.

- Botaninis gamtos paveldo objektas **Butlerio liepa.**

Medis auga buvusioje dvarvietėje. Dvarvietės savininku M. Butleris tapo 1776 m. Vėlesniais laikais dvaras buvo parduotas kitiems didikams. XX a. pradžioje dvaras sunyko. Medis labai vešlus ir gyvybingas. Kamieno skersmuo 1,3 m, apimtis 4,20 m, aukštis 21 m. Medžio amžius, sprendžiant pagal medžio brandą, 150 - 200 m.

Natura 2000“ teritorijos

Remiantis ES Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos reikalavimais Europos Sąjungos šalyse kuriamas bendras specialių saugomų teritorijų ekologinis tinklas "Natura 2000". Jis skirtas palaikyti ir išsaugoti natūralias, pusiau natūralias buveines, nykstančių gyvūnų bei augalų rūšis jų paplitimo vietose. Lietuva tapdama Europos Sąjungos nare įsipareigojo parinkti ir įsteigti paukščių bei natūralių buveinių apsaugai svarbias teritorijas įjungiant jas į „Natura 2000“ tinklą.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu 2009 m. kovo 4 d. Nr. 192 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra buveinių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir jų ribų nustatymo“ (Žin., 2009, Nr. 34-128) patvirtintą Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra buveinių apsaugai svarbių teritorijų sąrašą, Žagarės mieste ir apylinkėse yra išskirtos šios buveinių apsaugai svarbios teritorijos:

- Pabalių miškas ir Švėtės upės slėnis (LTJOI0008). Plotas 61 ha. Buveinė apima Pabalių botaninį draustinį, dalį Švėtės botaninio draustinio ir dalį regioninio parko ekologinės apsaugos prioriteto zonos. Vietovė atrinkta šaltinių su besiformuojančiais tufais (7220), šarmingų žemapelkių (7230) ir vakarų taigos (9010) buveinių apsaugai.
- Žagarės ozas (LTJOI0007). Plotas 49 ha. Apima dalį Žagarės urbanistinio draustinio ir rekreacinio prioriteto zonos, išskirti du plotai. Vietovė atrinkta stepinių pievų (6210), spygliuočių miškų ant fluvio-glacialinių ozų (9060), didžiojo auksinuko, paprastojo kirtiklio, ūdros, upinės nėgės ir vijūno apsaugai.

Buveinių apsaugą Lietuvoje reglamentuoja ES Buveinių direktyva (92/43/EEC). Tikslas – išsaugoti biologinę įvairovę Europos Sąjungoje, kuriant saugomų teritorijų, išskiriamų pagal bendrus kriterijus, tinklą.

Gamtinio karkaso teritorijos

Įgyvendinant ekologinio kompensavimo sistemos koncepciją, 2002 metais gamtinis karkasas įteisintas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, o rengiant Šiaulių apskrities teritorijos bendrąjį planą ir Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą lokalizuotas stambesniame mastelyje.

Įvertinus Žagarės miesto padėtį regioninėje gamtinio karkaso sistemoje, teritorinės sąrangos ypatumus gamtinio karkaso formavimo požiūriu, išskiriamos svarbiausios Žagarės miesto bendrąją erdvinę koncepciją formuojančios ekologinio stabilizavimo teritorijos, turinčios kompensuoti urbanistinio-ūkinio vystymo poveikį. Jas atstovauja: *migraciniai koridoriai ir geosistemų vidinio stabilizavimo arealai (teritorinė lokalizacija teikiama planuose „Funkciniai prioritetai“, „Erdvinė struktūra“ I ir II variantai).*

Būtina pabrėžti, kad *gamtinis karkasas*, kaip ekokompensacinė sistema yra objektyvus teritorinis kompleksas ir funkcionuoja nepriklausomai nuo žmogaus ar jo sukurtų institucijų norų, todėl abejuose teikiamuose Žagarės miesto koncepcijos variantuose *gamtinio karkaso* teritorijų lokalizacija nesikeičia.

Migraciniams koridoriams, formuojantiems Žagarės bendrąją erdvinę koncepciją priskirti:

- Regioninę svarbą turintis Švėtės migracinio koridoriaus ruožas, praeinantis miesto viduriu;

Rengimo etapas. Konceptijos studija

- Vietinę svarbą turinčios mažųjų vandentėkmių migracinių koridorių atkarpos Žagarės mieste ir apylinkėse.

Vidinio stabilizavimo arealams, formuojantiems Žagarės bendrąją erdvinę koncepciją priskirti:

- Vietinės svarbos geosistemų vidinio stabilizavimo arealai.

Ekologinio stabilizavimo teritorijos, kaip miesto bendrosios erdvinės struktūros dalis, nustato svarbiausius teritorinius gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo prioritetus, būtinus bendrajai ekologiškai pusiausvyrai palaikyti.

Nekilnojamasis kultūros paveldas.

Žagarės miesto bendrojo plano kultūros paveldo dalyje formuluojami kultūros paveldo objektų apsaugos prioritetai ir kryptys dvidešimties metų laikotarpiui. Konceptijos gairės remiasi Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais, Šiaulių apskrities teritorijos bendrojo plano sprendiniais, Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniais.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje įtvirtinamos pagrindinės nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimo nuostatos:

- miesto struktūros pagrindo išsaugojimas;
- prioritetas teikiamas kultūros paveldo objektų autento apsaugai ir palaikymui;
- objektų išsaugojimas naudojant pagal paskirtį ir viešajai pagarbai.

Bendrojo plano koncepcijos pagrindinės kultūros paveldo apsaugos gairės: kultūros paveldo objektų apsaugos užtikrinimas, paveldo objektų patrauklumo didinimas, paveldo objektų vertybių, dėl kurių šie objektai įtraukti į kultūros vertybių registrą, autentiškumo išlaikymas, paveldo išsaugojimas ir perdavimas ateities kartoms.

Visais atvejais pagrindinė koncepcijos nuostata būtų – išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą kaip neatskiriama ir integruotą miestovaizdžio elementą.

Saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ar teritorijų ir jų apsaugos zonų ribas reglamentuoja specialieji apsaugos planai. Konkretūs Žagarės miesto kultūros paveldo objektų ir teritorijų naudojimo ir apsaugos reglamentavimo principai bus nagrinėjami sprendiniuose.

3.1 lentelė. Valstybės saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašas Žagarės mieste

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
1	2	3	4	5	6
1	8991	Arnotas I	Žagarės m.		DV993
2	1356	Bažnyčia ir koplytstulpis šventoriuje	Žagarės m., Miesto a. 1		AtV355
3	23858	Gyvenvietė	Žagarės m.	1997-05-05	A595K2P
4	23860	Gyvenvietė	Žagarės m.	1997-05-05	A596K2P

Rengimo etapas. Konceptijos studija

1	2	3	4	5	6
5	10862	Kapinės	Žagarės m.	1993-02-10	IV264
6	10863	Kapinės II	Žagarės m.		IV265
7	4068	Klebonija	Žagarės m., Miesto a. 1a	1995-06-12	S1 , IP2806, LA8
8	1359	Koplytstulpis	Žagarės m.	2002-03-29	D103 , AtV358
9	12359	Koplytstulpis	Žagarės m.		LA280
10	12519	Kunigo A. Paulauskio kapas	Joniškio r. sav., Žagarės m. (Žagarės sen.), Raktuvės		LA294/1
11	12520	Kunigo K. Aleksandravičiaus kapas	Žagarės m., Raktuvės kapinės		LA294/2
12	25435	Ledainė	Žagarės m., Malūno g. 1	2000-12-05	G237K2
13	12223	Motorinis malūnas	Žagarės m., Raktuvės g. 26	1996-12-23	S256 , IP2357, LA413/993
14	28189	Muitinės pastatas	Žagarės m., Aušros 12	2003-12-31	S876
15	25439	Namas	Žagarės m., Jaunimo g. 1	2000-12-05	G237K6
16	25440	Namas	Žagarės m., Jaunimo g. 2	2000-12-05	G237K7
17	25441	Namas	Žagarės m., Jaunimo g. 3	2000-12-05	G237K8
18	25436	Namas	Žagarės m., Malūno g. 2	2000-12-05	G237K3
19	8994	Ornamentuoti kryžiai (2)	Žagarės m.		DV996
20	2248	Pastatas	Žagarės m., Kęstučio g. 8		IP1205, LA413/996
21	2253	Pastatas	Žagarės m., Maironio g. 1		IP1210, LA413/997
22	2250	Pastatas	Žagarės m., Miesto a. 11		IP1207, LA413/989
23	2251	Pastatas	Žagarės m., Miesto a. 13	1992-07-15	IP1208, LA413/990
24	2252	Pastatas	Žagarės m., Miesto a. 22		IP1209, LA413/991
25	2249	Pastatas	Žagarės m., Miesto a. 5		IP1206, LA413/992
26	7778	Paveikslas "Kristus ir Šv. Petras" su aptaisiu	Žagarės m.	1993-01-19	DR528
27	7784	Paveikslas "Šv. Antanas"	Žagarės m.	1993-01-19	DR534
28	7779	Paveikslas "Šv. Laurynas" su aptaisiu	Žagarės m.	1993-01-19	DR529
29	7781	Paveikslo "Šv. Antanas" aptaisas	Žagarės m.	1993-01-19	DR531
30	7780	Paveikslo "Šventoji šeima" aptaisas	Žagarės m.	1993-01-19	DR530
31	25437	Pieninė	Žagarės m., Malūno g. 5	2000-12-05	G237K4
32	25438	Pietų sargo namas	Žagarės m., Parko g. 1	2000-12-05	G237K5
33	5909	Piliakalnis, vad. Raktuvės kalnu	Žagarės m.	1992-10-26	A596K1P , AV184, IV266
34	2034	Piliakalnis, vad. Žvelgaičio kalnu	Žagarės m.	1992-06-29	A595K1P , AR249, IV266

Rengimo etapas. Konceptijos stadija

1	2	3	4	5	6
35	10861	Rūmai	Žagarės m., Malūno g. 1	2000-12-05	G237K1 , IV263
36	30333	Senajo miesto vieta	Žagarės m.	2005-04-18	A1908
37	8993	Skulptūra "Nukryžiuotasis"	Žagarės m.		DV995
38	8989	Stacijos (14)	Žagarės m.		DV991
39	1357	Šv. apašt. Petro ir Povilo bažnyčia	Žagarės m., Švėtės g.	1997-12-31	S497 , AtV356
40	12250	Tiltas	Žagarės m., Raktuvės g.	1995-06-12	S23 , IP2383
41	7782	Varpas I	Žagarės m.		DR532
42	7783	Varpas II	Žagarės m.		DR533
43	1358	Vėjo malūnas	Žagarės m.	2000-12-05	G237K16 , AtV357
44	8990	Vitražai "Kristus" ir "Marija Maloningoji"	Žagarės m.		DV992
45	965	Žagarės dvaro sodyba	Žagarės m.	2000-12-05	G237K , AtR103
46	17127	Žagarės miesto istorinė dalis	Žagarės m.	1993-12-07	UV55
47	11732	Žagarės mstl. žydų senosios kapinės	Žagarės m., Aušros g.	1996-01-29	L17
48	23859	Žagarės piliakalnis II su gyvenvietė	Žagarės m.	1997-05-05	A596KP
49	23857	Žagarės piliakalnis su gyvenvietė	Žagarės m.	1997-05-05	A595KP
50	16128	Žagarės pilkapynas	Žagarės m.	1993-05-24	A597P , AV1959

4. PROBLEMAS SUSIJUSIOS SU APLINKOS APSAUGAI SVARBIOMIS TERITORIJOMIS

4.1. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo, aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja bendrojo plano koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą, o tuo pačiu sudaro sąlygas išvengti ar bent jau sumažinti su bendrojo plano koncepcijos realizavimu susijusių aplinkosauginių problemų.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos sprendiniai gali tiesiogiai arba netiesiogiai turėti reikšmės planuojamos teritorijos gamtos būklės charakteristikoms ar jų tendencijoms.

- Dalis miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendinių – atskirųjų želdynų, miesto miškų ir rekreacinių sklypų želdinių vystymas bei jų įjungimas į žaliųjų plotų sistemą, užtikrinant teritorinį vientisumą ir funkcinį tęstinumą bei inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendiniai tiesiogiai ir nedviprasmiškai nukreipti į gamtinės aplinkos būklės gerinimą, ekologinės pusiausvyros stiprinimą.
- Dalis koncepcijos sprendinių nukreipti kitomis kryptimis, bet dalis iš to sekančių veiksmų turėtų turėti ir „antrinį“ poveikį, tarpe to – poveikį planuojamos bei aplinkinių Žagarės miesto teritorijų aplinkos būklei. Būtent tokiu būdu koncepcijos sprendiniai gali veikti bendrą energijos suvartojimą, oro, grunto ir vandens taršą, rekreacijos resursus, o per visa tai - gyventojų sveikatą.
- Kai kurie ne į gamtos apsaugą nukreipti koncepcijos sprendiniai tiesiogiai turi įtakos natūralių gamtinių teritorijų plotui, o taip pat – kraštovaizdžiui.

Reikia pažymėti, kad bendrojo plano koncepcijos sprendinių įgyvendinimas teigiamai įtakotų ir padėtų spręsti esamas aplinkosaugines problemas, susijusias su reikiamo gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo užtikrinimu ir nepakankamai išvystyta inžinerine infrastruktūra.

Žagarės mieste vandentiekio ir nuotekų (tame tarpe lietaus nuotekų) sistema išvystyta nepakankamai, o esamų tinklų būklė nepatenkinama. Bendrojo plano koncepcijoje numatoma vandentiekio ir nuotekų tinklų statyba bei rekonstrukcija, kas sąlygos aplinkos ekologinės būklės pagerėjimą.

Planuojamos teritorijos atveju kraštovaizdis vertingas ne tik gamtiniu, bet ir kultūriniu požiūriu. Žagarė - istoriniu ir architektūriniu požiūriu įdomus miestas. Siekiant išsaugoti kultūriniu bei gamtiniu požiūriu vertingą Žagarės bei jos apylinkių kraštovaizdį, rekreaciniam bei ūkiniam naudojimui reguliuoti yra įsteigtas valstybinis *Žagarės regioninis parkas*. Į šio regioninio parko ribas patenka esama Žagarės miesto teritorija bei dalis planuojamos teritorijos.

Gamtinė aplinka yra svarbus gyvenamosios vietovės patrauklumą stiprinantis faktorius. Ji pasitarnauja jos, kaip socialinės – ekologinės sistemos stabilumui, nes ne tik formuoja sveikatingesnę aplinką, labiau patenkina įvairesnės gyvenamosios poreikius, bet ir didina rekreacinę vertę, skatina įvairių turizmo formų vystymąsi. Savo ruožtu gamtinės aplinkos ypatumai gyvenamosios vietovės planavimą ir tvarkymą daro sudėtingesnį, sprendžiant plėtotės klausimus reikalauja pakankamą dėmesį skirti ekologiškai stabilios aplinkos bei pilnaverčio kultūrinio kraštovaizdžio formavimui.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja Žagarės miesto vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą.

Žemiau pateikiamos pagrindines gamtosaugos kryptis - *gamtinių išteklių racionalaus naudojimo ir apsaugos, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, aplinkos kokybės apsaugos* atstovaujanti specialiujų tikslų grupė, kurios numatomos Žagarės miesto vystymo koncepcijos studijoje.

- *Išvengti hidrografinio tinklo elementų struktūros keitimo* – saugoti natūralius hidrografinio tinklo elementus, siekti, kad vandens telkinių pakrantėse vykdoma veikla neprieštarautų paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostoms keliamiems reikalavimams.
- *Užtikrinti reikiamą Žagarės regioninio parko teritorijų apsaugą* – priimti miesto teritorijos vystymo sprendinius, neprieštaraujančius regioninio parko nuostatoms, apsaugos reglamentui, specialiojo tvarkymo plano sprendiniams, bendriesiems buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatoms.
- *Užtikrinti esamų gamtinių rekreacinių išteklių – žaliųjų plotų, raiškaus kraštovaizdžio zonų išsaugojimą bei racionalų naudojimą*. Numatyti gamtinės rekreacinės aplinkos ypatumus atitinkantį ekstensyvų ar intensyvų naudojimą, rekreacinės infrastruktūros plėtojimą.
- *Formuoti racionalią, ekologiškai pagrįstą miesto teritorijos žemėnaudos struktūrą*, galinčią užtikrinti kraštovaizdžio stabilumą - teritoriškai subalansuoti kultūrinio kraštovaizdžio formavimą, racionaliai teritoriškai išdėstant gyvenamosios, gamybinės, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijas, išlaikant esamą bei didinant natūralių ar pusiau natūralių teritorijų plotą, užtikrinant reikiamą gamtinio karkaso teritorijų – ekologinio kompensavimo zonų sistemos sukūrimą, organizuojant pilnavertę žaliųjų plotų sistemą.
- *Išvengti gamtinio kraštovaizdžio natūralios struktūros darkymo ir degradavimo patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijose* – išsaugoti nuo urbanizavimo santykinai natūralaus kraštovaizdžio teritorijas, nustatant joms ekologinį pilnavertiškumą užtikrinantį tvarkymo režimą.
- *Išsaugoti ir tikslingai naudoti, eksponuoti kraštovaizdžio kultūrinį paveldą*, gerinti jo aplinkos kokybę ir estetinį vaizdą;
- *Išsaugoti ir gausinti natūralaus bei subnatūralaus kraštovaizdžio teritorijas* - saugoti ir plėsti žaliuosius plotus (želdynus) urbanizuotose teritorijose nuosekliai įgyvendinant „Želdynų apsaugos, tvarkymo ir atkūrimo strategijos“ nuostatas; užtikrinti vandens telkinių pakrančių, raiškių reljefo formų, hidrografinio tinklo elementų natūralumo apsaugą, tuo pačiu išsaugant urbanizuotų teritorijų kraštovaizdžio vaizdingumą.
- *Sumažinti paviršinių vandenų teršimą* - vykdant nuotekų (buitinių, paviršinių, gamybinių) surinkimo tinklų ir valymo įrenginių modernizavimą bei vystymą, optimizuojant jų eksploatavimą, plečiant vietinio valymo technologijų taikymą.
- *Užtikrinti gėlo požeminio vandens išteklių apsaugą ir naudojimą*. Gyventojus, vartojančius šachtinių šulinių vandenį, aprūpinti geros kokybės geriamu vandeniu iš gilesnių vandeningų horizontų (plečiant geriamojo vandens viešojo tiekimo tinklą).
- *Gerinti aplinkos oro higieninę būklę* - formuoti apsauginės paskirties želdynus ūkinių objektų sanitarinės apsaugos zonose, transporto srautų judėjimo koridoriuose ir kt., tobulinti miesto susisiekimo sistemą.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo, aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja miesto vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą, o tuo pačiu sudaro sąlygas išvengti ar bent jau sumažinti su bendrojo plano koncepcijos realizavimu susijusių aplinkosauginių problemų.

4.2. Problemos susijusios su aplinkos apsaugai svarbiomis teritorijomis

Žagarės mieste ir gretimose teritorijose, kaip jau buvo minėta SPAV ataskaitos *teksto skyriuje 3*, aplinkos apsaugai svarbias saugomas teritorijas atstovauja: kompleksinė saugoma teritorija - Žagarės regioninis parkas, gamtinio karkaso, Natura 2000 teritorijos bei gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijoje - planuose „Koncepcija. Funkciniai prioritetai. I variantas; II variantas“, „Koncepcija. Erdvinė struktūra. I variantas; II variantas“ perspektyvai siūlomi teritorijos vystymo tipai bei prioritetinio žemės naudojimo funkcinės zonos yra išskiriamos atsižvelgiant į vertybinius kraštovaizdžio ypatumus, „Natura 2000“ teritorijas ir laikantis patvirtinto Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų plano (Žin., 2008, Nr. 139-5497). Prioritetinio žemės naudojimo zonos ir teritorijos vystymo tipai pateikiami einant nuo intensyviausiai įsavinamų ir vystymo intensyvinimo (antropogenizuotų) ekosistemų zonų link mažiausiai keistinių natūralių ar dalinai pakeistų ekosistemų zonų, kurias šiuo atveju atstovauja Žagarės regioninio parko konservacinio prioriteto, apsauginio prioriteto ir rekreacinio prioriteto zonos. Koncepcijos variantuose perspektyviniam šių zonų vystymui kitų alternatyvų nenumatoma.

Reikia pažymėti, kad miesto teritorijos bendrasis planas nustato principines teritorijų vystymo gaires bei reglamentavimo ypatumus, todėl aplinkosauginių problemų sprendimas kompleksinėje saugomoje teritorijoje - *Žagarės regioninio parke* (dalyje patenkančioje į miesto ribas), „Natura 2000“ teritorijose ateityje didelė dalimi priklausys ne tik nuo šio teritorinio planavimo dokumento, bet ir nuo valstybės tarnautojų, žemės ir miško savininkų bei visuomenės požiūrio į gamtines vertybes ir jų išsaugojimo būtinumą.

Laikantis gamtinio karkaso nuostatų reikalavimų (Žin., 2010, Nr. 87- 4619) planuojamos teritorijos ribose esančiose gamtinio karkaso teritorijose išskiriamos žaliųjų erdvių vystymo zonos. Tolimesnis šių teritorijų (žaliųjų plotų) ribų tikslinimas, kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus išreiškiančios gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptys bus nustatomos sprendinių konkretizavimo stadijoje. Reikia pažymėti, kad Žagarės miesto ribose esančioje Švėtės migracinio koridoriaus atkarpoje gamtinio karkaso nuostatų reikalavimų bei pilnavertės žaliosios jungties suformavimas yra komplikotas dėl šios upės slėnyje jau suformuoto užstatymo.

Planuojamose Žagarės miesto ribose yra 50 registruotų kultūros paveldo vertybių, keli gamtos paveldo objektai. Teikiamuose Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos variantuose numatoma išsaugoti objektus ir jų teritorijas, kad jų vertės būtų palaikomos autentiškos, tinkamai atskleidžiamos visuomenei, kad miesto gamtos ir kultūros paveldo pilnatvė būtų perduota ateities kartoms.

Apibendrinant galima teigti, kad Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos sprendiniai nėra susiję su tiesioginiu ar netiesioginiu poveikiu aplinkos apsaugai svarbioms teritorijoms, todėl nesąlygos aplinkosauginių problemų.

5. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS IR NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI

Pagrindiniai Europos Sąjungos tikslai aplinkosaugos srityje yra išsaugoti, saugoti ir gerinti aplinkos apsaugos kokybę, saugoti žmonių sveikatą, apdairiai ir racionaliai naudoti gamtos išteklius. Minėti Europos Sąjungos tikslai atsispindi ir Lietuvos Respublikos aplinkosaugos politikoje.

Rengiamo Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje nustatytų konceptualių sprendinių - teritorijų naudojimo funkcinių prioritetų, reglamentavimo principų ir kitų sprendinių tikslai glaudžiai siejasi su aukštesnio lygmens (regioninio, nacionalinio, Europos bendrijos bei tarptautinio) aplinkosaugos tikslais ir jiems neprieštarauja. Žemiau pateikiami tarptautiniu, Europos Bendrijos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti pagrindiniai aplinkos apsaugos tikslai, į kuriuos privalu atsižvelgti rengiant Žagarės miesto teritorijos bendrąjį planą.

5.1. lentelė. Tarptautiniu, Europos Bendrijos ir nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai.

Dokumento pavadinimas	Tikslai
LR ratifikuota ES Tarybos direktyva dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros apsaugos (92/43EEB, 1992 05 21)	Skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus.
LR ratifikuota Europos kraštovaizdžio konvencija (Žin., 2002, Nr. 104-4621).	Skatinti kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą bei planavimą ir organizuoti Europos bendradarbiavimą kraštovaizdžio klausimais (3 str.); Įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmones supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindimą (5a str.); <ul style="list-style-type: none"> ▪ integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str); ▪ Nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą jiems priskiriamą ypatingą vertę (6cb str.)
LR ratifikuota Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencija (Žin., 1997, Nr. 19-411)	Priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.); ▪ Imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui, prezentavimui ir reabilitavimui (5d str.).
Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pagrindinių ūkio šakų (transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, būsto, turizmo) poveikio aplinkai mažinimas; ▪ Efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas; ▪ Pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas; ▪ Geresnė biologinės įvairovės apsauga; ▪ Geresnė kraštovaizdžio apsauga ir racionalus tvarkymas;
Valstybės ilgalaikė raidos strategija (Žin., 2002, Nr. IX-1187)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Įgyvendinti tvariosios plėtros principą; ▪ sudaryti prielaidas racionaliam gamtos išteklių naudojimui, apsaugai ir atkūrimui; ▪ atsižvelgiant į Europos Sąjungos normas ir standartus, užtikrinti tinkamą aplinkos kokybę; ▪ išsaugoti gamtos paveldo vertybes, kraštovaizdžio savitumą ir biologinę įvairovę;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ didinti šalies miškingumą ir miškų aplinkosaugos vertę; ▪ mažinti vandenių taršą buitiniemis ir gamybinėmis nuotekomis; ▪ gerinti geriamojo vandens kokybę; ▪ racionaliai naudoti vandens energetinius išteklius; ▪ skatinti energijos naudojimo veiksmingumą bei atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą; ▪ mažinti taršą didelių (energetikos) įrenginių; ▪ mažinti poveikį klimato kaitai, ozono sluoksniui, rūgštėjimo eutrofikacijos procesui; ▪ sukurti racionalią atliekų tvarkymo sistemą; ▪ kuo daugiau ir racionaliau panaudoti atliekų medžiaginius ir energetikos išteklius.
<p>LR teritorijos bendrasis planas (Žin., 2002, IX-1154)</p>	<p>Svarbiausias bendrojo plano principas yra šalies teritorijos subalansuotos raidos užtikrinimas, sudarant šias strategines visuomenės ir ūkio vystymosi prielaidas (4.1 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuo geriau panaudoti turimą šalies teritorijos potencialą; ▪ Nedaryti žalos šalies teritorijos gamtinei bei kultūrinei aplinkai; ▪ Nepažeisti dabartinės ir būsimų kartų teritorinių interesų; ▪ Koordinuoti teritorijos naudojimą ir apsaugą šalies lygiu (kartu atsižvelgiant į visos Europos pastangas); ▪ Išsaugoti bei stiprinti šalies teritorijos savitumą. <p>Svarbiausio strateginio principo realizavimui būtinos šios strateginės raidos kryptys (4.2 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas plėtojant socialinę ir kultūrinę bei techninę infrastruktūrą (4.2.1 str.); ▪ šalies ekonominio augimo skatinimas ūkinę veiklą diferencijuojant pagal teritorinio potencialo ypatumus, taikant funkcinę konversiją bei ekologiškas technologijas (4.2.2 str.); ▪ aplinkos kokybės užtikrinimas optimizuojant gamtonaudą, plėtojant aplinkosaugą ir bei išsaugant ir didinant kraštovaizdžio savitumą (4.2.3 str.) <p>Numatytoms šalies raidos strateginėms kryptims realizuoti numatoma konkretizuotų bendrųjų strateginių teritorijos raidos tikslų sistema ekologinėje plotmėje (4.3.3 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ išlaikyti ir sustiprinti turimą aplinkos sveikumo bei kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, gamtinio karkaso palaikymo sistemą; ▪ šalies ir regionų savitumus formuojančioms gamtinėms ir kultūrinėms aplinkos vertybėms garantuoti efektyvią apsaugą ir racionalų naudojimą; ▪ užtikrinti tik ekologiškai pagrįstų kraštovarkos programų realizavimą. <p>Kiti teritorijos raidos tikslai būtų optimizuoti urbanistinę sistemą, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugą, kultūros paveldo, gamybos bei rekreacinių teritorijų naudojimą ir socialinės-kultūrinės bei techninės infrastruktūros teritorinę plėtrą. Iš jų savo erdvine orientacija išskirtini šie tikslai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gamtinio karkaso teritorijų ekologinio visavertiškumo užtikrinimas bei kraštovaizdžio įvairovės ir vertybių išsaugojimas; ▪ biologinės įvairovės išsaugojimo bei biotos išteklių racionalaus naudojimo užtikrinimas; ▪ gamtinės rekreacinės aplinkos racionalaus naudojimo bei apsaugos optimizavimas; ▪ gamtinės aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimas; ▪ litosferos ir hidrosferos išteklių naudojimo bei apsaugos optimizavimas; ▪ subalansuoti šalies transporto sistemos plėtrą maksimaliai panaudojant turimą įvairių transporto rūšių infrastruktūrą, mažinant transporto poveikį aplinkai (4.4.5.3 str.).
<p>LR saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 (Žin., 1993, Nr.63-1188) aktuali redakcija</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus (vertybes) (3 str.).
<p>Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 1995, Nr.107-2391)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ išlaikyti valstybės teritorijos socialinio, ekonominio ir ekologinio vystymo pusiausvyrą (3.1.1 str.); ▪ formuoti sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką stengiantis sukurti geresnes ir visoje valstybės teritorijoje visavertes gyvenimo sąlygas (3.1.2 str.); ▪ saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo

Rengimo etapas. Konceptijos stadija

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vertybes, tarp jų ir rekreacijos išteklius (3.1.4 str.); ▪ formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologinei pusiausvyrai palaikyti arba jai atkurti (3.1.5 str.).
Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nustatyti Lietuvos Respublikos teritorijoje ne miškų ūkio paskirties žemėje esančių želdynų ir želdinių apsaugos, tvarkymo, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo teisinio reguliavimo pagrindus, siekiant užtikrinti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio stabilumą, gyventojų teisę į jų gyvenimo kokybę gerinančias aplinkos sąlygas.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcija bei pats planas yra tiesiogiai susiję su aukščiau išvardintais dokumentais. Juose keliami tikslai bei deklaruojami teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai remiasi šiais dokumentais ir jiems neprieštarauja. Svarbiausias tikslas, kurio siekiama rengiant šį bendrąjį planą – teritorijos darnioji plėtra. Ji įgyvendinama per urbanistinio ir gamtinio karkasų subalansavimą, optimalaus hierarchizuoto gyvenamųjų vietovių tinklo vystymą, gamtinio karkaso teritorijų tausojantį naudojimą.

6. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas socialinei aplinkai, ekonominei aplinkai, kultūros paveldo teritorijoms ir objektams, teritorijų tvarkymo politikos realizavimui, susisiekimo sistemai, inžinerinei infrastruktūrai, gamtiniam karkasui ir saugomoms teritorijoms, gamtos ištekliams ir aplinkos kokybei. Poveikis kitiems aplinkos komponentams yra nepastebimas arba nustatomas detalesnėse planavimo stadijose. Vertinimo skalė:

+	tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės
-	tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės
+/-	tikėtinos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės
0	nenumatoma reikšmingų pasekmių
?	nepakanka informacijos

- **Pirmas variantas - Miesto plėtra naudojant vidinius rezervus**
- **Antras variantas - Miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas**

6.1 lentelėje pateikiamas vertinimo argumentavimas

6.1 lentelė. SPAV vertinimas

Konceptijos sprendiniai	Variantas	Reikšmingo poveikio charakteris	SPAV vertinimo komponentai								Motyvai, pastabos
			Biojvairovė ir ekotinklas	Gamtinis karkasas ir kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Visuomenės sveikatingumas	Vanduo	Dirvožemis	Oras, klimatas	Materialiųjų turtas	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA											
Demografinių procesų stabilizavimas ir gyventojų skaičiaus augimas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Gyventojų skaičiaus prognozės Žagarės mieste pateikiamos trimis variantais: <i>pesimistinio, optimistinio ir labiausiai tikėtino</i> scenarijaus.
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	0	+	<i>labiausiai tikėtino</i> scenarijaus atveju numatomas nežymus gyventojų skaičiaus augimas (iki 1654 gyventojų 2033 metais), migracijos saldo bei natūralaus gyventojų prieaugio rodiklių gerėjimas.
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Antruoju variantu Žagarės mieste ir jo plėtros zonoje (prijungiamos Žvelgaičių, Žagariškių, Žiurių, Aleksandravo kaimų dalys) <i>labiausiai tikėtino</i> scenarijaus atveju numatomas gyventojų skaičiaus augimas iki 2095 gyventojų 2033 metais), migracijos saldo bei natūralaus gyventojų prieaugio rodiklių gerėjimas.
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Gyvenimo kokybės standartų didinimas ir gyvenamojo fondo plėtra*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Numatomas gyvenamojo fondo augimas, planuojama, kad vienam gyventojui tenkančio naudingo gyvenamojo fondo rodiklis artės prie didėjančio vidurkio visoje šalyje ir prie analogiškų Europos Sąjungos rodiklių.
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	+/-	
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	+/-	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	+	
KULTŪROS PAVELDO TERITORIJOS IR OBJEKTAI											
Kultūros paveldo objektų autento apsauga ir palaikymas	1	trumpalaikis	0	0	+	0	0	0	0	0	1-ajame ir 2-ajame koncepcijos variantuose prioritetas teikiamas kultūros paveldo objektų naudojimui viešėjai paskirčiai, visuomenės kultūros, rekreacijos ir turizmo reikmėms, Žagarės savitumo raiškos stiprinimui, kultūros ir gamtos paveldo apsaugos integralumui.
		ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	
	2	trumpalaikis	0	0	+	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	
TERITORIJŲ TVARKYMO POLITIKOS REALIZAVIMAS											
Miesto centro formavimas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	1-ajame ir 2 –ajame koncepcijos variantuose akcentuojamas miesto centro – istoriškai susiklosčiusio struktūrinio branduolio, vystymas. Prioritetas teikiamas miesto centro gyvybingumo, fizinės aplinkos kokybės, ekonominio aktyvumo skatinimui. Siekiama istorinio miesto centro vertybės požymių išlaikymo. Centro vystymas būtų palankus veiksnyms skatinant ekonominį bei socialinį miesto gyventojų aktyvumą.
		ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Miesto urbanistinės struktūros palaikymas ir vystymas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	+/-	0	0	0	1-ojo varianto atveju numatoma kompaktiška miesto plėtra. Prioritetas teikiamas vidinės miesto struktūros tobulinimui, teritorijų modernizavimui, vidinių teritorinių rezervų naudojimui. Toks miesto plėtros modelis palankus esamos susiklosčiusios urbanistinės struktūros palaikymui ir vystymui, tačiau yra susijęs su intensyvesniu antropogeninės veiklos poveikiu aplinkai.		
		ilgalaikis	0	+/-	0	0	+/-	0	0	+/-			
		kaupiamasis	0	+/-	0	0	+/-	0	0	+/-			
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		2-ajame variante prioritetas teikiamas gretimų Žiurių, Aleksandrovo, Žvelgaičių, Žagariškių kaimų užstatytų teritorijų įjungimui į bendrą urbanistinę struktūrą, centro teritorijos gyvybingumo skatinimui. Šiame variante prioritetas teikiamas ne tik esamos Žagarės miesto urbanistinės struktūros tobulinimui, bet ir greta esančių užstatytų kaimų teritorijų integravimui į miesto struktūrą. Šių teritorijų integravimas yra prevencinė priemonė siekiant išvengti neplaningos urbanizacijos ir suformuoti vieningą urbanizuotą struktūrą.	
		ilgalaikis	0	+	0	0	0	0	0	0			+
		kaupiamasis	0	+	0	0	0	0	0	0			+
Rekreacinių teritorijų plėtra *	1	trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0	1-ojo ir 2-ojo variantų atveju numatomas Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų plane numatytos rekreacinio prioriteto zonos prie Žvelgaičių ežero plėtojimas.		
		ilgalaikis	0	+	0	+	0	0	0	+			
		kaupiamasis	0	+	0	+	0	0	0	+			
	2	trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0			
		ilgalaikis	0	+	0	+	0	0	0	+			
		kaupiamasis	0	+	0	+	0	0	0	+			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Pramonės, verslo, infrastruktūros objektų teritorijų plėtra	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	+/-	+/-	+/-	1-ojo ir 2-ojo variantų atveju pramonės, verslo ir infrastruktūros plėtros zona vystoma šiaurinėje Žagarės miesto dalyje. Prioritetas teikiamas vidinių teritorinių rezervų naudojimui. Su sąlyga, kad šių teritorijų vystymas bus vykdomas tinkamai reglamentuojant veiklą (taikant švarias technologijas, diegiant oro valymo įrenginius, nustatant sanitarines apsaugos zonas ir kt.), bus sąlygojamos nedidelio reikšmingumo neigiamos pasekmės aplinkos orui. Žaliųjų zonų suformavimas sąlygos teigiamas pasekmes aplinkos orui.	
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	+/-	+		
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	+/-	+		
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	+/-	+/-		+/-
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	0	+/-		+
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	+/-		+
Socialinės, švietimo, sveikatos ir paslaugų infrastruktūros plėtra*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Socialinės, švietimo, sveikatos ir paslaugų infrastruktūros racionali plėtra numatoma įvertinant gyventojų pasiskirstymą pagal amžiaus grupes. Socialinės infrastruktūros plėtros poreikis ir mastai Žagarės mieste nedideli.	
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0		+
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	0		+
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		0
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0		+
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	0		+

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
SUSISIEKIMO SISTEMA													
Gatvių tinklo vystymas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Plėtojant miesto teritorijas abiem koncepcijos variantais numatoma susisiekimo ašis vystyti esamų gatvių bei kelių pagrindu, juos rekonstruojant, o esant poreikiui įrengiant tęsinius. 1-ajame koncepcijos variante naujos susisiekimo infrastruktūros vystymo poreikis yra mažesnis. Racionaliai naudojant vidinius miesto erdvės resursus investicijų poreikis į susisiekimo infrastruktūrą yra mažesnis nei 2-ojo varianto atveju		
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	0	+/-		+/-	
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	+/-		+/-	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		2-asis koncepcijos variantas sąlygoja didesnę naujos susisiekimo infrastruktūros poreikį dėl didesnės į miesto urbanistinę struktūrą integruojamų teritorijų plėtros. Abiem variantais gerinamos susisiekimo sąlygos, didinamas miesto gatvių tinklo rišlumas, o tuo būdu ir tolygesnis transporto priemonių pasiskirstymas gatvių tinkle, lemiantis mažesnę aplinkos taršą automobilių išmetamomis dujomis bei transportiniu triukšmu. Naujai sukurta infrastruktūra gerins verslo sąlygas, kurs palankią aplinką materialiniam turtui.	
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	+			+
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	+			+
Dviračių ir pėsčiųjų takų sistemos vystymas*	1	trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0	Užtikrinamas saugus pėsčiųjų ir dviratininkų eismas, o tai skatintų gyventojus dažniau rinktis šiuos susisiekimo būdus. Didinamas miesto patrauklumas turizmo ir rekreacijos vystymui. Teigiamas poveikis miesto ekologinei aplinkai, žmonių sveikatai.		
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	+	+			
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	+	+			
	2	trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0			
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	+	+			
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	+	+			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA											
Vandentiekos ir vandenvėlos sistemų vystymas ir modernizavimas*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Pagerinamas gyventojų aprūpinimas vandeniu (numatoma, kad iki planuojamo periodo pabaigos vandentikiu naudosis 95% gyventojų), vystoma nuotekų surinkimo sistema užstatylose ir plėtros teritorijose, vykdoma senų tinklų renovacija, gerėja miesto ekologinė situacija, užtikrinamas gyventojų aprūpinimas geros kokybės vandeniu, o tuo pačiu išvengiama neigiamo poveikio gyventojų sveikatingumui. 1-ojo plėtros variantu atveju reikės mažiau pakloti vandentiekio bei buitinių nuotekų surinkimo tinklų, tačiau šia infrastruktūra galės naudotis mažesnis gyventojų skaičius. 2-ojo plėtros varianto atveju reikės pakloti daug vandentiekio bei buitinių nuotekų surinkimo tinklų, tačiau šia infrastruktūra naudosis didesnis skaičius gyventojų. Požeminio vandens apsaugojimui nuo užteršimo, vandentiekio magistraliniai tinklai bus klojami griežtai laikantis normomis nustatytų atstumų tarp vandentiekio magistralių ir kitų tinklų.
		ilgalaikis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	0	0	+/-	
		kaupiamasis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	0	0	+/-	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	+	0	0	+	
		ilgalaikis	+	+	0	+	+	0	0	+	
		kaupiamasis	+	+	0	+	+	0	0	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Lietaus nuotakyno sistemos vystymas ir tobulinimas, lokalių valymo įrenginių prie išleidėjų įrengimas*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Žagarės mieste lietaus nuotekų sistema nėra išvystyta. Vystant lietaus nuotekų surinkimo ūkį būtina optimizuoti išleidėjų kiekį ir prie kiekvieno jų pastatyti valymo įrenginius. Dėl to sumažėtų teršalų patekimas į atvirus vandens telkinius bei gruntą, būtų užtikrinama paviršinio vandens telkinių ekologinė pusiausvyra, išvengiama neigiamos įtakos gyventojų sveikatingumui.
		ilgalaikis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	0	0	+/-	
		kaupiamasis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	0	0	+/-	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	+	0	0	0	
		ilgalaikis	+	+	0	+	+	0	0	+	
		kaupiamasis	+	+	0	+	+	0	0	+	
Centralizuoto šilumos tiekimo vystymas *	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Abiejų variantų atveju svarbiausiu centralizuoto šilumos tiekimo vystymo prioritetu numatoma pastatų ir jų šilumos punktų renovacija. Centralizuoto šilumos tiekimo vystymas sąlygotų mažesnius sunaudojamo kuro kiekius, mažesnes teršalų emisijas į aplinką, o ryšium su tuo tikėtinos teigiamos pasekmės gyventojų sveikatingumui.
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	+	+	
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	+	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	+	+	
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	+	+	
Skirstomojo elektros energijos tiekimo tinklo atnaujinimas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Elektros energijos paskirstymo tinklas Žagarės mieste pakankamai gerai išvystytas. Numatomos naujos neilgos atšakos, jungiančios naujus energetinius objektus į bendrą tinklą. Numatoma, kad planuojamo periodo pabaigai didžioji aukštos įtampos elektros perdavimo tinklo dalis, esanti miesto teritorijoje, bus sukabeliuota. 2-ojo varianto atveju orinių linijų būtų sukabeliuota žymiai daugiau, sumažėtų vizualinė kraštovaizdžio tarša didesniame plote.
		ilgalaikis	0	+/-	0	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	+/-	0	0	0	0	0	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	+	0	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	+	0	0	0	0	0	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Atliekų surinkimo ir rūšiavimo sistemos išvystymas*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Šis sprendinys sietinas su ES reikalavimais dėl atliekų šalinimo. 1-ajame ir 2-ajame koncepcijos variantuose numatoma plėsti konteinerinę atliekų surinkimo sistemą. Tai priimtinausia atliekų surinkimo sistema, kuri diegiama visoje šalyje. Žagarės miesto buitinės atliekos bus šalinamos regioniniame sąvartyne esančiame Aukštrakuose (Šiaulių rajono savivaldybėje).	
		ilgalaikis	0	+	0	+	+	+	+	+		+/-
		kaupiamasis	0	+	0	+	+	+	+	+		+/-
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		0
		ilgalaikis	0	+	0	+	+	+	+	+		+
		kaupiamasis	0	+	0	+	+	+	+	+		+
KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGOS VYSTYMAS												
Gamtinio karkaso teritorinė lokalizacija*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-	Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijos stadijoje išskiriamos svarbiausios planuojamoje teritorijoje esančios metafunkcinės gamtinio karkaso dalys – <i>migraciniai koridoriai</i> ir <i>geosistemų vidinio stabilizavimo arealai</i> . Tai teritorijos, formuojančios miesto ir apylinkių ekologinio stabilizavimo tinklą, turintį kompensuoti urbanistinio – ūkinio vystymo poveikį. Abejuose teikiamuose Žagarės miesto teritorijos koncepcijos variantuose <i>gamtinio karkaso</i> lokalizacija nesikeičia.
		ilgalaikis	+	+	0	+	+	+	+	+	+	
		kaupiamasis	+	+	0	+	+	+	+	+	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-	
		ilgalaikis	+	+	0	+	+	+	+	+	+	
		kaupiamasis	+	+	0	+	+	+	+	+	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Ekologiškai pagrįstos miesto teritorijos žemėnaudos struktūros formavimas*	1	trumpalaikis	0	0	0	+/-	+/-	+/-	0	0	Teritoriškai subalansuojamas kraštovaizdžio formavimas, racionaliai išdėstomos gyvenamosios, gamybinės, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijos, išlaikomas esamas bei didinamas natūralių ar pusiau natūralių teritorijų plotas. I-ojo varianto atveju tiesioginis ir netiesioginis poveikis gamtiniam karkasui, gamtinei aplinkai ir jos ištekliams esamose miesto ribose bus intensyvesnis.	
		ilgalaikis	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-		
		kaupiamasis	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-		
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		
		ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+		
		kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+		
Tarpusavyje besijungiančios žaliųjų plotų sistemos suformavimas santykinai natūralų (gamtinį) kraštovaizdžio pobūdį išsaugojusių gamtinio karkaso teritorijų pagrindu*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	1-ajame ir 2-ajame koncepcijos variantuose, lokalizuotose gamtinio karkaso teritorijose (išskyrus esamas užstatytas) ir kitose žaliųjų plotų plėtojimui palankiose teritorijose prioritetas teikiamas žaliųjų erdvių – atskirųjų rekreacinės bei ekologinės ir apsauginės paskirties želdynų palaikymui ir vystymui. Numatomose urbanizuoti miesto plėtros zonose formuojamos žaliųjų plotų struktūros.	
		ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+		+/-
		kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+		+/-
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		
		ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+		
		kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+		

* - sprendiniai susiję su teigiamu poveikiu visuomenės sveikatingumui.

6.2 lentelė. Apibendrinimas

Reikšmingo poveikio charakteris	1 variantas	2 variantas
POVEIKIS BIOĖVAIROVEI IR EKOTINKLUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(5,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(5,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS GAMTINIAM KARKASUI IR KRAŠTOVAIZDŽIUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>-ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(9,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(9,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS KULTŪROS PAVELDAI		
<i>trumpalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(1,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(1,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS VISUOMENĖS SVEIKATINGUMUI		
<i>trumpalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(8,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(12,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų

	pasekmių	pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(8,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(12,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS VANDENIUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(3 „+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(6,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(3,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(6,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS DIRVOŽEMIUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(3,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(3,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS ORUI IR KLIMATUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(5,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(7,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(5,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(7,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS MATERIALIAM TURTUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(1,„+“)

	Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(10,,+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(18,,+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(10,,+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(18 ,,+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių

Apibendrinimas

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos dviems variantams atliktas socialinės aplinkos, ekonominės aplinkos, kultūros paveldo teritorijų ir objektų, teritorijų tvarkymo politikos realizavimo, susisiekimo sistemos, inžinerinės infrastruktūros, gamtinio karkaso bei kraštovaizdžio tvarkymo ir naudojimo sprendinių strateginis poveikio aplinkos komponentams - bioįvairovei ir ekotinklui; gamtiniam karkasui ir kraštovaizdžiui; kultūros paveldui; vandeniui; dirvožemiui; orui, klimatui; materialiajam turtui, vertinimas.

Apibendrinant galima teigti, kad Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos variantuose **1 –ajame – miesto plėtra naudojant vidinius rezervus** ir **2 –ajame - miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas**, paremtuose tvarios veiklos bei plėtros principais, numatomi sprendiniai didžiąja dalimi reikšmingai teigiamai įtakos arba neturės reikšmingų neigiamų pasekmių miesto teritorijos kraštovaizdžio struktūrai, užtikrins gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio vertybių išsaugojimą bei turės teigiamos įtakos visuomenės sveikatingumui ir materialiajam turtui. Didelį teigiamą poveikį miesto teritorijų aplinkos būklei turės inžinerinės infrastruktūros – vandentiekos ir vandenvalos sistemų vystymas.

Nustatyta, kad **2 –asis plėtros variantas**, numatantis gretimų Žiurių, Aleksandrovo, Žvelgaičių, Žagariškių kaimų užstatytų teritorijų integraciją į bendrą Žagarės miesto urbanistinę struktūrą, turi geresnes integralumo, funkcinės struktūros efektyvumo, želdynų ir rekreacijos, investicijų pasiūlos, plėtros reguliavimo (valdymo) nenutrūkstamas galimybes bei strateginių pasekmių aplinkai poveikio požiūriu yra pranašesnis už **1–ąjį (miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas) variantą**.

7. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI KOMPENSUOTI

Žagarės miesto bendrasis planas bus įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus - miesto dalių, zonų ir kitų teritorijų detaliuosius bei specialiuosius planus, rengiamus

žymiai stambesniame mastelyje ir labiau konkretizuojamus. Todėl einant sprendinių realizacijos linkme, kuomet jau tampa aiškios planuojamos veiklos ir jų mastai, turi būti ieškoma galimybių sumažinti tikėtinas neigiamas pasekmes, numatomos jų išvengti ar sumažinti padedančias priemones. Siekiant išvengti galimų reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai, visų pirma reikalinga:

- Iš teikiamų Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos alternatyvų pasirinkti tą, kurios įgyvendinimas nesukeltų reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai;
- Konkretizuojant Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano sprendinius, vadovautis aprobuota koncepcija iš esmės nekeičiant joje numatytų teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų bei bendrųjų reglamentų;
- Laikytis reglamentavimo principų ir jų tolimesnio detalizavimo žemesnio lygmens teritorinio planavimo dokumentuose.
- Rengiant miesto dalių ar zonų specialiuosius ir detaliuosius planus vadovautis bendrojo plano, tiesiogiai ir netiesiogiai su aplinkos kokybe bei jos apsauga susijusiais sprendiniais, įtvirtinančiais tvaraus vystymosi principus;
- Rengti kraštovaizdžio, tame tarpe gamtinio karkaso teritorijų, žaliųjų plotų sistemos narių – parkų, skverų, žaliųjų jungčių, apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų tvarkymo planus bei eliminuoti neigiamai aplinkos apsaugą įtakančius juridinius precedentus;
- Vykdyti ekologinį švietimą ir didinti miestelio gyventojų ekologinį sąmoningumą.
- Supažindinti institucijas ir suinteresuotą visuomenę su Žagarės miesto bendrojo plano sprendiniais.

8. BENDROJO PLANO KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos variantai remiasi miesto erdvinės struktūros vystymu, susisiekimo sistemos optimizavimu, rekreacinės infrastruktūros, žaliųjų plotų sistemos vystymu. Miesto erdvinės struktūros pagrindą sudaro miesto urbanistinė struktūra ir gamtinis karkasas.

Žagarės miesto erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir žaliųjų erdvių, išsaugant nuo urbanizacijos santykinai natūralias gamtinio karkaso teritorijas.

Žagarės miesto bendrojo plano SPAV ataskaitoje yra vertinamos dvi koncepcijos alternatyvos: **Pirmas variantas – miesto plėtra naudojant vidinius rezervus** ir **Antras variantas – miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas**. Abi alternatyvos plačiau pristatomos SPAV ataskaitos *teksto skyriuje 1.3*. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvos yra parengtos laikantis tvaraus (darnaus) vystymosi principų: miesto teritorijos vystymo funkcinio prioriteto zonos, urbanistinio vystymo ir žaliųjų erdvių prioriteto teritorijų tinklas bei kiti sprendiniai yra nustatomi derinant aplinkosauginius, ekonominius, socialinius ir teritorinės plėtos interesus bei tuo pačiu stengiantis neperžengti leistinų poveikio aplinkai ribų. Laikantis minėtų principų parengtos alternatyvos nepasižymi esmingesniais skirtingumais, ką rodo galimų reikšmingų pasekmių aplinkai vertinimo (*teksto skyrius 6*) rezultatai - nei viena alternatyva nesąlygoja reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai, tačiau skiriasi tikėtinų reikšmingų teigiamų pasekmių aplinkai vertinimo aspektu.

1-ojo varianto atveju Žagarės miesto plėtra numatoma esamose administracinėse miesto ribose (plotas 475,34 ha). Prioritetas teikiamas vidinės miesto struktūros tobulinimui, teritorijų modernizavimui, vidinių teritorijų rezervų naudojimui. Išskiriama miesto centro teritorija, kuri apima nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (senojo miesto vieta ir Žagarės miesto istorinė dalis) teritorijas. Prioritetai teikiami miesto centro gyvybingumo, fizinės aplinkos kokybės, ekonominio aktyvumo ir socialinės integracijos skatinimui. Planuojamas saugomas miesto istorinis centras, siekiama jo vertybės požymių išlaikymo ir perdavimo ateinančioms kartoms. Planuojama esamų gyvenamųjų teritorijų renovacija užbaigiant formuoti nebaigtas užstatyti urbanistines struktūras, pritraukiant aplinkai draugiškas funkcijas, gerinant gyvenimo kokybę. Miesto teritorijos vystymo prioritetu laikomas želdynų sistemos formavimas, rekreacinių teritorijų potencialo didinimas.

2-ojo varianto atveju numatoma Žagarės miesto teritorinė plėtra, prijungiant dalį gretimų Žiurių, Aleksandrovo, Žvelgaičių, Žagariškių kaimų esamas užstatytas teritorijas. Miesto plotas šiuo atveju padidėtų iki 599,34 ha. Plėtos teritorijas tikslinga integruoti į miesto struktūrą, kad užtikrinti teritorijų kompleksinį planavimą ir išvengti stichinės urbanizacijos. Formuojamas miesto centras, apimantis senoj miesto vietą ir Žagarės miesto istorinę dalį bei gretimas teritorijas. Miesto centro teritorijoje skatinamas administravimo, biurų, kultūrinių, komercinių objektų koncentravimas, tuo didinat centro aktyvumą, jo fizinės būklės gerinimą. Šiame variante siūloma ne tik gyvenamųjų teritorijų renovacija, bet ir nauja plėtra. Naujos teritorijos įsisavinamos kompleksiskai, rezervuojant plotus rekreacijai, viešosioms erdvėms, infrastruktūrai.

Esminis skirtumas tarp 1-ojo ir 2-ojo koncepcijos variantų - užstatomų teritorijų erdvinis mastas ir intensyvumas, kurie paremti ekonominė ir socialinė raida bei investicijų strategija. Abu teikiami koncepcijos variantai sudaro prielaidas gamtinio karkaso teritorijų išsaugojimui, palaikymui ir vystymui. Ilgalaikės perspektyvos požiūriu, įvertinus plėtos variantus, **2 –asis plėtos variantas**, numatantis gretimų kaimų užstatytų teritorijų integraciją į bendrą urbanistinę struktūrą, turi geresnes integralumo, funkcinės struktūros efektyvumo, želdynų ir rekreacijos, investicijų pasiūlos, plėtos reguliavimo (valdymo) nenutrūkstamas galimybes bei strateginių pasekmių aplinkai poveikio požiūriu yra pranašesnis už **1–ąjį plėtos variantą**. Tinkamai reglamentuojant šio koncepcijos varianto įgyvendinimą, būtų išvengta esmingesnių aplinkosauginių probleminių situacijų.

9. VERTINIMO, ĮSKAITANT SUNKUMUS, SU KURIAIS SUSIDURTA KAUPIANT REIKIAMĄ INFORMACIJĄ, APRAŠYMAS

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos sprendinių strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita parengta remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650) bei Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu (UAB „Urbanistika“, kompl. Nr. U-1118, 2013 m.). Buvo vertinama Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 2 priede „Privaloma strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos sudėtis“ nurodytais aspektais.

Vertinimo eigoje buvo nagrinėjama ši projektinė medžiaga:

1. Žagarės miesto bendrojo plano aiškinamasis raštas:
  - a) Esamos būklės analizė ir vertinimas (ypač medžiagos dalis susijusi su gamtiniais ištekliais, gamtiniu kraštovaizdžiu, aplinkos kokybe bei jos apsauga, saugomomis teritorijomis);
  - b) Miesto vystymo koncepcija.
2. Žagarės miesto bendrojo plano brėžiniai:
  - 1 brėžinys – ESAMA BŪKLĖ. "Žemės naudojimas", M 1:5 000
  - 2 brėžinys – ESAMA BŪKLĖ. "Inžinerinė infrastruktūra", M 1:5 000
  - 3 brėžinys. KONCEPCIJA . Funkciniai prioritetai. I variantas. M 1:5000
  - 4 brėžinys . KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. I variantas. M 1:5000
  - 5 brėžinys. KONCEPCIJA. Funkciniai prioritetai. II variantas. M 1:5000
  - 6 brėžinys. KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. II variantas. M 1: 5000

Vertinimo metu iškilę sunkumai:

- LR Vyriausybės patvirtintas „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650) parengtas įvairių lygmenų teritorijų planavimo darbams yra nediferencijuotas pagal planavimo rūšis ir lygmenis, kurie metodiškai skiriasi. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas ir jo priedai nėra pritaikyti analitiškai vertinti bendruosius planus. Didelėse teritorijose vyksta labai daug įvairių procesų, turinčių poveikį įvairiems veiksniams, tad būtų tikslinga turėti sustambintus poveikio aplinkai rodiklius;
- Poveikis aplinkai gali būti labai įvairus, atsižvelgiant į prevencines ir kompensacines priemones, kurios gali būti detalizuojamos žemesniuose planavimo lygmenyse - miesto dalių ar zonų detaliuosiuose ir specialiuosiuose planuose bei objektų techniniuose projektuose. Todėl nustatyti apibendrintą poveikį aplinkai miesto bendrajame plane dėl įvairių faktorių tampa problematiška, o vertinimas tampa deklaratyvus;
- Vertinimo sunkumai yra susiję ir su statistinės bei kitos informacijos apie aplinkos būklę trūkumu;
- Trūksta patirties, tiek plano rengėjams, pateikiant reikalingus duomenis, tiek vertintojams, nustatant plano sprendinių poveikį aplinkai.

10. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Įgyvendinant Žagarės miesto teritorijos bendrąjį planą, vadovaujantis LR teritorijų planavimo įstatymu Nr. I-1120 (Žin., 2008, Nr. 10-337) ir Apskritis teritorijos bendrojo plano rengimo, savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo ir miestų ir miestelių bendrųjų planų rengimo taisyklėmis, patvirtintomis 2007 m. birželio 22 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-354,

patvirtintinus bendrąjį planą, savivaldybės administracijos direktorius ir kitos institucijos privalo vykdyti sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę. Remiantis minėtais teisės aktais, Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano stebėsenos (monitoringo) metu turės būti atliekama:

- Rengiama bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa, nustatomas investicijų poreikis;
- Analizuojama teritorijų planavimo duomenų banke sukaupta informacija;
- Formuojant savivaldybės biudžetą, teikiami pasiūlymai dėl bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo;
- Stebimi ekonominio potencialo, ūkinės veiklos, infrastruktūros, nekilnojamojo turto rinkos raidos pokyčiai;
- Nustatyta tvarka vykdoma gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo priežiūra;
- Analizuojami urbanistinės plėtros ir inžinerinės infrastruktūros pokyčiai;
- Analizuojami sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos infrastruktūros bei jų sąlygų pokyčiai;
- Vykdoma kultūros ir švietimo infrastruktūros duomenų informacijos analizė;
- Analizuojamos kitos pagrindinės ekonominės veiklos sąlygos ir aplinkos kokybę lemiantys faktoriai.

Gamtinės aplinkos būklės ir antropogeninio poveikio jai stebėjimai turi būti vykdomi vadovaujantis LR Aplinkos monitoringo įstatymu Nr. VIII-529 (Žin., 2006, Nr. 57-2025) ir Valstybine aplinkos monitoringo 2005-2010 metų programa, patvirtinta 2005 m. vasario 7 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 130. Pažymėtina, kad Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano įgyvendinimo metu, rengiant sprendiniuose numatytus žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus (specialiuosius, detaliuosius planus), taip pat rengiant investicinius, techninius ar darbo projektus, turės būti atliekami projektų strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV), poveikio aplinkai vertinimas (PAV) bei poveikio visuomenės sveikatai vertinimas (PVSV), vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

11. SANTRAUKA

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliekamas teritorijos vystymo koncepcijos rengimo stadijoje. Šio vertinimo tikslas – įvertinti galimas teigiamas ir neigiamas pasekmes, galimas įgyvendinus bendrojo plano koncepcijos sprendinius.

SPAV ataskaita

Strateginio pasekmių vertinimo dokumentas (toliau – SPAV) parengtas vadovaujantis „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 ir vėlesniais jo pakeitimais bei Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijoje nustatyta bendrųjų ir specialiųjų teritorijos vystymo tikslų sistema, numatanti nuosekliai įgyvendinti LR teritorijos bendrajame plane, Šiaulių apskrities teritorijos bendrajame plane ir Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane nustatytus darnaus vystymo principus, užtikrinančius sveiką aplinką ir tinkamą gamtinių bei socialinių išteklių naudojimą.

Pirmajame skyriuje aprašyti pagrindiniai Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano tikslai bei koncepcijos rengimo stadijoje numatyti tikslai, susiję su socialine, ekonomine bei aplinkosaugine aplinka. Šiame skyriuje taip pat pateikti dokumentų, susijusių su Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano ir į kuriuos buvo atsižvelgta rengiant strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitą, sąrašas.

Antrajame skyriuje apžvelgta esama Žagarės miesto aplinkos - oro, paviršinių ir požeminių vandenių, gamtinio kraštovaizdžio, miesto žaliųjų plotų būklė bei galimi aplinkos būklės pokyčiai, jeigu bendrojo plano sprendiniai nebūtų įgyvendinti.

Trečiajame skyriuje pateikiama informacija apie teritorijas (jas atstovauja gamtinės aplinkos ir kultūros paveldo apsaugai svarbios teritorijos bei objektai), kurias gali paveikti koncepcijos sprendiniai.

Ketvirtajame skyriuje nagrinėjamos pagrindinės aplinkosauginės problemos ir jų priežastys, susijusios su Žagarės miesto bendrojo plano.

Penktajame skyriuje išskirti tarptautiniu, Europos Bendrijos ir nacionaliniu lygmenimis nustatyti aplinkosaugos tikslai, susiję su rengiamu Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano ir į kuriuos šiame plane reikės atsižvelgti.

Šeštajame skyriuje aprašytos galimos koncepcijos I ir II varianto sprendinių pasekmės oro kokybei, vandens kokybei ir ištekliams, dirvožemio kokybei ir ištekliams, biologinei įvairovei bei gyvūnijos ir augalijos ištekliams, kraštovaizdžiui, visuomenės sveikatai ir saugumui, socialinei ir ekonominei aplinkai.

Septintajame skyriuje pateiktos galimos priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti įgyvendinant bendrąjį planą.

Aštuntajame skyriuje aprašyti Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijos variantai.

Devintajame skyriuje trumpai aprašytas vertinimas bei sunkumai, iškilę rengiant strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitą.

SPAV ataskaita

Dešimtajame skyriuje pateikta informacija apie monitoringo priemones. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos įgyvendinus ar neįgyvendinus bendrojo plano sprendinius, turi būti stebimos remiantis Valstybine monitoringo programa.

GRAFINĖ DALIS

PRIEDAI

Urbanistika
UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ

ATESTATO Nr. 0428	KOMPLEKSAS	BENDRASIS PLANAS. RENGIMO ETAPAS. KONCEPCIJOS STADIJA	TOMAS	METAI
	U-1118		IV	2013

Joniškio
rajono
savivaldybė

Žagarės
seniūnija

ŽAGARĖS MIESTO TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

RENGIMO ETAPAS. KONCEPCIJA.

STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO ATASKAITA

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

JONIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

BENDROJO PLANO RENGĖJAS:

UAB „URBANISTIKA“

PAREIGOS	PAVARDĖ	PARAŠAS
DIREKTORĖ	G. MINEIKIENĖ	
PROJEKTO VADOVĖ	G. RATKUTĖ SKAČKAUSKIENĖ	

TURINYS

ĮVADAS	3
1. ŽAGARĖS MIESTO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA	4
1.1 Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos turinys	4
1.2 Žagarės miesto teritorijos vystymo pagrindiniai tikslai ir uždaviniai	5
1.3. Planuojami Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos variantai dvidešimties metų laikotarpiui	6
1.4. Žagarės miesto bendrojo plano sąsaja su kitais planais ir programomis	7
2. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEIGU PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS	9
2.1. Esama aplinkos būklė	9
2.2. Aplinkos būklės pokyčiai, jeigu planas nebus įgyvendintas	16
3. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS SU BENDRUOJU PLANU SUSIJUSIOS APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS,	17
4. YPAČ ATKREIPIANT DĖMESĮ Į PROBLEMAS, SUSIJUSIAS SU APLINKOS APSAUGAI SVARBIOMIS TERITORIJOMIS	24
4.1. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos	24
4.2. Problemos susijusios su aplinkos apsaugai svarbiomis teritorijomis	26
5. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS IR NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI	27
6. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI	30
7. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI KOMPENSUOTI	43
8. BENDROJO PLANO KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS	44
9. VERTINIMO, ĮSKAITANT VISUS SUNKUMUS, SU KURIAIS BUVO SUSIDURTA KAUPIANT REIKIAMĄ INFORMACIJĄ, APRAŠYMAS	45
10. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS	46
11. SANTRAUKA	47

GRAFINĖ DALIS:

1 brėžinys. KONCEPCIJA . Funkciniai prioritetai. 1 variantas.

2 brėžinys . KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra.1 variantas.

3 brėžinys. KONCEPCIJA. Funkciniai prioritetai. 2 variantas.

4 brėžinys. KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. 2 variantas.

Schema. „Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonų schema“ (Žagarės miesto plote)

PRIEDAI

IVADAS

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcija parengta vadovaujantis Joniškio rajono savivaldybės Tarybos 2010 m. rugpjūčio 5 d. sprendimu Nr. T-127 „Dėl Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano rengimo“, Žagarės miesto bendrojo plano rengimo darbų programa (patvirtinta Joniškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2011 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. A-1180), planavimo sąlygomis bei remiantis Lietuvos įstatymais, Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais planavimą. Savivaldybės teritorijos dalių (miestų ir miestelių) bendrųjų planų rengimo, derinimo, tvirtinimo, keitimo ir galiojimo tvarką detaliai reglamentuoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004-05-07 įsakymu Nr. D1-263 (LR aplinkos ministro 2006-12-14 įsakymo Nr. D1-591 redakcija) patvirtintos „Miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklės“ (Žin. 2006, Nr.145-5559). 2012 m. atlikus Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano esamos būklės analizę, buvo pereita prie antrosios rengimo etapo studijos – miesto vystymo koncepcijos.

Rengiant Žagarės miesto bendrojo plano koncepciją remiamasi Europos Sąjungoje visuotinai priimta tvaraus vystymosi ideologija. Tvarus (darnus) vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinėms ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų. Tam, kad nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos įgyvendinimo pasekmes aplinkai, rengiamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas - planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, per kurį rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, konsultuojama, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant planą ar programą, teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tikslai:

- nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas Žagarės miesto bendrojo plano įgyvendinimo pasekmes aplinkai;
- užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus;
- užtikrinti, kad bendrojo plano rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas plano įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

1. ŽAGARĖS MIESTO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA

1.1. Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos turinys

Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos pateikiama medžiaga suskirstyta į 5 skyrius. Išskiriami du teritorijos vystymo koncepcijos variantai aprašomi SPAV ataskaitos 1.3 teksto skyriuje. Grafinę dalį sudaro miestelio teritorijos vystymo erdvinės struktūros ir funkcinių prioritetų dviejų variantų brėžiniai. Žemiau yra pateikiamas Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos turinys.

TEKSTINĖ DALIS

IVADAS

1. MIESTO BENDROJO PLANO KONCEPCIJĄ LEMIANČIOS ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS

MIESTO IŠORINĖ STRUKTŪRA

MIESTO VIDINĖ STRUKTŪRA

GAMTINĖ APLINKA

NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS

DEMOGRAFIJA IR SOCIALINĖ INFRASTRUKTŪRA

SUSISIEKIMO SISTEMA

INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

2. SOCIALINĖS - EKONOMINĖS RAIDOS PROGNOZĖS

3. MIESTO ERDVINĖ KOMPOZICIJA BEI JĄ FORMUOJANTYS VEIKSNIAI

3.1. ERDVINĖS STRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS IR VARIANTAI

3.1.1. Planuojami Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos variantai dvidešimties metų laikotarpiui

3.1.2. Svarbiausių ekologinio stabilizavimo ašių ir centrų lokalizavimas

3.1.3. Pagrindiniai miesto plėtros variantų kompoziciniai elementai, formuojantys miesto struktūrą

3.1.4. Miesto teritorijos vystymo būdai (tipai)

3.2. GAMTOSAUGOS KRYPTYS

4. PLANINĖ STRUKTŪRA, TERITORIJŲ FUNKCIJOS IR NAUDOJIMAS

4.1. FUNKCINIŲ PRIORITETŲ ZONOS

4.2. ŽALIŲJŲ PLOTŲ SISTEMOS VYSTYMAS

4.3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS

4.4. SUSISIEKIMO SISTEMOS PLĖTOJIMO KONCEPCIJA

4.5. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS

GRAFINĖ DALIS

1 brėžinys. KONCEPCIJA . Funkciniai prioritetai. I variantas. M 1:5000

2 brėžinys . KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. I variantas. M 1:5000

3 brėžinys. KONCEPCIJA. Funkciniai prioritetai. II variantas. M 1:5000

4 brėžinys. KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. II variantas. M 1: 5000

1.2. Žagarės miesto teritorijos vystymo pagrindiniai tikslai ir uždaviniai

Pagrindinis Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano tikslas – teritorijų kompleksinio planavimo dokumento teritorijos erdvinio vystymo politikai, teritorijos naudojimo ir apsaugos prioritetams bei svarbiausioms tvarkymo priemonėms nustatyti parengimas, sudarant palankiausias sąlygas Žagarės miesto darniam vystymuisi, užtikrinant prielaidas teigiamai ekonomikos ir socialinei raidai, kartu nepadarant žalos aplinkai. Konceptijos rengimo studijos metu tobulinama teritorijos erdvinės struktūros kompozicija, nustatomi planinės ir erdvinės struktūros vystymo principai, teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai ir miesto teritorijos plėtros kryptys. Parengiamas galimas alternatyvus miesto teritorijos vystymosi variantas, nustatomi teritorijos tvarkymo, reglamentavimo ir apsaugos principai. Miesto vystymo koncepcija rengiama 20 metų laikotarpiui – iki 2033 metų.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano uždaviniai:

- Suformuoti Žagarės miesto teritorijos plėtros koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, teritorijos funkcines zonas;
- Tobulinti istoriškai susiklosčiusią miesto urbanistinę struktūrą ir formuoti architektūrinę erdvinę ir estetinę kompoziciją;
- Išryškinti ir panaudoti miesto privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes;
- Numatyti planuojamos teritorijos ekonominės, socialinės raidos ir investicijų kryptis, turizmo, verslo, rekreacijos, kitos veiklos ir būsto statybos galimą plėtojimąsi;
- Numatyti gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones (transporto triukšmui, vibracijai, oro, dirvožemio, paviršinio ir požeminio vandens užterštumui mažinti), spręsti atliekų tvarkymo klausimą, formuoti bendrojo naudojimo želdynų ir apsauginių želdynų sistemą;
- Nustatyti teritorijas, kurių privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos juose apribojimus;
- Numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų saugojimą;
- Nustatyti kultūros paveldo objektų apsaugos prioritetų zonas, įvertinti paveldo objektų fizinę būklę ir numatyti priemones būklei gerinti, numatyti kultūros paveldo objektų naudojimo, parengimo lankyti (pritaikymo turizmo reikmėms) galimybes;
- Plėtoti inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą;
- Rezervuoti teritorijas komunikacinių koridorių ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai;
- Nustatyti planuojamos teritorijos užstatymo aukščio ir intensyvumo parametrus;
- Pagal bendrus vyraujančius požymius išdėstyti planuojamos teritorijos dalis, nurodant pagrindinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir/ar pobūdį (pobūdis pažymimas tais atvejais, kai jo turinys daro įtaką nustatomo teritorijos tvarkymo reglamento reikalavimams). Tuo atveju, kai nustatomi keli teritorijos ar žemės sklypo naudojimo būdai, juos būtina nurodyti;
- Nustatyti prioritetus, terminus ir būdus Žagarės miesto teritorijos specialiesiems ar detaliesiems planams rengti, inžinerinei infrastruktūrai plėtoti;
- Nustatyti miesto įtakos zonas;
- Patikslinti Žagarės miesto administracines ribas.

1.3. Planuojami Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos variantai dvidešimties metų laikotarpiui

Miestai, miesteliai yra gyventojų socialinės ir ekonominės veiklos koncentracijos ir kultūros židiniai, lemiantys viso rajono bei regiono socialinį ekonominį potencialą. Darnaus vystymosi principas reikalauja reguliuoti urbanizacijos procesą, nedarant žalos aplinkai. Nevaldoma urbanizacija gali turėti neigiamos įtakos ir negrįžtamų pasekmių aplinkai, visų pirma - gamtinei ir kultūrinei.

Miesto erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant vertingą kraštovaizdį. Pagrindiniai optimalios Žagarės miesto struktūros vystymo principai yra:

- miesto centro formavimas – miesto centro teritorijos vystymas įvertinant kintančius poreikius, miesto centro gyvybingumo skatinimas;
- urbanistinių jungčių - miesto pagrindinių gatvių tinklo formavimas, miesto ryšių funkcionavimo užtikrinimas;
- gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų formavimas, modernizavimas;
- polifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas (konversija);
- užstatymo struktūrizavimas;
- nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga;
- gamtinio karkaso elementų saugojimas;
- rekreacinių objektų plėtra;
- miesto ir priemiesčių plėtros suderinamumas;
- miesto ir Žagarės regioninio parko plėtojimo bendra strategija.

Vienas iš būdų teritorinės kraštovarkinės struktūros esamiems bruožams išryškinti ir tolimesnei plėtrai, sąlygojamai socialinių ir ekonominių procesų bei gamtinės aplinkos ypatumų, nustatyti yra teritorijos erdvinės raidos kompozicijos bei koncepcijos sukūrimas.

Siūlomi du Žagarės miesto plėtros kompoziciniai variantai. Abiejuose variantuose miesto erdvinės struktūros svarbiausi sudėtiniai komponentai yra urbanistinis bei gamtinis karkasai, miesto plėtros teritorijų funkcinės struktūros.

Įvertinus esamą padėtį bei jos išvadas, Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinius, teikiami du Žagarės miesto plėtojimo variantai, kuriuose numatomos priemonės:

- užtikrinančios gyvenimo kokybės augimą;
  - leidžiančios valdyti miesto plėtrą pagal darnios plėtros principus;
  - suderinančios rajono ir miesto teritorijų bendrųjų planų sprendinius, sukuriančias prielaidas naudingai bendradarbiauti visoms šalims.
- **Pirmas variantas - Miesto plėtra naudojant vidinius rezervus**

Žagarės miesto plėtra numatoma esamose administracinėse ribose. Prioritetas teikiamas vidinės miesto struktūros tobulinimui, teritorijų modernizavimui, vidinių teritorijų rezervų naudojimui. Plėtojama susiklosčiusi miesto struktūra. Prioritetas teikiamas miesto centro teritorijos gyvybingumo, fizinės aplinkos kokybės, ekonominio aktyvumo skatinimui. Saugomos nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijos bei

objektai, siekiama jų vertybės požymių išlaikymo ir perdavimo ateinančioms kartoms. Planuojama esamų gyvenamųjų teritorijų renovacija užbaigiant formuoti nebaigtas užstatyti urbanistines struktūras, pritraukti aplinkai draugiškas funkcijas gerinant gyvenimo kokybę. Numatoma žaliųjų plotų sistema.

▪ **Antras variantas - Miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas**

Numatoma Žagarės miesto teritorinė plėtra įsisavinant Žiurių, Aleksnadravo, Žvelgaičių, Žagariškių, kaimų teritorijas bei iš miesto „išimant“ žemės ūkio teritorijas (šiaurės rytinėje ir pietinėje pusėse). Plėtojamas miesto centras, kur skatinamas centro gyvybingumas, fizinės aplinkos kokybės gerinimas, ekonominis aktyvumas. Saugomi nekilnojamojo kultūros paveldo objektai, teritorijos, siekiama jų vertybės požymių išlaikymo ir perdavimo ateinančioms kartoms. Įvertinus Žagarės regioninio parko tvarkymo plane numatytus sprendinius, numatoma ne tik esamų bei prijungiamų prie miesto teritorijų renovacija, modernizavimas, bet ir nauja plėtra. Naujos teritorijos įsisavinamos kompleksiskai, rezervuojami plotai viešosioms erdvėms, infrastruktūrai. Kurinama žaliųjų plotų sistema, integruojanti esamus želdynus, upių pakrantes. Vystant miesto gatvių tinklą, planuojamos naujos susisiekimo jungtys.

Žagarės miesto teritorijos vystymo koncepcijos variantai skiriasi pagal planuojamas plėtros kryptis. Pirmame variante plėtra vykdoma esamose miesto administracinėse ribose, įvertinus esamus Žagarės regioninio parko reglamentus. Antrame variante prioritetai teikiami gretimų miestui užstatytų teritorijų integravimui į miesto struktūrą, taip pat neprieštaraujant Žagarės regioninio parko reglamentams.

Pasirinktas koncepcijos variantas bus tobulinamas sprendinių konkretizavimo studijoje, išlaikant sprendinių konceptualumą, bei taikant visuotinai pripažintus darniosios plėtros principus, priemones ir būdus:

- nustatys pagrindinius ir nekeičiamus urbanistinės struktūros formavimo principus;
- nustatys darniosios plėtros principus atitinkančią veiklą reglamentuojančius režimus skirtingose teritorijose, akcentuojant žemėnaudos mišrumą, žemės naudojimo intensyvumą bei planuojamos teritorijos struktūrinių dalių funkcines bei kompozicines ypatybes;
- deklaruos svarbiausius viešo naudojimo struktūrinius elementus (saugomas viešas erdves, želdynus bei susisiekimo ir inžinerinei infrastruktūrai reikalingas teritorijas);
- BP kompetencijos ribose suformuluos pagrindinius reikalavimus statybinei veiklai skirtingose funkcinėse zonose.

1.4. Žagarės miesto bendrojo plano sąsaja su kitais planais ir programomis

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcija iki 2033 metų rengiama įvertinant ir atsižvelgiant į jo sąsajas su šalyje, Šiaulių apskrityje ir Joniškio rajono savivaldybėje parengtomis strategijomis, programomis ir planais:

- Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr.113-5029);
- Nacionalinė darnaus vystymo strategija (Žin., 2003, Nr.89-4029);
- Europos kraštovaizdžio konvencija (Žin., 2002, Nr. 104-4621);
- Lietuvos respublikos kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių planas (Žin., 2005, Nr. 103-3808; Žin., 2007, Nr. 114-4646; Žin. 2008, Nr. 13-439; Žin., 2009, Nr. 80-3343);
- Nacionalinės integralios paveldosaugos strategijos metmenys (Žin., 2004, Nr. 175-6516);
- Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008-2015 metų plėtros strategija, patvirtinta LR Vyriausybės 2008m. rugpjūčio 27 d. nutarimu Nr.832;
- Nacionalinis energetikos strategijos įgyvendinimo planas, patvirtintas LR vyriausybės 2007 -12 - 27 nutarimu Nr. 1442;
- 2002-2015 metų Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programa;

Rengimo etapas. Konceptijos studija

- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (Žin., 2002, Nr.110-4852);
- Šiaulių regiono 2007-2013 metų plėtros planas, patvirtintas Šiaulių regiono plėtros tarybos 2010 m. gegužės 28 d. sprendimu Nr. R-39;
- Šiaulių apskrities teritorijos bendrasis planas, patvirtintas LR Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 1042;
- Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2008 balandžio 10 d. sprendimu Nr. T-61;
- Joniškio rajono savivaldybės 2011-2013 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas 2011 m. vasario 3 d. Joniškio rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-7;
- Žagarės miesto išplanavimo projektas, patvirtintas Valstybinio statybos reikalų komiteto 1984 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr.127
- Šiaulių apskrities kultūros paveldo tinklų schemos specialusis planas;
- Joniškio rajono kultūros paveldo tinklų schema;
- Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas (Žin., 2008, Nr. 139-5497);
- Žagarės regioninio parko apsaugos reglamentas (Žin., 2002, Nr. 86-3735);
- Žagarės regioninio parko nuostatai (Žin., 1999, Nr. 39-1227);
- Žagarės regioninio parko tvarkymo planas (Žin., 2009, Nr. 43-1687);
- Vietinės reikšmės urbanistikos paminklo UV-58 Žagarės mieste sklypų suplanavimo projektas, patvirtintas Joniškio rajono mero 1996 m. gruodžio 2 d. potvarkiu Nr. 416;
- Joniškio rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. T-292;
- Žagarės miesto vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtros specialusis planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. balandžio 16 d. sprendimu Nr. T-101;
- Joniškio rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės kelių tinklo žemėtvarkos schema, patvirtinta Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. balandžio 16 d. sprendimu Nr. T-68;
- Joniškio rajono šilumos ūkio specialusis planas;
- Joniškio rajono miškų priskyrimo miškų grupėms planas (Valstybinės miškų tarnybos duomenys);
- Joniškio rajono savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schema, patvirtinta LR Vyriausybės 2007 m, gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1409;
- Žemės sklypo suformavimo Žagarės miesto Raktuvės kapinėms praplėsti detalusis planas, patvirtintas Joniškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2008 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. A-118, kiti detalieji planai, pagal Joniškio rajono savivaldybės teritorijų planavimo registrą.

2. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEIGU PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS

2.1. Esama aplinkos būklė

Vertinant aplinkos būklę Žagarės mieste, būtina atsižvelgti į pagrindinių aplinkos komponentų - aplinkos oro, paviršinio ir požeminio vandens kokybę, gamtinio kraštovaizdžio būklę. Šių aplinkos elementų kokybės pokyčiai apsprendžia bendrą aplinkos kokybę. Kokybiniai pokyčiai viena ar kita linkme įtakoja natūralaus ar santykinai natūralaus kraštovaizdžio, tame tarpe biotos struktūros pokyčius. Žagarės miesto teritorijos aplinkos būklės apžvalga atlikta remiantis Žagarės miesto bendrojo plano esamos būklės analizės ir vertinimo medžiaga (UAB „Urbanistika“, 2012).

Vandenu kokybė

Paviršinių vandenu kokybė priklauso nuo teršalu, patenkančių į vandens telkinius kiekių ir savybių bei pačių vandens telkinių ypatybių. Tarp pagrindinių vandens telkinių teršėjų yra komunalinis (namų ūkis), pramonė ir žemės ūkis. Gyventojų ir pramonės išleidžiami nutekamieji vandenys priskiriami taškinei taršai, o tarša iš žemės ūkio vadinama pasklidajai, tuo nurodant skirtingą sklaidos pobūdį. Taškinė tarša, nepaisant to, kad labai pakito ne tik bendras nuotekų kiekis (vandens suvartojimo pramonės ir komunaliniame sektoriuje sumažėjimas), pagerėjo jų išvalymo lygis (buvo modernizuojami ar statomi nuotekų valymo įrenginiai), išlieka viena iš labiausiai įtakojančių paviršinio vandens kokybę.

Pagrindinis taškinės taršos šaltinis Žagarės mieste iki šiol buvo UAB „Joniškio vandenys“ eksploatuojama technologiškai pasenusi Žagarės miesto nuotekų valykla. Įgyvendinant vandentvarkos ūkio plėtros projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Žagarėje“ 2011 metų pabaigoje pradėti naujų Žagarės miesto nuotekų valymo įrenginių statybos darbai. Įgyvendinus šį projektą naujai pastatyti valymo įrenginiai bus pajėgūs išvalyti nuotekas iki nustatytų reikalavimų (išvalomas azotas, fosforas, kitos kenksmingos medžiagos), todėl žymiai sumažės Švėtės upės tarša.

Kita problema taršos iš taškinių šaltinių srityje - nepatenkinamos būklės ir nepakankamai išvystyta nuotekų tinklų sistema, dėl ko į aplinką patenka daugiau nevalytų nuotekų, nei apskaitoma. Situacija vandentvarkos sektoriuje turėtų keistis į gerąją pusę, nes įgyvendinant aukščiau minėtą projektą, Žagarės mieste tiesiami nauji vandentiekio ir nuotekų tinklai, kurie leis sumažinti taškinių taršos šaltinių skaičių. Sutvarkius miesto vandens ūkį prie vandentiekio ir nuotekų tinklų galės prisijungti apie 80% Žagarės gyventojų.

Šio krašto upių nuotėkio fone (upės lėtos, nevandeningos, vasarą smarkiai nusenka, o mažesnieji upeliai išdžiūsta) vandens kokybę neretai lemia net ir nedideli taršos židiniai, juo labiau tokios gyvenamosios vietovės, kai Žagarės miestas. Todėl ir perspektyvoje miesto ūkio – buities nuotekų sistemos vystymas ir atnaujinimas, bei lietaus nuotekų valymo įrenginių projektavimas ir statyba išlieka prioritetiniu aplinkosauginiu uždaviniu.

Aktuali problema – natūralių maudyklų vandens bakteriologinė ir mikrobiologinė tarša. Žagarės mieste sezono metu (birželio - rugsėjo mėnesiais) atliekama Švėtės upės ir Žagarės tvenkinių maudymosi vietų vandens kokybės stebėseną. Stebėseną atliekama vadovaujantis HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ higienos normos reikalavimais. Nustačius neatitikimus higienos normos reikalavimams (kai tarša viršija leistinas normas), maudynės vandens telkiniuose uždraudžiamos (tokių atvejų ankstesniais metais pasitaikydavo neretai).

Rengimo etapas. Konceptijos studija

Užtikrinant geresnę Švėtės upės vandens kokybę, o kartu ir švaresnę aplinką Žagarės miesto gyventojams prisidėjo 2010 metais įgyvendintas aplinkosauginis projektas „Švėtės upės dalies Žagarės mieste būklės gerinimas“. Įgyvendinant projektą, buvo sutvarkytos telkinio pakrantės, pašalinti menkaverčiai krūmai, iš upės pašalintos biogeninės medžiagos ir taip atstatyta jos ekosistema. Upės išvalymas yra svarbus ne tik aplinkosauginiu, bet ir rekreaciniu požiūriu.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje įtvirtinama nuostata siekti atitikimo ES reikalavimams dėl tiekiamo vandens ir išleidžiamų nuotekų kokybės. Didėjant gyventojų poreikiams bei griežtėjant aplinkosauginiams reikalavimams numatomas nenutrūkstamas vandentiekos ir vandenvalos sistemų modernizavimas, kas ilgainiui užtikrintų Žagarės miesto gyventojų aprūpinimą kokybišku geriamuoju vandeniu, ūkio – buities ir lietaus nuotekų išvalymą iki reikalaujamų normatyvų, tuo pačiu pagerintų bendrą ekologinę miesto, o kas ypač svarbu, Švėtės upės (kairysis Lielupės intakas) ir kitų vandens telkinių būklę.

Neįgyvendinus koncepcijos sprendinių tikėtina: miesto taršos įtaka požeminio vandens kokybei; gyventojų, vartojančių užterštą šachtinių šulinių vandenį, sveikatos sutrikimai; blogėjanti paviršinio vandens telkinių - Švėtės upės ir kitų vandens telkinių būklė.

Oro kokybė

Atmosferos tarša tebėra viena didžiausių ir sunkiausiai sprendžiamų aplinkosaugos problemų. Taip yra todėl, kad teršalai aplinkos ore gali išsilaikyti ganėtinai ilgą laiką ir juos oro masės perneša toli nuo kilmės šaltinių.

Miesto aplinkoje oro kokybei didžiausią įtaką daro transportas, pramonė, energetika, namų ūkis. Erdvinį oro taršos pasiskirstymą įtakoja stacionarių ir mobilių teršalų emisijos šaltinių teritorinis išsidėstymas, gatvių užstatymas bei gamtiniai veiksniai – meteorologinės ir orografinės sąlygos.

Žagarės miestas nepasižymi išvystyta pramone, todėl dabartiniu metu pagrindiniai aplinkos oro teršėjai yra: energetikos objektai (vietinės katilinės), namų ūkis, transportas.

Stacionarių oro taršos šaltinių tarpe, kaip stambiausius oro teršėjus reikėtų išskirti Žagarės miesto šiluminę katilinę, kurią eksploatuoja UAB „Fortum Joniškio energija“. 2004 metais baigta Žagarės katilinės rekonstrukcija, įrengiant 1 MW galingumo medienos atliekomis kūrenamą katilą ir tuo pačiu nutraukiant skalūnų alyvos deginimą. Katilinės rekonstrukcija, pritaikant ją naudoti vietinį kurą, leido sumažinti išmetamų į aplinką teršalų kiekius.

Žagarės mieste oro kokybei neabejotinai didelę įtaką daro namų ūkis, nes iš privačių gyvenamųjų namų kaminų išmetama nemažai teršalų, kurių padaugėja šaltuoju metų laiku, kai intensyviai kūrenamos krosnys, o meteorologinės sąlygos nėra palankios jiems išsisklaidyti. Minėta tarša yra niekieno nekontroliuojama, jos apimtys nežinomos. Rengiamame Joniškio rajono šilumos ūkio specialiajame plane nagrinėjama galimybė prijungti vartotojus, kurie šiuo metu šilumą gamina vietiniuose šilumos šaltiniuose, prie centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemos. Įgyvendinant šiuos pasiūlymus būtų sumažinamas taršos šaltinių skaičius, kas turėtų teigiamą ilgalaikį poveikį aplinkos oro kokybei.

Kitas svarbus teršalų emisijos šaltinis Žagarės mieste, kaip ir visoje šalyje, yra autotransportas. Autotransporto sąlygojamos taršos apimtys priklauso nuo automobilių skaičiaus, eismo intensyvumo,

Rengimo etapas. Konceptijos studija

suvartotų degalų kiekio, jų rūšies ir kokybės, transporto priemonių techninės būklės ir kt. Kokią dalį transporto sąlygojama oro tarša sudaro Žagarės mieste duomenų nėra.

Pagal valstybinę aplinkos oro monitoringo programą, kurios uždavinys yra pateikti visuomenei ir visoms suinteresuotoms organizacijoms sistemingą ir objektyvią informaciją apie oro užterštumo lygį, šalies teritorijoje yra įrengta 13 nepertraukiamai veikiančių oro kokybės kontrolės stočių. Aplinkos oro kokybė Žagarės mieste pagal valstybinę aplinkos oro monitoringo programą nėra stebima. Žagarės mieste oro kokybės tyrimai nebuvo atliekami, aplinkos oro monitoringas nevykdomas.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje nenumatoma veikla, galinti reikšmingai paveikti oro kokybę. Savo ruožtu susisiekimo sistemos modernizavimas, esamo gatvių tinklo tobulinimas, pėsčiųjų ir dviračių transporto tinklo plėtra pagerintų eismo sąlygas, įgalintų pastebimai pristabdyti transporto emisijų, dulkelėtumo, išmetamų teršalų kiekio augimą. Šilumos ūkio modernizavimas – centralizuoto šilumos tiekimo sistemų įdiegimas sumažintų stacionarių nekontroliuojamų oro taršos šaltinių skaičių ir išmetamų teršalų kiekius. Teritoriškai žymiai plečiami atskirųjų rekreacinės bei apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų plotai turės įtakos mažinant neigiamą taršos poveikį.

Neįgyvendinus koncepcijos sprendinių, dėl nekontroliuojamų ir neprognozuojamų teršalų emisijų, tikėtinas oro kokybės blogėjimas, o tuo pačiu neigiamas poveikis miesto gyventojų sveikatai, gamtinės aplinkos ekologiniam stabilumui, želdinių būklei, rekreaciniam patrauklumui.

Kitų, su aplinkos kokybe: fizikine tarša (radioaktyviaja, elektromagnetinių laukų, triukšmo ir termine), dirvožemio tarša susijusių problemų arba leistinių lygių viršijimo atveju Žagarės miesto teritorijoje nėra konstatuota.

Gamtinio kraštovaizdžio* būklė

Pačiame šiauriniame Lietuvos pakraštyje esantis Jonišio kraštas – nekontrastingų lygumų žemės, kur net mažiausios kalvelės ar nedidukai upeliai suteikia aplinkai įvairovės. Remiantis Lietuvos Respublikos geomorfologiniu rajonavimu čia skiriamas Vidurio ir šiaurės Lietuvos žemumų srities Žiemgalos (Ziemgalės) moreninės lygumos rajonas. Jame plyti priemolingos arba molingos lygumos, daugiau ar mažiau paveiktos priedyninių patvenktinių baseinų. Gamtinio atžvilgiu vienalytį Žiemgalos lygumos rajoną į dvi dalis skiria etnografinė ir politinė riba – Latvijos ir Lietuvos siena. Didesnioji rajono dalis yra Latvijoje, o į šiaurinį Lietuvos pakraštį įsiterpanti pietinė dalis turi neryškų nuolydį į šiaurę.

Žiemgalos lygumą dengiantis labai karbonatingų moreninių nuogulų sluoksnis yra itin plonas ir svyruoja nuo kelių metrų storio virš aukščiau pakilusių prekvarterinio paviršiaus egzracinių gūbrių (vietomis, kur moreninių nuogulų sluoksnio nėra, į paviršių išseina dolomitai) iki 20 m tarpgūbrių lobuose, o paleoįrėžiuose siekia 30- 40 m. Amžiaus atžvilgiu čia vyrauja paskutinio ledynmečio moreninis priemolis bei priesmėlis. Mažą ledyninių nuogulų storį nulėmė struktūrinės sąlygos. Žagarės kraštas patenka ant senos vandenskyros, sutampančios su teigiama (kylančia) neotektonine struktūra. Todėl kiekvieną kartą atslenkantis naujas ledynas nuo jos nugremždavo ankstesnio ledyno nuogulas. Dugnine morena nuklotas lygumos paviršius yra smulkiai banguotas, pasitaiko pavienių ozų. Lygumoje užsimezgę upelių aukštupiai įsigrauzę vos 2-4 m ir ryškesnių slėniukų nesuformuoja.

---

* *Gamtinis kraštovaizdis* – gamtinių procesų įtakoje atsiradęs ar tebesiformuojantis kraštovaizdis, kurio raidai gamtiniai procesai daro esminę, o žmogaus veikla – minimalią įtaką (išlikę sąlyginai natūralūs miškai, pelkės, vandens telkiniai).

Rengimo etapas. Konceptijos studija

Žagarės miestas yra įsikūręs *Žagarės – Skaistgirio* banguotos dugninės morenos lygumoje (tai vienas iš geomorfologinių mikrorajonų, skiriamų Žiemgalos lygumos rajone), susidariusioje atsitraukiant Žiemgalos ledyninei plaštakai. Lygumos paviršius driekiasi maždaug 50 m absoliutiniame aukštyje su žemėjimo tendencija į šiauryčius. Nuolaidi banguota moreninė lyguma yra išvagota raguvų ir slėniukų. Dugninės morenos paviršius čia beveik visai nepaveiktas priedėdininio baseino vandenų, todėl yra gerai išlikusios pavienės smulkios ozų (žinomiausias – *Žagarės ozas*) bei keimų tipo akumuliacinės formos. Tai lemia, kad Žagarės miesto ir apylinkių reljefas kiek įvairesnis.

Žagarės ozas - ilgas, siauras kalvagūbris, praslinkusių ledynų suformuotas iš smėlio, žvirgždo ir gargždo (iš vėlyvajame pleistocene susitelkusių fliuvioglacialinių žvyringų nuogulų), suneštų tekančių tirpsmo vandenų į ledyno plyšius ir tunelius. Tai tipinė geomorfologinė reljefo forma, susidariusi paskutinio apledėjimo Šiaurės Lietuvos fazės laikotarpiu. Tuo metu ledynas dengė visą Žiemgalos lygumą, o Linkuvos gūbrys buvo ledyno sustumtas į šios lygumos pakraštį. Ledyno tirpsmo vandenų srantai iš centrinės ledyno dalies kanalėliais tekėjo į jo pakraštines dalis, išgrauždami kanalus ne tik pačiame ledyne, bet ir po juo slūgsančiose uolienose. Vėliau šios siauros kanjono tipo upės buvo užpildytos smėlio ir žvirgždo sąnašomis ir, ledo suformuotiems upės krantams ištirpus, klimato atšilimo metu, kanjonas pavirto siauru vingiuotu ištęstu pylimu. Tai pats ilgiausias (apie 8 km) iš visų Lietuvoje gamtos paveldo objektais paskelbtų ozų, o kartu ir įspūdingiausias, nes aplink kalvagūbrį plyti lygumos. Ši pylimo pavidalo kalva prie kelio Žagarė – Kruopiai - Akmenė driekiasi net 8 km. Prasidėjęs Latvijoje, nuo latvių kapinių pasienyje per Veidės kalnelį ozas nusitęsia per Senosios Žagarės bažnyčios pakilimą į Žvelgaičio prieškalnę ir Žvelgaičio piliakalnį, nuo kurio atsiveria puikūs Žagarės ir jos apylinkių vaizdai.

Paskutinio ledynmečio nuogulos yra svarbios naudingųjų iškasenų atžvilgiu. Tai žvyras ir smėlis, kurių nemažai klodai siejasi su ozais. Dėl šios priežasties Žagarės ozas gerokai nukentėjo – ilgą laiką į jį buvo žiūrima kaip į teritoriją, kur galima kasti žvyrą. Kalvagūbryje radosi nemažai iškasų, gilesniuose karjeruose savaimė susitelkė vanduo. Labiausiai nukentėjo pietvakarinė ozo galo dalis nuo Strėlių pusės. Galutinai nepraradęs savo formos ozas išliko Žagarės rekreacinėje zonoje su Žvelgaičio piliakalniu, kuris, pakilęs į maždaug 20 m aukštį, yra vaizdingiausia ozo dalis. Išlikusi apysveikė 830 m ilgio ir 100-130 m pločio ozo dalis 1964 metais paskelbta geologiniu gamtos paminklu, o nuo 2002 metų – geomorfologiniu gamtos paveldo objektu.

Specifinis Žagarės apylinkių žemių ypatumas - vietomis į paviršių išeinantys dolomitai (dolomitas – nuosėdinė uoliena, sudaryta iš to paties pavadinimo mineralo dolomito). Žagarės apylinkėse dolomito sluoksniai slūgso po nestora dirvožemio danga. Jie sudaro paleozoinės eros, devono periodo, Žagarės svitos sluoksnius, kurie susiformavo apie 360 milijonų metų, šiltos druskingos jūros dugne. Ši uoliena turi nelygų paviršių ir slūgso 2- 45 m gylyje (Žagarėje 0,3-6 m gylyje, apie 12 m storio), taip negiliai tik šiaurės Lietuvoje. Iš paviršiaus pridengta moreniniu priemoliu ir vietom smėliu bei žvyru suklotais ledo tirpimo vandenų, t.y. nuosėdomis, paliktomis maždaug prieš 13000 metų, vėliausiai iš Lietuvos besitraukiančio ledyno. Uolienu sluoksniai gerai matyti Švėtės krantuose (*Švėtės atodanga*) ir buvusiam dolomitų karjere (*Žagarės dolomito atodanga*).

Atitinkamų geomorfologinių procesų suformuoti paviršiaus plotai, kurie skiriasi kraštovaizdžio komponentais – gruntu, reljefu, vidaus vandenimis, pažemio oru, dirvožemiu, augalija, gyvūnija ir kitais komponentais, yra vadinami žemėvaizdžiais. Kiekvienas žemėvaizdžio tipas turi tik jam būdingus gamtinius ryšius, pasižymi skirtingomis sąlygomis žmonių gyvenimui ir ūkinei veiklai, jų atžvilgiu turėtų būti taikomi diferencijuoti kraštovarkos principai.

Iš devynių Lietuvos teritorijoje išskiriamų žemėvaizdžių tipų, Žagarės miestas ir jo apylinkės yra *moreninių lygumų* žemėvaizdžio zonoje. Žiemgalės lyguma čia formuoja gana nykų, lyguminių peizažų

Rengimo etapas. Konceptijos studija

kraštovaizdį - būdingas stambiai banguotos negiliai slėniuotos priemolingos agrarinės lygumos su derlingais velėniniais karbonatiniais dirvožemiais kraštovaizdžio tipas. Tačiau Žagarėje ir aplink ją galima rasti viską, ko gamta taip pašykštėjo žiemgalių žemei – ozų kalvų grandines su jose iškilusiais piliakalniais (plačiausiai žinomas Žagarės ozas, tačiau yra dar vienas kiek mažesnis ozas, įsiterpiantis į Žagarės mišką ties Šarūnų vienkiemiui), Švėtės upės slėnį su jame suformuotais tvenkiniais, karjeruose susiformavusius dirbtinius vandens telkinius, miškų masyvus, pasižyminčius biologine įvairove apylinkėse ir mažesnius pačiame mieste, išskirtinės vertės kultūrinės kilmės parką ir dvarą. Tiek daug gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio vertybių, koncentruotų vienoje teritorijoje, Šiaurės Lietuvoje daugiau nėra.

Tikslu garantuoti gamtinių ir kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsaugą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, biologinę įvairovę ir genetinį fondą, gamtos išteklių atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos paveldo ir kultūros paveldo vertybių apsaugą šiame krašte yra įsteigta kompleksinė saugoma teritorija – Žagarės regioninis parkas (plačiau teksto skyriuje 3).

Žagarės miesto teritorijoje, kaip ir kitų miestų bei miestelių teritorijose, mažai yra vietų, kuriose nepasireikštų žmogaus veikla arba netiesioginė jos įtaka. Šiuolaikinėje situacijoje, kai gamtinių ir antropogeninių kraštovaizdžio komponentų pusiausvyrą pažeidžiama pirmųjų nenaudai, kai technogeninė veikla per trumpą laiką apnaikina ar net sunaikina gamtoje tai, kas formavosi ilgus istorinius periodus, ypatingą aktualumą įgauna gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo ir palaikymo problema. Konkrečiam gamtinio kraštovaizdžio apimčių ir teritorinės sklaidos nustatymui reikalingi detalūs tiksliniai tyrimai. Remiantis apžvalginiais stebėjimais natūroje, galima konstatuoti, kad gamtinis kraštovaizdis esamose miestelio ribose atstovaujamas negausiai, tai : pietvakarinėje Žagarės miesto dalyje esantis Žvelgaičių ežeras, pasižymintis įvairia vandens augalija, žuvų rūšimis, prieglobstį čia randančiais vandens paukščiais; Žvelgaičių ežero pakrantes supančios Žagarės ozo kalvos, apaugusios sausais pušynais; į šiaurės rytinėje miesto pakraštį įsiterpanti Pabalių miško dalis bei kelios neužstatytos Švėtės upės slėnio atkarpos. Likusioje Žagarės miesto dalyje vyrauja sukultūrintas kraštovaizdis – urbanizuotas (centrinėje dalyje) ir agrarinis (pakraštinėse dalyse). Pagrindinė gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija perspektyvai būtų pilnaverčio *gamtinio karkaso* - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema suformavimas.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijoje teikiama gamtinio karkaso teritorijų lokalizacija, santykinai natūralų (gamtinį) kraštovaizdžio pobūdį išsaugojusių patikimo ir riboto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijų, formuojančių miesto ir apylinkių ekologinio stabilizavimo tinklą išskyrimas, nustatant jam prioritetinę žaliųjų erdvių – miškų, atskirųjų rekreacinės ir apsauginės bei ekologinės paskirties želdynų vystymo kryptį. Šių sprendinių įgyvendinimas ilgalaikėje perspektyvoje užtikrins miesto bei aplinkinių teritorijų gamtinės aplinkos stabilumą ir ekologinį pilnavertiškumą, padės saugoti paviršinių ir požeminių vandenių kokybę, dirvožemio ir želdynų išteklius, vertingas gamtinio kraštovaizdžio zonas, gamtinės aplinkos bendrąją estetinę kokybę.

Neįgyvendinus Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendinių, tikėtinas tolimesnis natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto mažėjimas, galintis turėti neigiamų padarinių miesto kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai.

Žalieji plotai¹

Vadovaujantis miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklėmis (Žin., 2006, Nr. 145 - 5559), LR želdynų įstatymu (Žin., 2007, Nr.80-3215), Žemės sklypų pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir pobūdžių specifikacija (Žin., 2005, Nr. 41-1317; 2011, Nr. 2-64), kaip savarankiški miesto struktūros elementai bendrojo planavimo lygmenyje iš visų žaliųjų plotų išskiriami: *miškai* (miškų ūkio paskirties žemėse) ir *atskirųjų želdynų teritorijos* (rekreacinės paskirties želdynų; mokslinės, kultūrinės ir memorialinės paskirties želdynų; apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų) kitos paskirties žemėje.

Visi kiti želdiniai, esantys urbanizuotose teritorijose (gyvenamosiose, visuomeninėse, komercinėse, rekreacinėse ir kitose) rengiamo bendrojo plano lygmenyje nenagrinėjami. Būtina pažymėti, kad jų vaidmuo yra ne mažiau svarbus užtikrinant ekologinę pusiausvyrą, gerinant urbanizuotų teritorijų estetinį vaizdą ir aplinkos kokybę, sudarant galimybes formuoti įvairaus pobūdžio erdves, mažinant agresyvių pastatų poveikį. Šie želdiniai gali būti parodomi tik atskirų miesto dalių arba objektų detaliuose ir techniniuose projektuose, o jų plotai turėtų būti nustatomi planuojamų objektų projektavimo normomis.

Atskirųjų želdynų teritorijos (kitos paskirties žemė)

LR Želdynų įstatyme (Žin., 2007, Nr. 80-3215) *atskiraisiais želdynais* vadinami želdynai, esantys tik jiems skirtame žemės sklype. Žagarės miesto teritorijoje yra atskirasis želdynas – Žagarės dvaro parkas, turtintis juridiskai įteisintus sklypus.

Vadovaujantis LR aplinkos ministro įsakymu „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 137-5624) Žagarės mieste (mažų miestų grupė) vienam gyventojui turėtų tekti ne mažiau kaip 20 m² atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų (parkų, miesto sodų, skverų). Šiuo metu vienam gyventojui Žagarės mieste (gyventojų skaičius 2012 m. 1680) tenka 228 m² atskirųjų želdynų ploto. Kiekybinis požiūris sunku būtų rasti kitą tokį Lietuvos miestą, kuriame atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų rodiklis 1 gyventojui būtų viršijamas daugiau nei 10 kartų.

Vien tik kiekybinis aspektas neatspindi tikrosios vertės, nes šiuo atveju nepalyginamai didesnė Žagarės dvaro parko kultūrinė, istorinė, rekreacinė, ekologinė, kraštovaizdžio formavimo vertės. Žagarės dvaro parkas yra vienas didžiausių ir įdomiausių parkų Lietuvoje. Žemiau pateikiame platesnę informaciją apie šį neeilinį želdyną.

XIX amžiuje parką įveisė dvaro valdytojai Zubovai. Iš tų laikų yra išlikę nedaug 180 metų ir senesnių medžių. Parką naujai suprojektavo ir 1898 -1900 m. baigė pertvarkyti žymus dendrologas Rygos sodų ir parkų direktorius G. F. Kuphaldtas. Pagal projektą lygiame dirbamos žemės lauke buvo įrengtas angliškas peizažinis parkas. Projekto autorius buvo parinkęs unikalų dendrofloros asortimentą ir nepriekaištingą augalų ekspoziciją. Dideliame parko plote tų pačių rūšių augalai išdėstyti įvairiai – pavieniui, grupelėmis ir grupėmis. Tokie želdynai ilgai išlieka; ne taip juntamos spragos, sunykus kai kuriems augalams. Augalijos įvairovė Žagarės parkas nusileido tik Palangos parkui. Pagal G. F. F. Kuphaldto projektą buvo pasodinta daugiau negu 200 želdinių rūšių. Iš spygliuočių medžių gausiausiai įveisti europiniai maumedžiai, kurių per 200 pasodinti keturiomis grupėmis abipus Žagarės–Joniškio kelio, taip pat keliose vietose pavieniui ar grupelėmis. Šalia parke gausiai augančių paprastųjų eglių nemažai

¹ *Žalieji plotai* - apibendrinta sąvoka, kuri apima miško žemėje ir kitos paskirties žemėje esančius želdynus ir želdinius.

Rengimo etapas. Konceptijos studija

įveista ir baltųjų (kanadinių). Puikiai atrodo juodosios pušys. Prasčiau sunkokoje dirvoje auga taip pat dešimtimis sodintos veimutinės pušys.

Dauguma Žagarės parko medžių – atvežtinių ir savaime augančių – pasodinti tiksliai pagal projektą buvusiose dirbamose žemėse, tik vėlesniais nepriežiūros metais tarp jų įsiterpė savaiminukų. Po Pirmojo pasaulinio karo Žagarėi praradus prekybinę ir kitą svarbą bei savininkų dėmesį, parko nepajėgta tinkamai prižiūrėti. 1924 m. dalis Žagarės parko perėjo miesto žinion ir palaipsniui tapo miesto parku. Taip ilgą laiką Žagarės parkas, paprastai žmonėms buvęs „uždraustą žemę“, tapo atviras visuomenei.

Per praėjusius dešimtmečius rūšinė želdyno sudėtis smarkiai pakito dėl augalų amžiaus, ne visoms augalų rūšims tinkamo klimato, o ypač dėl priežiūros stokos. Tenka apgailestauti, kad liko neįgyvendintas 1974 m. Paminklų restauravimo, projektavimo instituto parengtas (architektė J. Steponavičienė, parkotyriminkas K. Labanauskas) parko sutvarkymo projektas. Žagarės regioninio parko tvarkymo plane (Žin., 2009, Nr. 43-1687), kaip viena iš priemonių, numatomas Žagarės dvaro parko atkūrimas ir pritaikymas poilsiui. Reikia tikėtis, kad ir ateityje Žagarės dvaro parkas bus vienas puošniausių ir architektūrinio požiūriu įdomiausių parkų Lietuvoje.

Miškai

Miškai – neatsiejama miesto žaliųjų plotų sistemos grandis, atliekanti rekreacinę, aplinkosauginę ir estetinę funkcijas. Žagarės miesto miškų ypatumai plačiau nagrinėjami *teksto skyriuje 4.1*. LR Vyriausybės 2002 m. spalio 21d. nutarimu Nr.1651 „Dėl Alytaus, Klaipėdos, Marijampolės, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus apskričių miškų priskyrimo miškų grupėms“ (Žin., 2002, 108-4800) Žagarės miesto miškai, užimantys 45,5 ha (9,6% miesto teritorijos ploto) yra priskirti specialios paskirties rekreacinių miškų grupei (II B). Pagal funkcinės paskirties ypatumus rekreacinių miškų grupės miškai yra dalijami į kelis pogrupius: *miško parkus* ir *miesto miškus*. Visi miesto ribose esantys miškai yra paskelbti į valstybinės reikšmės miškais (Žin., 2006, Nr. 48-1714).

Tenka konstatuoti, kad VĮ Registrų centras ir Valstybinės miškų tarnybos duomenys persidengia: miškų sklypai didesne ar mažesne dalimi dengia registruotus kitos paskirties žemės sklypus. Teritoriškai didžiausias persidengimas fiksuojamas Žagarės dvaro parko teritorijoje (20,87 ha plote).

Miesto miškų paskirtis - tenkinti gyventojų rekreacines, sanitarijos higienos reikmes, sudaryti sąlygas, palankias rekreacijai, masiniams renginiams gamtoje, gryninti miestų orą, gerinti jų estetinį vaizdą, formuoti ir palaikyti tam tinkamus medynus. Žagarės miesto miškų struktūra palanki poilsiavimui (vyrauja sausi pušynai).

Nevienodu apželdinimo laipsniu bei kokybe pasižymi visos likusios, detaliau nenagrinėjamos kitos paskirties teritorijos - gyvenamosios, visuomeninės, komercinės, pramoninės ir kt. Jose augantys želdiniai (*priklausomieji želdynai*), nors ir nesudaro atskirų savarankiškų teritorijų, kompensuoja žaliųjų plotų trūkumą intensyviau užstatytose miesto dalyse, atlieka svarbias apsaugines, estetiškas, o tinkamai suformuoti gatvių aplinkoje ir žaliųjų jungčių funkcijas.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje teikiamas principinis žaliųjų plotų sistemos karkasas yra viena iš sąlygų, formuojant patrauklią, patogią ir sveiką gyvenamąją aplinką. Pilnavertės žaliųjų plotų sistemos suformavimas užtikrintų vertingiausių gamtosauginiu požiūriu gamtinio karkaso teritorijų kraštovaizdžio potencialo išsaugojimą, iš esmės pagerintų ekologines bei rekreacines gyvenamosios aplinkos sąlygas.

2.2. Aplinkos būklės pokyčiai, jeigu planas nebus įgyvendintas

Žagarės miesto bendrasis planas įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus – miesto dalių detaliuosius ar specialiuosius planus stambesniame mastelyje bei konkrečių objektų techninius projektus. Neįgyvendinti miesto teritorijos bendrojo plano reiškia, kad visi žemesnio lygmens planai neturės bendro konteksto ir bus tikimybė žymių klaidų ir žymaus neigiamo poveikio aplinkai.

Neplaninis arba stichinis (anarchinis) teritorijų vystymas iššaukia didelę gamtinės aplinkos pažeidimų tikimybę, jos kokybės blogėjimą, probleminių taškų gausos didėjimą. Neapgalvotos raidos grubių klaidų taisymas natūroje daug kartų brangesnis, negu modeliavimas planuose.

Neįgyvendinant Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje numatomų teritorijos vystymo sprendinių, bus sudėtinga reikiamai reguliuoti didėjančius urbanizacijos mastus, vykstančius natūralaus bei dalinai natūralaus kraštovaizdžio sąskaita. Paskutiniu metu suaktyvėję žemėnaudos kaitos procesai ir toliau turės tendenciją plėstis, darydami žalą gamtiniam ir kultūriniam kraštovaizdžiui, jo vertybėms. Privataus intereso skatinamas kraštovaizdžio apsaugos požiūriu vertingų gamtinio karkaso teritorijų urbanizavimas, netaikant bendrojo plano sprendinių, neigiamai įtakos miesto želdynų, gamtinių rekreacinių išteklių kiekį ir kokybę. Būtina pažymėti, kad nepakankamas žaliųjų plotų kiekis gyvenamojoje vietovėje negali užtikrinti gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, ko padarinyje aplinkoje pradeda reikštis geoekologinės krizės požymiai – dirvožemio erozija, vandenų eutrofikacija, nuotėkio svyravimai, bioįvairovės nykimas, aplinkos oro, paviršinių ir požeminių vandenų, dirvožemio užterštumo didėjimas.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo ir bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja Žagarės miesto vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą.

Neįgyvendinus bendrojo plano koncepcijos nuostatų, numatomos šios reikšmingos pasekmės:

- Oro kokybės blogėjimas dėl nekontroliuojamų ir neprognozuojamų teršalų emisijų;
- Nekontrliuojama hidrogeologinės aplinkos tarša;
- Prastėjanti geriamo vandens kokybė;
- Prastėjanti paviršinio vandens telkinių - Švėtės upės bei kitų paviršinio vandens telkinių būklė, kuri neigiamai veiks bendrą aplinkos būklę, o kartu ir biologinę įvairovę;
- Dirvožemio išteklių mažėjimas bei gruntinių vandenų kokybės blogėjimas;
- Kraštovaizdžio stabilumo požiūriu nepalankūs kraštovaizdžio struktūros pokyčiai;
- Atskirų kraštovaizdžio komponentų degradavimas – geodinaminių procesų suaktyvinimas, dirvožemio pažeidimai;
- Neigiamas poveikis visuomenės sveikatingumui;
- Chaotiškos funkcinės sanklodos formavimosi bei urbanizacijos procesai, ardantys darnią apgyvendinimo struktūrą, mažinantys žaliųjų plotų kiekį ir būklę.

3. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS

Visumoje urbanizacijos procesas yra teigiamas reiškinys. Kaip atsvara urbanizuotai technogeninei aplinkai yra gamtinė aplinka, todėl darnaus vystymosi principas reikalauja reguliuoti urbanizacijos procesą, nedarant žalos aplinkai. Nevaldoma urbanizacija gali turėti neigiamos įtakos ir negrįžtamų pasekmių aplinkai, visų pirma gamtinei ir kultūrinei. Žagarės miesto teritorijos erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant gamtinį kraštovaizdį.

Teritorijoms, kurios gali būti reikšmingai paveiktos įgyvendinus ar neįgyvendinus miestelio bendrojo plano koncepcijos sprendinius, priklauso gamtinės aplinkos ir kultūros paveldo apsaugai svarbios teritorijos bei objektai.

Esamose Žagarės miesto teritorijos ribose bei artimose apylinkėse saugomų teritorijų sistemą atstovauja: *kompleksinė saugoma teritorija – Žagarės regioninis parkas, Natura 2000 teritorijos, gamtos ir kultūros paveldo objektai, gamtinio karkaso teritorijos* (žiūrėti planuose „Konceptija. Funkciniai prioritetai. I variantas; II variantas“, „Konceptija. Erdvinė struktūra. I variantas; II variantas“).

Kompleksinė saugoma teritorija – Žagarės regioninis parkas

Žagarės miestas pilnai patenka į kompleksinės saugomos teritorijos – Žagarės regioninio parko ribas. Žagarės regioninis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I–2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“ (Žin., 1992, Nr. 30–913), siekiant išsaugoti Švėtės paslėnių ir Žagarės miško kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti.

Regioninio parko paskirtis, nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 490 „Dėl regioninių parkų nuostatų patvirtinimo“ yra išsaugoti Žagarės apylinkių kraštovaizdį, lygumoje aiškiai matomą Gaudikių moreninį gūbrį; išsaugoti šias kultūros paveldo vertybes: Senosios Žagarės urbanistinį kompleksą su originalia vietinio akmens mūro bažnyčia, dvariete, Žvelgaičio piliakalnio archeologiniu kompleksu, taip pat miesto barokinę bažnyčią, savitą molio mūro kleboniją, Žagarės dvaro ansamblį, unikalų žirgyną, vėjo malūną, parką, Raktės piliakalnį.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1232 buvo patvirtintas Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas (Žin., 2008, Nr. 139-5497). Prie Žagarės regioninio parko prijungus gamtinio, rekreacinio požiūriu vertingas teritorijas ir patikslinus parko ribas Žagarės regioninio parko plotas padidėjo nuo 4930 iki 7140,42 ha. Visa parko teritorija pagal estetinę, mokslinę, rekreacinę, ūkinę vertę yra suskirstyta į atskiras konservacinio, ekologinės apsaugos, rekreacinio, ūkinio ir gyvenamojo prioriteto zonas, kuriose, vadovaujantis teritorijų planavimo dokumentais, yra nustatomos galimos žmogaus veiklos kryptys. Žagarės regioninio parko konservacinio prioriteto zoną sudaro 8 draustiniai, kurių vienas – **Žagarės urbanistinis draustinis** yra miesto ribose.

Žagarės miestas yra šiaurinėje regioninio parko dalyje. Nagrinėjamoje Žagarės miesto teritorijoje skiriamos sekančios regioninio parko funkcinio prioriteto zonos (žiūrėti „*Žagarės regioninio parko, jo buferinės apsaugos zonų schema*“):

- **Žagarės urbanistinis draustinis**, užimantis 209,8 ha plotą, iš jų 167,7 ha Žagarės miesto ribose. Draustinis skirtas išsaugoti Žagarės miesto istorinės dalies urbanistinę (planinę,

Rengimo etapas. Konceptijos studija

erdvinę, tūrinę) struktūrą, išlaikant atitinkamus parametrus, autentišką arba tradicinį visos teritorijos ir joje esančių pavienių sklypų užstatymo tipą (-us), tradicinę architektūrinę išraišką, ryšį su gamtine aplinka, Senojo miesto vietą, Žagarės dvaro sodybą, Žagarės ir Raktuvės piliakalnius su gyvenvietėmis, kitas kultūros paveldo vertybes ir jų aplinką;

- *Žvelgaičio rekreacinė zona* vakarinėje Žagarės miesto dalyje, skirta poilsiavimui gamtoje;
- *Gyvenamojo prioriteto zonos* šiaurinėje ir pietinėje Žagarės miesto dalyse; tai Žagarės miesto ir perspektyvinės plėtros teritorijos, skirtos statyboms bei jų plėtrai, reguliuojant statybų pobūdį ir tūrius;
- *Ekologinės apsaugos prioriteto zona* šiaurės rytiniame Žagarės miesto pakraštyje. Tai miškinga ir agrarinė teritorija, atliekanti svarbias geokologines Švėtės slėnio apsaugos funkcijas.
- *Žemės ūkio zona* pietvakarinėje Žagarės miesto dalyje.

Kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų specialiuose planavimo dokumentuose - tvarkymo planuose (planavimo schemose), kurie yra svarbiausi šių saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai, teisinis negatyvių procesų vyksmo galimybių pristabdymo garantas. Veiklą Žagarės regioniniame parke reglamentuoja Žagarės regioninio parko tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. balandžio 7 d. įsakymu D1-147(Žin., 2009, Nr. 43-1687). Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos variantų sprendiniai teikiami derinant juos su Žagarės regioninio parko tvarkymo plano sprendiniais.

Gamtos paveldo objektai

Žagarės mieste ir artimose apylinkėse yra sekantys gamtos paveldo objektai:

- Geologinis gamtos paveldo objektas **Švėtės atodanga**.

Švėtės atodanga yra dešiniajame upės Švėtės krante apie 3 km pasroviui nuo Žagarės miesto. Atodangos aukštis nuo upės lygio iki jos viršaus yra apie 8 metrus, ilgis – 10 metrų. Atodangos pjūvis sudarytas iš dviejų skirtingos kilmės ir amžiaus darinių kompleksų. Apatinė dalis (2 m į viršų nuo upės vandens lygio) sudaryta iš viršutinio devono Žagarės svitos dolomitų. Šios svitos dolomitams būdinga šviesiai pilka spalva, smulkus ir vidutinis kristalingumas. Viršutinė atodangos pjūvio dalis suklotą iš moreninės medžiagos, kurią paliko kontinentinis ledynas, paskutinio ledlaikio metu savo skydu užklojęs beveik visą Lietuvą.

Moksliniu požiūriu įdomiausi yra atodangos papėdėje randami klintiniai tufai. Klintiniai tufai – šviesi (balta, pilkšva, gelsva) poringa uoliena, susiklosčiusi slėnių šlaituose, šaltinių iškrovos vietose. Tufuose randama smėlio, molio priemaišų, pasitaiko augalų liekanų, kartais jie sudaro ištisą sluoksnį. Daugiausia gėlavandenės klinties susidarė holocene, pašiltėjus klimatui, ypač atlantyje (prieš 5-6 tūkst. metų). Ledyno paliktose nuogulose buvo nemažai karbonatinių uolienų fragmentų, atneštų iš pagrindinių sluoksnių (silūro, demono, permo, kreidos), kuriuos tirpino cirkuliuojantis požeminis vanduo. Gėlavandeniai klinčiai susidaryti svarbiausią reikšmę turėjo šiltas ir drėgnas klimatas. Požeminis vanduo, prisotintas karbonatų, pasiekęs žemės paviršių, netekdavo dalies anglies dioksido ir iš jo iškristdavo kalcio karbonatas. Tufų klostymuisi pirmoji sąlyga yra arti paviršiaus esančios karbonatinės uolienos – klintys, dolomitas, mergelis, kreida. Taip pat reikšmės turi virš jų slūgstančių kvartero nuogulų petrografinė sudėtis ir vandens filtracinės savybės. Atodangoje randamų tufų diametras siekia iki 0,5 metro, cheminė jų sudėtis – CaCO₃ 70,65%. Švėtės atodanga valstybės saugomu geologiniu gamtos paveldo objektu paskelbta 2009 metais.

- Geologinis gamtos paveldo objektas **Žagarės atodanga.**

Žagarės atodangos aplinka (kaip dolomito telkinys) žinoma nuo XIX a. Karjere dolomitas buvo kasamas rankiniu būdu dar prieš Antrąjį pasaulinį karą (kalkėms degti), iš šios uolienos pastatyta Senosios Žagarės bažnyčia 1950 metais telkinį išžvalgė ir 1953, 1960 metais papildomai tyrinėjo Lietuvos geologinė-žvalgybinė ekspedicija, nustačiusi, kad šių vietų dolomitas tinkamas naudoti kalkėms degti ir kelių statybai. Buvo nustatyta, kad čia dolomitų storis vidutiniškai yra apie 10 m, o jų atsargos apie 6,5 mln. tonų, iš jų 4,2 mln. tonų dolomitų, tinkamų kalkėms gaminti, ir 2,2 mln. tonų, tinkamų keliams tiesti. Šeštame dešimtmetyje čia kasmet buvo iškasama apie 20 tūkst. tonų dolomitų keliams tiesti ir apie 15 tūkst. tonų kalkėms gaminti. Dolomito karjero eksploatavimas nutrauktas 1964 m. Tais pačiais metais dolomitinė atodanga paskelbta geologiniu gamtos paminklu. Gamtos paminklo teritorija yra šiaurinėje Žagarės miesto dalyje, prie Švėtės upės. Atodanga tęsiasi apie 50 m, jos aukštis 3 m. Atodangoje aiškiai matyti dolomitų su gipso priemaišomis klodai.

- Geomorfologinis gamtos paveldo objektas **Žagarės ozas.**

Žagarės ozas - ilgas, siauras kalvagūbris, praslinkusių ledynų suformuotas iš smėlio, žvirgždo ir gargždo (iš vėlyvajame pleistocene susitelkusių fliuvioglacialinių žvyringų nuogulų), suneštų tekančių tirpsmo vandenų į ledyno plyšius ir tunelius. Tai tipinė geomorfologinė reljefo forma, susidariusi paskutinio apledėjimo Šiaurės Lietuvos fazės laikotarpiu. Tai pats ilgiausias (apie 8 km) iš visų Lietuvoje gamtos paveldo objektais paskelbtų ozų, o kartu ir įspūdingiausias, nes aplink kalvagūbrį plyti lygumos. Ši pylimo pavidalo kalva prie kelio Žagarė – Kruopiai - Akmenė driekiasi net 8 km. Prasidėjęs Latvijoje, nuo latvių kapinių pasienyje per Veidės kalnelį ozas nusitęsia per Senosios Žagarės bažnyčios pakilimą į Žvelgaičio prieškalnę ir Žvelgaičio piliakalnį, nuo kurio atsiveria puikūs Žagarės ir jos apylinkių vaizdai.

Paskutinio ledynmečio nuogulos yra svarbios naudingųjų iškasenų atžvilgiu. Tai žvyras ir smėlis, kurių nemaži klodai siejasi su ozais. Dėl šios priežasties Žagarės ozas gerokai nukentėjo – ilgą laiką į jį buvo žiūrima kaip į teritoriją, kur galima kasti žvyrą. Kalvagūbryje radosi nemažai iškasų, gilesniuose karjeruose savaime susitelkė vanduo. Labiausiai nukentėjo pietvakarinė ozo galo dalis nuo Strėlių pusės. Galutinai nepraradęs savo formos ozas išliko Žagarės rekreacinėje zonoje su Žvelgaičio piliakalniu, kuris, pakilęs į maždaug 20 m aukštį, yra vaizdingiausia ozo dalis. Išlikusi apysveikė 830 m ilgio ir 100-130 m pločio ozo dalis 1964 metais paskelbta geologiniu gamtos paminklu, o nuo 2002 metų – geomorfologiniu gamtos paveldo objektu.

- Hidrogeologinis gamtos paveldo objektas **Švedpolio šaltinis.**

Švedpolio šaltinis yra Švėtės vidurupyje, dešiniajame krante (2 km žemiau Žagarės). 2002 m. buvo paskelbtas hidrogeologiniu gamtos paveldo objektu. Vanduo veržiasi iš laidžių tarp sluoksnių kvartero nuogulų. Šaltinis išteka 1,2 m aukščiau upės vandens lygio. Sraunia srovele už 12 m pasiekia Švėtės upę. Šaltinis išteka dvejomis nevienodo stiprumo proveržomis. Debitas – 2,5-0,5 l/s. Vanduo gėlas, prisotintas kalcio ir magnio hidrokarbonatų. Šaltinių vandenį alaus gamybai naudojo Švedpolio (Šventpolio) dvaro Kunsmano alaus bravoras.

- Botaninis gamtos paveldo objektas **Butlerio liepa.**

Medis auga buvusioje dvarvietėje. Dvarvietės savininku M. Butleris tapo 1776 m. Vėlesniais laikais dvaras buvo parduotas kitiems didikams. XX a. pradžioje dvaras sunyko. Medis labai vešlus ir gyvybingas. Kamieno skersmuo 1,3 m, apimtis 4,20 m, aukštis 21 m. Medžio amžius, sprendžiant pagal medžio brandą, 150 - 200 m.

Natura 2000“ teritorijos

Remiantis ES Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos reikalavimais Europos Sąjungos šalyse kuriamas bendras specialių saugomų teritorijų ekologinis tinklas "Natura 2000". Jis skirtas palaikyti ir išsaugoti natūralias, pusiau natūralias buveines, nykstančių gyvūnų bei augalų rūšis jų paplitimo vietose. Lietuva tapdama Europos Sąjungos nare įsipareigojo parinkti ir įsteigti paukščių bei natūralių buveinių apsaugai svarbias teritorijas įjungiant jas į „Natura 2000“ tinklą.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu 2009 m. kovo 4 d. Nr. 192 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra buveinių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir jų ribų nustatymo“ (Žin., 2009, Nr. 34-128) patvirtintą Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra buveinių apsaugai svarbių teritorijų sąrašą, Žagarės mieste ir apylinkėse yra išskirtos šios buveinių apsaugai svarbios teritorijos:

- Pabalių miškas ir Švėtės upės slėnis (LTJOI0008). Plotas 61 ha. Buveinė apima Pabalių botaninį draustinį, dalį Švėtės botaninio draustinio ir dalį regioninio parko ekologinės apsaugos prioriteto zonos. Vietovė atrinkta šaltinių su besiformuojančiais tufais (7220), šarmingų žemapelkių (7230) ir vakarų taigos (9010) buveinių apsaugai.
- Žagarės ozas (LTJOI0007). Plotas 49 ha. Apima dalį Žagarės urbanistinio draustinio ir rekreacinio prioriteto zonos, išskirti du plotai. Vietovė atrinkta stepinių pievų (6210), spygliuočių miškų ant fluvio-glacialinių ozų (9060), didžiojo auksinuko, paprastojo kirtiklio, ūdros, upinės nėgės ir vijūno apsaugai.

Buveinių apsaugą Lietuvoje reglamentuoja ES Buveinių direktyva (92/43/EEC). Tikslas – išsaugoti biologinę įvairovę Europos Sąjungoje, kuriant saugomų teritorijų, išskiriamų pagal bendrus kriterijus, tinklą.

Gamtinio karkaso teritorijos

Įgyvendinant ekologinio kompensavimo sistemos koncepciją, 2002 metais gamtinis karkasas įteisintas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, o rengiant Šiaulių apskrities teritorijos bendrąjį planą ir Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą lokalizuotas stambesniame mastelyje.

Įvertinus Žagarės miesto padėtį regioninėje gamtinio karkaso sistemoje, teritorinės sąrangos ypatumus gamtinio karkaso formavimo požiūriu, išskiriamos svarbiausios Žagarės miesto bendrąją erdvinę koncepciją formuojančios ekologinio stabilizavimo teritorijos, turinčios kompensuoti urbanistinio-ūkinio vystymo poveikį. Jas atstovauja: *migraciniai koridoriai ir geosistemų vidinio stabilizavimo arealai (teritorinė lokalizacija teikiama planuose „Funkciniai prioritetai“, „Erdvinė struktūra“ I ir II variantai).*

Būtina pabrėžti, kad *gamtinis karkasas*, kaip ekokompensacinė sistema yra objektyvus teritorinis kompleksas ir funkcionuoja nepriklausomai nuo žmogaus ar jo sukurtų institucijų norų, todėl abejuose teikiamuose Žagarės miesto koncepcijos variantuose *gamtinio karkaso* teritorijų lokalizacija nesikeičia.

Migraciniams koridoriams, formuojantiems Žagarės bendrąją erdvinę koncepciją priskirti:

- Regioninę svarbą turintis Švėtės migracinio koridoriaus ruožas, praeinantis miesto viduriu;

Rengimo etapas. Konceptijos studija

- Vietinę svarbą turinčios mažųjų vandentėkmių migracinių koridorių atkarpos Žagarės mieste ir apylinkėse.

Vidinio stabilizavimo arealams, formuojantiems Žagarės bendrąją erdvinę koncepciją priskirti:

- Vietinės svarbos geosistemų vidinio stabilizavimo arealai.

Ekologinio stabilizavimo teritorijos, kaip miesto bendrosios erdvinės struktūros dalis, nustato svarbiausius teritorinius gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo prioritetus, būtinus bendrajai ekologiškai pusiausvyrai palaikyti.

Nekilnojamasis kultūros paveldas.

Žagarės miesto bendrojo plano kultūros paveldo dalyje formuluojami kultūros paveldo objektų apsaugos prioritetai ir kryptys dvidešimties metų laikotarpiui. Konceptijos gairės remiasi Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais, Šiaulių apskrities teritorijos bendrojo plano sprendiniais, Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniais.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje įtvirtinamos pagrindinės nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimo nuostatos:

- miesto struktūros pagrindo išsaugojimas;
- prioritetas teikiamas kultūros paveldo objektų autento apsaugai ir palaikymui;
- objektų išsaugojimas naudojant pagal paskirtį ir viešajai pagarbai.

Bendrojo plano koncepcijos pagrindinės kultūros paveldo apsaugos gairės: kultūros paveldo objektų apsaugos užtikrinimas, paveldo objektų patrauklumo didinimas, paveldo objektų vertybių, dėl kurių šie objektai įtraukti į kultūros vertybių registrą, autentiškumo išlaikymas, paveldo išsaugojimas ir perdavimas ateities kartoms.

Visais atvejais pagrindinė koncepcijos nuostata būtų – išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą miestovaizdžio elementą.

Saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ar teritorijų ir jų apsaugos zonų ribas reglamentuoja specialieji apsaugos planai. Konkretūs Žagarės miesto kultūros paveldo objektų ir teritorijų naudojimo ir apsaugos reglamentavimo principai bus nagrinėjami sprendiniuose.

3.1 lentelė. Valstybės saugomų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašas Žagarės mieste

Eil. Nr.	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Įregistravimo registre data	Kiti kodai
1	2	3	4	5	6
1	8991	Arnotas I	Žagarės m.		DV993
2	1356	Bažnyčia ir koplytstulpis šventoriuje	Žagarės m., Miesto a. 1		AtV355
3	23858	Gyvenvietė	Žagarės m.	1997-05-05	A595K2P
4	23860	Gyvenvietė	Žagarės m.	1997-05-05	A596K2P

Rengimo etapas. Konceptijos studija

1	2	3	4	5	6
5	10862	Kapinės	Žagarės m.	1993-02-10	IV264
6	10863	Kapinės II	Žagarės m.		IV265
7	4068	Klebonija	Žagarės m., Miesto a. 1a	1995-06-12	S1 , IP2806, LA8
8	1359	Koplytstulpis	Žagarės m.	2002-03-29	D103 , AtV358
9	12359	Koplytstulpis	Žagarės m.		LA280
10	12519	Kunigo A. Paulauskio kapas	Joniškio r. sav., Žagarės m. (Žagarės sen.), Raktuvės		LA294/1
11	12520	Kunigo K. Aleksandravičiaus kapas	Žagarės m., Raktuvės kapinės		LA294/2
12	25435	Ledainė	Žagarės m., Malūno g. 1	2000-12-05	G237K2
13	12223	Motorinis malūnas	Žagarės m., Raktuvės g. 26	1996-12-23	S256 , IP2357, LA413/993
14	28189	Muitinės pastatas	Žagarės m., Aušros 12	2003-12-31	S876
15	25439	Namas	Žagarės m., Jaunimo g. 1	2000-12-05	G237K6
16	25440	Namas	Žagarės m., Jaunimo g. 2	2000-12-05	G237K7
17	25441	Namas	Žagarės m., Jaunimo g. 3	2000-12-05	G237K8
18	25436	Namas	Žagarės m., Malūno g. 2	2000-12-05	G237K3
19	8994	Ornamentuoti kryžiai (2)	Žagarės m.		DV996
20	2248	Pastatas	Žagarės m., Kęstučio g. 8		IP1205, LA413/996
21	2253	Pastatas	Žagarės m., Maironio g. 1		IP1210, LA413/997
22	2250	Pastatas	Žagarės m., Miesto a. 11		IP1207, LA413/989
23	2251	Pastatas	Žagarės m., Miesto a. 13	1992-07-15	IP1208, LA413/990
24	2252	Pastatas	Žagarės m., Miesto a. 22		IP1209, LA413/991
25	2249	Pastatas	Žagarės m., Miesto a. 5		IP1206, LA413/992
26	7778	Paveikslas "Kristus ir Šv. Petras" su aptaisiu	Žagarės m.	1993-01-19	DR528
27	7784	Paveikslas "Šv. Antanas"	Žagarės m.	1993-01-19	DR534
28	7779	Paveikslas "Šv. Laurynas" su aptaisiu	Žagarės m.	1993-01-19	DR529
29	7781	Paveikslo "Šv. Antanas" aptaisas	Žagarės m.	1993-01-19	DR531
30	7780	Paveikslo "Šventoji šeima" aptaisas	Žagarės m.	1993-01-19	DR530
31	25437	Pieninė	Žagarės m., Malūno g. 5	2000-12-05	G237K4
32	25438	Pietų sargo namas	Žagarės m., Parko g. 1	2000-12-05	G237K5
33	5909	Piliakalnis, vad. Raktuvės kalnu	Žagarės m.	1992-10-26	A596K1P , AV184, IV266
34	2034	Piliakalnis, vad. Žvelgaičio kalnu	Žagarės m.	1992-06-29	A595K1P , AR249, IV266

Rengimo etapas. Konceptijos stadija

1	2	3	4	5	6
35	10861	Rūmai	Žagarės m., Malūno g. 1	2000-12-05	G237K1 , IV263
36	30333	Senajo miesto vieta	Žagarės m.	2005-04-18	A1908
37	8993	Skulptūra "Nukryžiuotasis"	Žagarės m.		DV995
38	8989	Stacijos (14)	Žagarės m.		DV991
39	1357	Šv. apašt. Petro ir Povilo bažnyčia	Žagarės m., Švėtės g.	1997-12-31	S497 , AtV356
40	12250	Tiltas	Žagarės m., Raktuvės g.	1995-06-12	S23 , IP2383
41	7782	Varpas I	Žagarės m.		DR532
42	7783	Varpas II	Žagarės m.		DR533
43	1358	Vėjo malūnas	Žagarės m.	2000-12-05	G237K16 , AtV357
44	8990	Vitražai "Kristus" ir "Marija Maloningoji"	Žagarės m.		DV992
45	965	Žagarės dvaro sodyba	Žagarės m.	2000-12-05	G237K , AtR103
46	17127	Žagarės miesto istorinė dalis	Žagarės m.	1993-12-07	UV55
47	11732	Žagarės mstl. žydų senosios kapinės	Žagarės m., Aušros g.	1996-01-29	L17
48	23859	Žagarės piliakalnis II su gyvenvietė	Žagarės m.	1997-05-05	A596KP
49	23857	Žagarės piliakalnis su gyvenvietė	Žagarės m.	1997-05-05	A595KP
50	16128	Žagarės pilkapynas	Žagarės m.	1993-05-24	A597P , AV1959

4. PROBLEMAS SUSIJUSIOS SU APLINKOS APSAUGAI SVARBIOMIS TERITORIJOMIS

4.1. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo, aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja bendrojo plano koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą, o tuo pačiu sudaro sąlygas išvengti ar bent jau sumažinti su bendrojo plano koncepcijos realizavimu susijusių aplinkosauginių problemų.

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos sprendiniai gali tiesiogiai arba netiesiogiai turėti reikšmės planuojamos teritorijos gamtos būklės charakteristikoms ar jų tendencijoms.

- Dalis miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendinių – atskirųjų želdynų, miesto miškų ir rekreacinių sklypų želdinių vystymas bei jų įjungimas į žaliųjų plotų sistemą, užtikrinant teritorinį vientisumą ir funkcinį tęstinumą bei inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendiniai tiesiogiai ir nedviprasmiškai nukreipti į gamtinės aplinkos būklės gerinimą, ekologinės pusiausvyros stiprinimą.
- Dalis koncepcijos sprendinių nukreipti kitomis kryptimis, bet dalis iš to sekančių veiksmų turėtų turėti ir „antrinį“ poveikį, tarpe to – poveikį planuojamos bei aplinkinių Žagarės miesto teritorijų aplinkos būklei. Būtent tokiu būdu koncepcijos sprendiniai gali veikti bendrą energijos suvartojimą, oro, grunto ir vandens taršą, rekreacijos resursus, o per visa tai - gyventojų sveikatą.
- Kai kurie ne į gamtos apsaugą nukreipti koncepcijos sprendiniai tiesiogiai turi įtakos natūralių gamtinių teritorijų plotui, o taip pat – kraštovaizdžiui.

Reikia pažymėti, kad bendrojo plano koncepcijos sprendinių įgyvendinimas teigiamai įtakotų ir padėtų spręsti esamas aplinkosaugines problemas, susijusias su reikiamo gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo užtikrinimu ir nepakankamai išvystyta inžinerine infrastruktūra.

Žagarės mieste vandentiekio ir nuotekų (tame tarpe lietaus nuotekų) sistema išvystyta nepakankamai, o esamų tinklų būklė nepatenkinama. Bendrojo plano koncepcijoje numatoma vandentiekio ir nuotekų tinklų statyba bei rekonstrukcija, kas sąlygos aplinkos ekologinės būklės pagerėjimą.

Planuojamos teritorijos atveju kraštovaizdis vertingas ne tik gamtiniu, bet ir kultūriniu požiūriu. Žagarė - istoriniu ir architektūriniu požiūriu įdomus miestas. Siekiant išsaugoti kultūriniu bei gamtiniu požiūriu vertingą Žagarės bei jos apylinkių kraštovaizdį, rekreaciniam bei ūkiniam naudojimui reguliuoti yra įsteigtas valstybinis *Žagarės regioninis parkas*. Į šio regioninio parko ribas patenka esama Žagarės miesto teritorija bei dalis planuojamos teritorijos.

Gamtinė aplinka yra svarbus gyvenamosios vietovės patrauklumą stiprinantis faktorius. Ji pasitarnauja jos, kaip socialinės – ekologinės sistemos stabilumui, nes ne tik formuoja sveikatingesnę aplinką, labiau patenkina įvairesnės gyvenamosios poreikius, bet ir didina rekreacinę vertę, skatina įvairių turizmo formų vystymąsi. Savo ruožtu gamtinės aplinkos ypatumai gyvenamosios vietovės planavimą ir tvarkymą daro sudėtingesnį, sprendžiant plėtotės klausimus reikalauja pakankamą dėmesį skirti ekologiškai stabilios aplinkos bei pilnaverčio kultūrinio kraštovaizdžio formavimui.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja Žagarės miesto vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą.

Žemiau pateikiamos pagrindines gamtos saugos kryptis - *gamtinių išteklių racionalaus naudojimo ir apsaugos, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, aplinkos kokybės apsaugos* atstovaujančios specialiųjų tikslų grupės, kurios numatomos Žagarės miesto vystymo koncepcijos studijoje.

- *Išvengti hidrografinio tinklo elementų struktūros keitimo* – saugoti natūralius hidrografinio tinklo elementus, siekti, kad vandens telkinių pakrantėse vykdoma veikla neprieštarautų paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostoms keliamiems reikalavimams.
- *Užtikrinti reikiamą Žagarės regioninio parko teritorijų apsaugą* – priimti miesto teritorijos vystymo sprendinius, neprieštaraujančius regioninio parko nuostatoms, apsaugos reglamentui, specialiojo tvarkymo plano sprendiniams, bendriesiems buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatoms.
- *Užtikrinti esamų gamtinių rekreacinių išteklių – žaliųjų plotų, raiškaus kraštovaizdžio zonų išsaugojimą bei racionalų naudojimą*. Numatyti gamtinės rekreacinės aplinkos ypatumus atitinkantį ekstensyvių ar intensyvių naudojimą, rekreacinės infrastruktūros plėtojimą.
- *Formuoti racionalią, ekologiškai pagrįstą miesto teritorijos žemėnaudos struktūrą*, galinčią užtikrinti kraštovaizdžio stabilumą - teritoriškai subalansuoti kultūrinio kraštovaizdžio formavimą, racionaliai teritoriškai išdėstant gyvenamosios, gamybinės, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijas, išlaikant esamą bei didinant natūralių ar pusiau natūralių teritorijų plotą, užtikrinant reikiamą gamtinio karkaso teritorijų – ekologinio kompensavimo zonų sistemos sukūrimą, organizuojant pilnavertę žaliųjų plotų sistemą.
- *Išvengti gamtinio kraštovaizdžio natūralios struktūros darkymo ir degradavimo patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijose* – išsaugoti nuo urbanizavimo santykinai natūralaus kraštovaizdžio teritorijas, nustatant joms ekologinį pilnavertiškumą užtikrinantį tvarkymo režimą.
- *Išsaugoti ir tikslingai naudoti, eksponuoti kraštovaizdžio kultūrinį paveldą*, gerinti jo aplinkos kokybę ir estetinį vaizdą;
- *Išsaugoti ir gausinti natūralaus bei subnatūralaus kraštovaizdžio teritorijas* - saugoti ir plėsti žaliuosius plotus (želdynus) urbanizuotose teritorijose nuosekliai įgyvendinant „Želdynų apsaugos, tvarkymo ir atkūrimo strategijos“ nuostatas; užtikrinti vandens telkinių pakrančių, raiškių reljefo formų, hidrografinio tinklo elementų natūralumo apsaugą, tuo pačiu išsaugant urbanizuotų teritorijų kraštovaizdžio vaizdingumą.
- *Sumažinti paviršinių vandenų teršimą* - vykdant nuotekų (buitinių, paviršinių, gamybinių) surinkimo tinklų ir valymo įrenginių modernizavimą bei vystymą, optimizuojant jų eksploatavimą, plečiant vietinio valymo technologijų taikymą.
- *Užtikrinti gėlo požeminio vandens išteklių apsaugą ir naudojimą*. Gyventojus, vartojančius šachtinių šulinių vandenį, aprūpinti geros kokybės geriamu vandeniu iš gilesnių vandeningų horizontų (plečiant geriamojo vandens viešojo tiekimo tinklą).
- *Gerinti aplinkos oro higieninę būklę* - formuoti apsauginės paskirties želdynus ūkinių objektų sanitarinės apsaugos zonose, transporto srautų judėjimo koridoriuose ir kt., tobulinti miesto susisiekimo sistemą.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo, aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja miesto vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą, o tuo pačiu sudaro sąlygas išvengti ar bent jau sumažinti su bendrojo plano koncepcijos realizavimu susijusių aplinkosauginių problemų.

4.2. Problemos susijusios su aplinkos apsaugai svarbiomis teritorijomis

Žagarės mieste ir gretimose teritorijose, kaip jau buvo minėta SPAV ataskaitos *teksto skyriuje 3*, aplinkos apsaugai svarbias saugomas teritorijas atstovauja: kompleksinė saugoma teritorija - Žagarės regioninis parkas, gamtinio karkaso, Natura 2000 teritorijos bei gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijoje - planuose „Koncepcija. Funkciniai prioritetai. I variantas; II variantas“, „Koncepcija. Erdvinė struktūra. I variantas; II variantas“ perspektyvai siūlomi teritorijos vystymo tipai bei prioritetinio žemės naudojimo funkcinės zonos yra išskiriamos atsižvelgiant į vertybinius kraštovaizdžio ypatumus, „Natura 2000“ teritorijas ir laikantis patvirtinto Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų plano (Žin., 2008, Nr. 139-5497). Prioritetinio žemės naudojimo zonos ir teritorijos vystymo tipai pateikiami einant nuo intensyviausiai įsavinamų ir vystymo intensyvinimo (antropogenizuotų) ekosistemų zonų link mažiausiai keistinių natūralių ar dalinai pakeistų ekosistemų zonų, kurias šiuo atveju atstovauja Žagarės regioninio parko konservacinio prioriteto, apsauginio prioriteto ir rekreacinio prioriteto zonos. Koncepcijos variantuose perspektyviniam šių zonų vystymui kitų alternatyvų nenumatoma.

Reikia pažymėti, kad miesto teritorijos bendrasis planas nustato principines teritorijų vystymo gaires bei reglamentavimo ypatumus, todėl aplinkosauginių problemų sprendimas kompleksinėje saugomoje teritorijoje - *Žagarės regioninio parke* (dalyje patenkančioje į miesto ribas), „Natura 2000“ teritorijose ateityje didelė dalimi priklausys ne tik nuo šio teritorinio planavimo dokumento, bet ir nuo valstybės tarnautojų, žemės ir miško savininkų bei visuomenės požiūrio į gamtines vertybes ir jų išsaugojimo būtinumą.

Laikantis gamtinio karkaso nuostatų reikalavimų (Žin., 2010, Nr. 87- 4619) planuojamos teritorijos ribose esančiose gamtinio karkaso teritorijose išskiriamos žaliųjų erdvių vystymo zonos. Tolimesnis šių teritorijų (žaliųjų plotų) ribų tikslinimas, kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus išreiškiančios gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptys bus nustatomos sprendinių konkretizavimo stadijoje. Reikia pažymėti, kad Žagarės miesto ribose esančioje Švėtės migracinio koridoriaus atkarpoje gamtinio karkaso nuostatų reikalavimų bei pilnavertės žaliosios jungties suformavimas yra komplikotas dėl šios upės slėnyje jau suformuoto užstatymo.

Planuojamose Žagarės miesto ribose yra 50 registruotų kultūros paveldo vertybių, keli gamtos paveldo objektai. Teikiamuose Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos variantuose numatoma išsaugoti objektus ir jų teritorijas, kad jų vertės būtų palaikomos autentiškos, tinkamai atskleidžiamos visuomenei, kad miesto gamtos ir kultūros paveldo pilnatvė būtų perduota ateities kartoms.

Apibendrinant galima teigti, kad Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos sprendiniai nėra susiję su tiesioginiu ar netiesioginiu poveikiu aplinkos apsaugai svarbioms teritorijoms, todėl nesąlygos aplinkosauginių problemų.

5. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS BENDRIJOS IR NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI

Pagrindiniai Europos Sąjungos tikslai aplinkosaugos srityje yra išsaugoti, saugoti ir gerinti aplinkos apsaugos kokybę, saugoti žmonių sveikatą, apdairiai ir racionaliai naudoti gamtos išteklius. Minėti Europos Sąjungos tikslai atsispindi ir Lietuvos Respublikos aplinkosaugos politikoje.

Rengiamo Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijoje nustatytų konceptualių sprendinių - teritorijų naudojimo funkcinių prioritetų, reglamentavimo principų ir kitų sprendinių tikslai glaudžiai siejasi su aukštesnio lygmens (regioninio, nacionalinio, Europos bendrijos bei tarptautinio) aplinkosaugos tikslais ir jiems neprieštarauja. Žemiau pateikiami tarptautiniu, Europos Bendrijos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti pagrindiniai aplinkos apsaugos tikslai, į kuriuos privalu atsižvelgti rengiant Žagarės miesto teritorijos bendrąjį planą.

5.1. lentelė. Tarptautiniu, Europos Bendrijos ir nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai.

Dokumento pavadinimas	Tikslai
LR ratifikuota ES Tarybos direktyva dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros apsaugos (92/43EEB, 1992 05 21)	Skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus.
LR ratifikuota Europos kraštovaizdžio konvencija (Žin., 2002, Nr. 104-4621).	Skatinti kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą bei planavimą ir organizuoti Europos bendradarbiavimą kraštovaizdžio klausimais (3 str.); Įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmones supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindimą (5a str.); <ul style="list-style-type: none"> ▪ integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str); ▪ Nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą jiems priskiriamą ypatingą vertę (6cb str.)
LR ratifikuota Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencija (Žin., 1997, Nr. 19-411)	Priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.); ▪ Imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui, prezentavimui ir reabilitavimui (5d str.).
Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pagrindinių ūkio šakų (transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, būsto, turizmo) poveikio aplinkai mažinimas; ▪ Efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas; ▪ Pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas; ▪ Geresnė biologinės įvairovės apsauga; ▪ Geresnė kraštovaizdžio apsauga ir racionalus tvarkymas;
Valstybės ilgalaikė raidos strategija (Žin., 2002, Nr. IX-1187)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Įgyvendinti tvariosios plėtros principą; ▪ sudaryti prielaidas racionaliam gamtos išteklių naudojimui, apsaugai ir atkūrimui; ▪ atsižvelgiant į Europos Sąjungos normas ir standartus, užtikrinti tinkamą aplinkos kokybę; ▪ išsaugoti gamtos paveldo vertybes, kraštovaizdžio savitumą ir biologinę įvairovę;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ didinti šalies miškingumą ir miškų aplinkosaugos vertę; ▪ mažinti vandenių taršą buitiniemis ir gamybinėmis nuotekomis; ▪ gerinti geriamojo vandens kokybę; ▪ racionaliai naudoti vandens energetinius išteklius; ▪ skatinti energijos naudojimo veiksmingumą bei atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą; ▪ mažinti taršą didelių (energetikos) įrenginių; ▪ mažinti poveikį klimato kaitai, ozono sluoksniui, rūgštėjimo eutrofikacijos procesui; ▪ sukurti racionalią atliekų tvarkymo sistemą; ▪ kuo daugiau ir racionaliau panaudoti atliekų medžiaginius ir energetikos išteklius.
<p>LR teritorijos bendrasis planas (Žin., 2002, IX-1154)</p>	<p>Svarbiausias bendrojo plano principas yra šalies teritorijos subalansuotos raidos užtikrinimas, sudarant šias strategines visuomenės ir ūkio vystymosi prielaidas (4.1 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuo geriau panaudoti turimą šalies teritorijos potencialą; ▪ Nedaryti žalos šalies teritorijos gamtinei bei kultūrinei aplinkai; ▪ Nepažeisti dabartinės ir būsimų kartų teritorinių interesų; ▪ Koordinuoti teritorijos naudojimą ir apsaugą šalies lygiu (kartu atsižvelgiant į visos Europos pastangas); ▪ Išsaugoti bei stiprinti šalies teritorijos savitumą. <p>Svarbiausio strateginio principo realizavimui būtinos šios strateginės raidos kryptys (4.2 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas plėtojant socialinę ir kultūrinę bei techninę infrastruktūrą (4.2.1 str.); ▪ šalies ekonominio augimo skatinimas ūkinę veiklą diferencijuojant pagal teritorinio potencialo ypatumus, taikant funkcinę konversiją bei ekologiškas technologijas (4.2.2 str.); ▪ aplinkos kokybės užtikrinimas optimizuojant gamtonaudą, plėtojant aplinkosaugą ir bei išsaugant ir didinant kraštovaizdžio savitumą (4.2.3 str.) <p>Numatytoms šalies raidos strateginėms kryptims realizuoti numatoma konkretizuotų bendrųjų strateginių teritorijos raidos tikslų sistema ekologinėje plotmėje (4.3.3 str.):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ išlaikyti ir sustiprinti turimą aplinkos sveikumo bei kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, gamtinio karkaso palaikymo sistemą; ▪ šalies ir regionų savitumus formuojančioms gamtinėms ir kultūrinėms aplinkos vertybėms garantuoti efektyvią apsaugą ir racionalų naudojimą; ▪ užtikrinti tik ekologiškai pagrįstų kraštovarkos programų realizavimą. <p>Kiti teritorijos raidos tikslai būtų optimizuoti urbanistinę sistemą, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugą, kultūros paveldo, gamybos bei rekreacinių teritorijų naudojimą ir socialinės-kultūrinės bei techninės infrastruktūros teritorinę plėtrą. Iš jų savo erdvine orientacija išskirtini šie tikslai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gamtinio karkaso teritorijų ekologinio visavertiškumo užtikrinimas bei kraštovaizdžio įvairovės ir vertybių išsaugojimas; ▪ biologinės įvairovės išsaugojimo bei biotos išteklių racionalaus naudojimo užtikrinimas; ▪ gamtinės rekreacinės aplinkos racionalaus naudojimo bei apsaugos optimizavimas; ▪ gamtinės aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimas; ▪ litosferos ir hidrosferos išteklių naudojimo bei apsaugos optimizavimas; ▪ subalansuoti šalies transporto sistemos plėtrą maksimaliai panaudojant turimą įvairių transporto rūšių infrastruktūrą, mažinant transporto poveikį aplinkai (4.4.5.3 str.).
<p>LR saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 (Žin., 1993, Nr.63-1188) aktuali redakcija</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus (vertybes) (3 str.).
<p>Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 1995, Nr.107-2391)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ išlaikyti valstybės teritorijos socialinio, ekonominio ir ekologinio vystymo pusiausvyrą (3.1.1 str.); ▪ formuoti sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką stengiantis sukurti geresnes ir visoje valstybės teritorijoje visavertes gyvenimo sąlygas (3.1.2 str.); ▪ saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo

Rengimo etapas. Konceptijos stadija

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vertybes, tarp jų ir rekreacijos išteklius (3.1.4 str.); ▪ formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologinei pusiausvyrai palaikyti arba jai atkurti (3.1.5 str.).
Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nustatyti Lietuvos Respublikos teritorijoje ne miškų ūkio paskirties žemėje esančių želdynų ir želdinių apsaugos, tvarkymo, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo teisinio reguliavimo pagrindus, siekiant užtikrinti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio stabilumą, gyventojų teisę į jų gyvenimo kokybę gerinančias aplinkos sąlygas.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcija bei pats planas yra tiesiogiai susiję su aukščiau išvardintais dokumentais. Juose keliami tikslai bei deklaruojami teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai remiasi šiais dokumentais ir jiems neprieštarauja. Svarbiausias tikslas, kurio siekiama rengiant šį bendrąjį planą – teritorijos darnioji plėtra. Ji įgyvendinama per urbanistinio ir gamtinio karkasų subalansavimą, optimalaus hierarchizuoto gyvenamųjų vietovių tinklo vystymą, gamtinio karkaso teritorijų tausojantį naudojimą.

6. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas socialinei aplinkai, ekonominei aplinkai, kultūros paveldo teritorijoms ir objektams, teritorijų tvarkymo politikos realizavimui, susisiekimo sistemai, inžinerinei infrastruktūrai, gamtiniam karkasui ir saugomoms teritorijoms, gamtos ištekliams ir aplinkos kokybei. Poveikis kitiems aplinkos komponentams yra nepastebimas arba nustatomas detalesnėse planavimo stadijose. Vertinimo skalė:

+	tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės
-	tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės
+/-	tikėtinos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės
0	nenumatoma reikšmingų pasekmių
?	nepakanka informacijos

- **Pirmas variantas - Miesto plėtra naudojant vidinius rezervus**
- **Antras variantas - Miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas**

6.1 lentelėje pateikiamas vertinimo argumentavimas

6.1 lentelė. SPAV vertinimas

Konceptijos sprendiniai	Variantas	Reikšmingo poveikio charakteris	SPAV vertinimo komponentai								Motyvai, pastabos
			Biojvairovė ir ekotinklas	Gamtinis karkasas ir kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Visuomenės sveikatingumas	Vanduo	Dirvožemis	Oras, klimatas	Materialiųjų turtas	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA											
Demografinių procesų stabilizavimas ir gyventojų skaičiaus augimas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Gyventojų skaičiaus prognozės Žagarės mieste pateikiamos trimis variantais: <i>pesimistinio, optimistinio ir labiausiai tikėtino</i> scenarijaus.
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	<i>Labiausiai tikėtino</i> scenarijaus atveju numatomas nežymus gyventojų skaičiaus augimas (iki 1654 gyventojų 2033 metais), migracijos saldo bei natūralaus gyventojų prieaugio rodiklių gerėjimas.
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Antruoju variantu Žagarės mieste ir jo plėtros zonoje (prijungiamos Žvelgaičių, Žagariškių, Žiurių, Aleksandravo kaimų dalys) <i>labiausiai tikėtino</i> scenarijaus atveju numatomas gyventojų skaičiaus augimas iki 2095 gyventojų 2033 metais), migracijos saldo bei natūralaus gyventojų prieaugio rodiklių gerėjimas.
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Gyvenimo kokybės standartų didinimas ir gyvenamojo fondo plėtra*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Numatomas gyvenamojo fondo augimas, planuojama, kad vienam gyventojui tenkančio naudingo gyvenamojo fondo rodiklis artės prie didėjančio vidurkio visoje šalyje ir prie analogiškų Europos Sąjungos rodiklių.
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	+/-	
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	+/-	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	+	
KULTŪROS PAVELDO TERITORIJOS IR OBJEKTAI											
Kultūros paveldo objektų autento apsauga ir palaikymas	1	trumpalaikis	0	0	+	0	0	0	0	0	1-ajame ir 2-ajame koncepcijos variantuose prioritetas teikiamas kultūros paveldo objektų naudojimui viešėjai paskirčiai, visuomenės kultūros, rekreacijos ir turizmo reikmėms, Žagarės savitumo raiškos stiprinimui, kultūros ir gamtos paveldo apsaugos integralumui.
		ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	
	2	trumpalaikis	0	0	+	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	
TERITORIJŲ TVARKYMO POLITIKOS REALIZAVIMAS											
Miesto centro formavimas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	1-ajame ir 2 –ajame koncepcijos variantuose akcentuojamas miesto centro – istoriškai susiklosčiusio struktūrinio branduolio, vystymas. Prioritetas teikiamas miesto centro gyvybingumo, fizinės aplinkos kokybės, ekonominio aktyvumo skatinimui. Siekiama istorinio miesto centro vertybės požymių išlaikymo. Centro vystymas būtų palankus veiksnyms skatinant ekonominį bei socialinį miesto gyventojų aktyvumą.
		ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	0	+	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	0	+	0	0	0	0	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Miesto urbanistinės struktūros palaikymas ir vystymas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	+/-	0	0	0	1-ojo varianto atveju numatoma kompaktiška miesto plėtra. Prioritetas teikiamas vidinės miesto struktūros tobulinimui, teritorijų modernizavimui, vidinių teritorinių rezervų naudojimui. Toks miesto plėtros modelis palankus esamos susiklosčiusios urbanistinės struktūros palaikymui ir vystymui, tačiau yra susijęs su intensyvesniu antropogeninės veiklos poveikiu aplinkai.		
		ilgalaikis	0	+/-	0	0	+/-	0	0	+/-			
		kaupiamasis	0	+/-	0	0	+/-	0	0	+/-			
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		2-ajame variante prioritetas teikiamas gretimų Žiurių, Aleksandrovo, Žvelgaičių, Žagariškių kaimų užstatytų teritorijų įjungimui į bendrą urbanistinę struktūrą, centro teritorijos gyvybingumo skatinimui. Šiame variante prioritetas teikiamas ne tik esamos Žagarės miesto urbanistinės struktūros tobulinimui, bet ir greta esančių užstatytų kaimų teritorijų integravimui į miesto struktūrą. Šių teritorijų integravimas yra prevencinė priemonė siekiant išvengti neplaningos urbanizacijos ir suformuoti vieningą urbanizuotą struktūrą.	
		ilgalaikis	0	+	0	0	0	0	0	0			+
		kaupiamasis	0	+	0	0	0	0	0	0			+
Rekreacinių teritorijų plėtra *	1	trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0	1-ojo ir 2-ojo variantų atveju numatomas Žagarės regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų plane numatytos rekreacinio prioriteto zonos prie Žvelgaičių ežero plėtojimas.		
		ilgalaikis	0	+	0	+	0	0	0	+			
		kaupiamasis	0	+	0	+	0	0	0	+			
	2	trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0			
		ilgalaikis	0	+	0	+	0	0	0	+			
		kaupiamasis	0	+	0	+	0	0	0	+			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Pramonės, verslo, infrastruktūros objektų teritorijų plėtra	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	+/-	+/-	+/-	1-ojo ir 2-ojo variantų atveju pramonės, verslo ir infrastruktūros plėtros zona vystoma šiaurinėje Žagarės miesto dalyje. Prioritetas teikiamas vidinių teritorinių rezervų naudojimui. Su sąlyga, kad šių teritorijų vystymas bus vykdomas tinkamai reglamentuojant veiklą (taikant švarias technologijas, diegiant oro valymo įrenginius, nustatant sanitarines apsaugos zonas ir kt.), bus sąlygojamos nedidelio reikšmingumo neigiamos pasekmės aplinkos orui. Žaliųjų zonų suformavimas sąlygos teigiamas pasekmes aplinkos orui.	
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	+/-	+		
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	+/-	+		
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	+/-	+/-		+/-
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	0	+/-		+
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	+/-		+
Socialinės, švietimo, sveikatos ir paslaugų infrastruktūros plėtra*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Socialinės, švietimo, sveikatos ir paslaugų infrastruktūros racionali plėtra numatoma įvertinant gyventojų pasiskirstymą pagal amžiaus grupes. Socialinės infrastruktūros plėtros poreikis ir mastai Žagarės mieste nedideli.	
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0		+
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	0		+
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		0
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0		+
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	0		+

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
SUSISIEKIMO SISTEMA													
Gatvių tinklo vystymas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Plėtojant miesto teritorijas abiem koncepcijos variantais numatoma susisiekimo ašis vystyti esamų gatvių bei kelių pagrindu, juos rekonstruojant, o esant poreikiui įrengiant tęsinius. 1-ajame koncepcijos variante naujos susisiekimo infrastruktūros vystymo poreikis yra mažesnis. Racionaliai naudojant vidinius miesto erdvės resursus investicijų poreikis į susisiekimo infrastruktūrą yra mažesnis nei 2-ojo varianto atveju		
		ilgalaikis	0	0	0	0	0	0	0	+/-		+/-	
		kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	+/-		+/-	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		2-asis koncepcijos variantas sąlygoja didesnę naujos susisiekimo infrastruktūros poreikį dėl didesnės į miesto urbanistinę struktūrą integruojamų teritorijų plėtros. Abiem variantais gerinamos susisiekimo sąlygos, didinamas miesto gatvių tinklo rišlumas, o tuo būdu ir tolygesnis transporto priemonių pasiskirstymas gatvių tinkle, lemiantis mažesnę aplinkos taršą automobilių išmetamosiomis dujomis bei transportiniu triukšmu. Naujai sukurta infrastruktūra gerins verslo sąlygas, kurs palankią aplinką materialiniam turtui.	
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	+			+
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	+			+
Dviračių ir pėsčiųjų takų sistemos vystymas*	1	trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0	Užtikrinamas saugus pėsčiųjų ir dviratininkų eismas, o tai skatintų gyventojus dažniau rinktis šiuos susisiekimo būdus. Didinamas miesto patrauklumas turizmo ir rekreacijos vystymui. Teigiamas poveikis miesto ekologinei aplinkai, žmonių sveikatai.		
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	+	+			
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	+	+			
	2	trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	0			
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	+	+			
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	+	+			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA											
Vandentiekos ir vandenvalos sistemų vystymas ir modernizavimas*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Pagerinamas gyventojų aprūpinimas vandeniu (numatoma, kad iki planuojamo periodo pabaigos vandentikiu naudosis 95% gyventojų), vystoma nuotekų surinkimo sistema užstatylose ir plėtros teritorijose, vykdoma senų tinklų renovacija, gerėja miesto ekologinė situacija, užtikrinamas gyventojų aprūpinimas geros kokybės vandeniu, o tuo pačiu išvengiama neigiamo poveikio gyventojų sveikatingumui. 1-ojo plėtros variantu atveju reikės mažiau pakloti vandentiekio bei buitinių nuotekų surinkimo tinklų, tačiau šia infrastruktūra galės naudotis mažesnis gyventojų skaičius. 2-ojo plėtros varianto atveju reikės pakloti daug vandentiekio bei buitinių nuotekų surinkimo tinklų, tačiau šia infrastruktūra naudosis didesnis skaičius gyventojų. Požeminio vandens apsaugojimui nuo užteršimo, vandentiekio magistraliniai tinklai bus klojami griežtai laikantis normomis nustatytų atstumų tarp vandentiekio magistralių ir kitų tinklų.
		ilgalaikis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	0	0	+/-	
		kaupiamasis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	0	0	+/-	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	+	0	0	+	
		ilgalaikis	+	+	0	+	+	0	0	+	
		kaupiamasis	+	+	0	+	+	0	0	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Lietaus nuotakyno sistemos vystymas ir tobulinimas, lokalių valymo įrenginių prie išleidėjų įrengimas*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Žagarės mieste lietaus nuotekų sistema nėra išvystyta. Vystant lietaus nuotekų surinkimo ūkį būtina optimizuoti išleidėjų kiekį ir prie kiekvieno jų pastatyti valymo įrenginius. Dėl to sumažėtų teršalų patekimas į atvirus vandens telkinius bei gruntą, būtų užtikrinama paviršinio vandens telkinių ekologinė pusiausvyra, išvengiama neigiamos įtakos gyventojų sveikatingumui.
		ilgalaikis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	0	0	+/-	
		kaupiamasis	+/-	+/-	0	+/-	+/-	0	0	+/-	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	+	0	0	0	
		ilgalaikis	+	+	0	+	+	0	0	+	
		kaupiamasis	+	+	0	+	+	0	0	+	
Centralizuoto šilumos tiekimo vystymas *	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Abiejų variantų atveju svarbiausiu centralizuoto šilumos tiekimo vystymo prioritetu numatoma pastatų ir jų šilumos punktų renovacija. Centralizuoto šilumos tiekimo vystymas sąlygotų mažesnius sunaudojamo kuro kiekius, mažesnes teršalų emisijas į aplinką, o ryšium su tuo tikėtinos teigiamos pasekmės gyventojų sveikatingumui.
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	+	+	
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	+	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	+	+	
		kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	+	+	
Skirstomojo elektros energijos tiekimo tinklo atnaujinimas	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Elektros energijos paskirstymo tinklas Žagarės mieste pakankamai gerai išvystytas. Numatomos naujos neilgos atšakos, jungiančios naujus energetinius objektus į bendrą tinklą. Numatoma, kad planuojamo periodo pabaigai didžioji aukštos įtampos elektros perdavimo tinklo dalis, esanti miesto teritorijoje, bus sukabeliuota. 2-ojo varianto atveju orinių linijų būtų sukabeliuota žymiai daugiau, sumažėtų vizualinė kraštovaizdžio tarša didesniame plote.
		ilgalaikis	0	+/-	0	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	+/-	0	0	0	0	0	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	
		ilgalaikis	0	+	0	0	0	0	0	+	
		kaupiamasis	0	+	0	0	0	0	0	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Atliekų surinkimo ir rūšiavimo sistemos išvystymas*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	Šis sprendinys sietinas su ES reikalavimais dėl atliekų šalinimo. 1-ajame ir 2-ajame koncepcijos variantuose numatoma plėsti konteinerinę atliekų surinkimo sistemą. Tai priimtinausia atliekų surinkimo sistema, kuri diegiama visoje šalyje. Žagarės miesto buitinės atliekos bus šalinamos regioniniame sąvartyne esančiame Aukštrakuose (Šiaulių rajono savivaldybėje).	
		ilgalaikis	0	+	0	+	+	+	+	+		+/-
		kaupiamasis	0	+	0	+	+	+	+	+		+/-
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		0
		ilgalaikis	0	+	0	+	+	+	+	+		+
		kaupiamasis	0	+	0	+	+	+	+	+		+
KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGOS VYSTYMAS												
Gamtinio karkaso teritorinė lokalizacija*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-	Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijos stadijoje išskiriamos svarbiausios planuojamoje teritorijoje esančios metafunkcinės gamtinio karkaso dalys – <i>migraciniai koridoriai</i> ir <i>geosistemų vidinio stabilizavimo arealai</i> . Tai teritorijos, formuojančios miesto ir apylinkių ekologinio stabilizavimo tinklą, turintį kompensuoti urbanistinio – ūkinio vystymo poveikį. Abejuose teikiamuose Žagarės miesto teritorijos koncepcijos variantuose <i>gamtinio karkaso</i> lokalizacija nesikeičia.
		ilgalaikis	+	+	0	+	+	+	+	+	+	
		kaupiamasis	+	+	0	+	+	+	+	+	+	
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-	
		ilgalaikis	+	+	0	+	+	+	+	+	+	
		kaupiamasis	+	+	0	+	+	+	+	+	+	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Ekologiškai pagrįstos miesto teritorijos žemėnaudos struktūros formavimas*	1	trumpalaikis	0	0	0	+/-	+/-	+/-	0	0	Teritoriškai subalansuojamas kraštovaizdžio formavimas, racionaliai išdėstomos gyvenamosios, gamybinės, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijos, išlaikomas esamas bei didinamas natūralių ar pusiau natūralių teritorijų plotas. I-ojo varianto atveju tiesioginis ir netiesioginis poveikis gamtiniam karkasui, gamtinei aplinkai ir jos ištekliams esamose miesto ribose bus intensyvesnis.	
		ilgalaikis	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-		
		kaupiamasis	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-		
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		
		ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+		
		kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+		
Tarpusavyje besijungiančios žaliųjų plotų sistemos suformavimas santykinai natūralų (gamtinį) kraštovaizdžio pobūdį išsaugojusių gamtinio karkaso teritorijų pagrindu*	1	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0	1-ajame ir 2-ajame koncepcijos variantuose, lokalizuotose gamtinio karkaso teritorijose (išskyrus esamas užstatytas) ir kitose žaliųjų plotų plėtojimui palankiose teritorijose prioritetas teikiamas žaliųjų erdvių – atskirųjų rekreacinės bei ekologinės ir apsauginės paskirties želdynų palaikymui ir vystymui. Numatomose urbanizuoti miesto plėtros zonose formuojamos žaliųjų plotų struktūros.	
		ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+		+/-
		kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+		+/-
	2	trumpalaikis	0	0	0	0	0	0	0	0		
		ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+		
		kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+		

* - sprendiniai susiję su teigiamu poveikiu visuomenės sveikatingumui.

6.2 lentelė. Apibendrinimas

Reikšmingo poveikio charakteris	1 variantas	2 variantas
POVEIKIS BIOĖVAIROVEI IR EKOTINKLUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(5,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(5,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS GAMTINIAM KARKASUI IR KRAŠTOVAIZDŽIUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>-ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(9,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(9,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS KULTŪROS PAVELDUI		
<i>trumpalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(1,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(1,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS VISUOMENĖS SVEIKATINGUMUI		
<i>trumpalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(8,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(12,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų

	pasekmių	pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(8,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(12,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS VANDENIUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(2,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(3 „+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(6,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(3,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(6,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS DIRVOŽEMIUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(3,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(3,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(4,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS ORUI IR KLIMATUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(5,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(7,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(5,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(7,„+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
POVEIKIS MATERIALIAM TURTUI		
<i>trumpalaikis</i>	Nenumatoma reikšmingų teigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(1,„+“)

	Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>ilgalaikis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(10,,+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(18,,+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių
<i>kaupiamasis</i>	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(10,,+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių	Tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės(18 ,,+“) Nenumatoma reikšmingų neigiamų pasekmių

Apibendrinimas

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos dviems variantams atliktas socialinės aplinkos, ekonominės aplinkos, kultūros paveldo teritorijų ir objektų, teritorijų tvarkymo politikos realizavimo, susisiekimo sistemos, inžinerinės infrastruktūros, gamtinio karkaso bei kraštovaizdžio tvarkymo ir naudojimo sprendinių strateginis poveikio aplinkos komponentams - bioįvairovei ir ekotinklui; gamtiniam karkasui ir kraštovaizdžiui; kultūros paveldui; vandeniui; dirvožemiui; orui, klimatui; materialiajam turtui, vertinimas.

Apibendrinant galima teigti, kad Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos variantuose **1 –ajame – miesto plėtra naudojant vidinius rezervus** ir **2 –ajame - miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas**, paremtuose tvarios veiklos bei plėtros principais, numatomi sprendiniai didžiąja dalimi reikšmingai teigiamai įtakos arba neturės reikšmingų neigiamų pasekmių miesto teritorijos kraštovaizdžio struktūrai, užtikrins gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio vertybių išsaugojimą bei turės teigiamos įtakos visuomenės sveikatingumui ir materialiajam turtui. Didelį teigiamą poveikį miesto teritorijų aplinkos būklei turės inžinerinės infrastruktūros – vandentiekos ir vandenvalos sistemų vystymas.

Nustatyta, kad **2 –asis plėtros variantas**, numatantis gretimų Žiurių, Aleksandrovo, Žvelgaičių, Žagariškių kaimų užstatytų teritorijų integraciją į bendrą Žagarės miesto urbanistinę struktūrą, turi geresnes integralumo, funkcinės struktūros efektyvumo, želdynų ir rekreacijos, investicijų pasiūlos, plėtros reguliavimo (valdymo) nenutrūkstamas galimybes bei strateginių pasekmių aplinkai poveikio požiūriu yra pranašesnis už **1–ąjį (miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas) variantą**.

7. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI KOMPENSUOTI

Žagarės miesto bendrasis planas bus įgyvendinamas ne tiesiogiai, o per žemesnio lygmens planus - miesto dalių, zonų ir kitų teritorijų detaliuosius bei specialiuosius planus, rengiamus

žymiai stambesniame mastelyje ir labiau konkretizuojamus. Todėl einant sprendinių realizacijos linkme, kuomet jau tampa aiškios planuojamos veiklos ir jų mastai, turi būti ieškoma galimybių sumažinti tikėtinas neigiamas pasekmes, numatomos jų išvengti ar sumažinti padedančias priemones. Siekiant išvengti galimų reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai, visų pirma reikalinga:

- Iš teikiamų Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos alternatyvų pasirinkti tą, kurios įgyvendinimas nesukeltų reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai;
- Konkretizuojant Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano sprendinius, vadovautis aprobuota koncepcija iš esmės nekeičiant joje numatytų teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų bei bendrųjų reglamentų;
- Laikytis reglamentavimo principų ir jų tolimesnio detalizavimo žemesnio lygmens teritorinio planavimo dokumentuose.
- Rengiant miesto dalių ar zonų specialiuosius ir detaliuosius planus vadovautis bendrojo plano, tiesiogiai ir netiesiogiai su aplinkos kokybe bei jos apsauga susijusiais sprendiniais, įtvirtinančiais tvaraus vystymosi principus;
- Rengti kraštovaizdžio, tame tarpe gamtinio karkaso teritorijų, žaliųjų plotų sistemos narių – parkų, skverų, žaliųjų jungčių, apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų tvarkymo planus bei eliminuoti neigiamai aplinkos apsaugą įtakančius juridinius precedentus;
- Vykdyti ekologinį švietimą ir didinti miestelio gyventojų ekologinį sąmoningumą.
- Supažindinti institucijas ir suinteresuotą visuomenę su Žagarės miesto bendrojo plano sprendiniais.

8. BENDROJO PLANO KONCEPCIJOS ALTERNATYVOS

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos variantai remiasi miesto erdvinės struktūros vystymu, susisiekimo sistemos optimizavimu, rekreacinės infrastruktūros, žaliųjų plotų sistemos vystymu. Miesto erdvinės struktūros pagrindą sudaro miesto urbanistinė struktūra ir gamtinis karkasas.

Žagarės miesto erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir žaliųjų erdvių, išsaugant nuo urbanizacijos santykinai natūralias gamtinio karkaso teritorijas.

Žagarės miesto bendrojo plano SPAV ataskaitoje yra vertinamos dvi koncepcijos alternatyvos: **Pirmas variantas – miesto plėtra naudojant vidinius rezervus** ir **Antras variantas – miesto plėtra integruojant gretimas teritorijas**. Abi alternatyvos plačiau pristatomos SPAV ataskaitos *teksto skyriuje 1.3*. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvos yra parengtos laikantis tvaraus (darnaus) vystymosi principų: miesto teritorijos vystymo funkcinio prioriteto zonos, urbanistinio vystymo ir žaliųjų erdvių prioriteto teritorijų tinklas bei kiti sprendiniai yra nustatomi derinant aplinkosauginius, ekonominius, socialinius ir teritorinės plėtos interesus bei tuo pačiu stengiantis neperžengti leistinų poveikio aplinkai ribų. Laikantis minėtų principų parengtos alternatyvos nepasižymi esmingesniais skirtingumais, ką rodo galimų reikšmingų pasekmių aplinkai vertinimo (*teksto skyrius 6*) rezultatai - nei viena alternatyva nesąlygoja reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai, tačiau skiriasi tikėtinų reikšmingų teigiamų pasekmių aplinkai vertinimo aspektu.

1-ojo varianto atveju Žagarės miesto plėtra numatoma esamose administracinėse miesto ribose (plotas 475,34 ha). Prioritetas teikiamas vidinės miesto struktūros tobulinimui, teritorijų modernizavimui, vidinių teritorijų rezervų naudojimui. Išskiriama miesto centro teritorija, kuri apima nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (senojo miesto vieta ir Žagarės miesto istorinė dalis) teritorijas. Prioritetai teikiami miesto centro gyvybingumo, fizinės aplinkos kokybės, ekonominio aktyvumo ir socialinės integracijos skatinimui. Planuojamas saugomas miesto istorinis centras, siekiama jo vertybės požymių išlaikymo ir perdavimo ateinančioms kartoms. Planuojama esamų gyvenamųjų teritorijų renovacija užbaigiant formuoti nebaigtas užstatyti urbanistines struktūras, pritraukiant aplinkai draugiškas funkcijas, gerinant gyvenimo kokybę. Miesto teritorijos vystymo prioritetu laikomas želdynų sistemos formavimas, rekreacinių teritorijų potencialo didinimas.

2-ojo varianto atveju numatoma Žagarės miesto teritorinė plėtra, prijungiant dalį gretimų Žiurių, Aleksandrovo, Žvelgaičių, Žagariškių kaimų esamas užstatytas teritorijas. Miesto plotas šiuo atveju padidėtų iki 599,34 ha. Plėtos teritorijas tikslinga integruoti į miesto struktūrą, kad užtikrinti teritorijų kompleksinį planavimą ir išvengti stichinės urbanizacijos. Formuojamas miesto centras, apimantis senoj miesto vietą ir Žagarės miesto istorinę dalį bei gretimas teritorijas. Miesto centro teritorijoje skatinamas administravimo, biurų, kultūrinių, komercinių objektų koncentravimas, tuo didinat centro aktyvumą, jo fizinės būklės gerinimą. Šiame variante siūloma ne tik gyvenamųjų teritorijų renovacija, bet ir nauja plėtra. Naujos teritorijos įsisavinamos kompleksiskai, rezervuojant plotus rekreacijai, viešosioms erdvėms, infrastruktūrai.

Esminis skirtumas tarp 1-ojo ir 2-ojo koncepcijos variantų - užstatomų teritorijų erdvinis mastas ir intensyvumas, kurie paremti ekonominė ir socialinė raida bei investicijų strategija. Abu teikiami koncepcijos variantai sudaro prielaidas gamtinio karkaso teritorijų išsaugojimui, palaikymui ir vystymui. Ilgalaikės perspektyvos požiūriu, įvertinus plėtos variantus, **2 –asis plėtos variantas**, numatantis gretimų kaimų užstatytų teritorijų integraciją į bendrą urbanistinę struktūrą, turi geresnes integralumo, funkcinės struktūros efektyvumo, želdynų ir rekreacijos, investicijų pasiūlos, plėtos reguliavimo (valdymo) nenutrūkstamas galimybes bei strateginių pasekmių aplinkai poveikio požiūriu yra pranašesnis už **1–ąjį plėtos variantą**. Tinkamai reglamentuojant šio koncepcijos varianto įgyvendinimą, būtų išvengta esmingesnių aplinkosauginių probleminių situacijų.

9. VERTINIMO, ĮSKAITANT SUNKUMUS, SU KURIAIS SUSIDURTA KAUPIANT REIKIAMĄ INFORMACIJĄ, APRAŠYMAS

Žagarės miesto bendrojo plano koncepcijos sprendinių strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita parengta remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650) bei Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu (UAB „Urbanistika“, kompl. Nr. U-1118, 2013 m.). Buvo vertinama Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 2 priede „Privaloma strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos sudėtis“ nurodytais aspektais.

Vertinimo eigoje buvo nagrinėjama ši projektinė medžiaga:

1. Žagarės miesto bendrojo plano aiškinamasis raštas:
  - a) Esamos būklės analizė ir vertinimas (ypač medžiagos dalis susijusi su gamtiniais ištekliais, gamtiniu kraštovaizdžiu, aplinkos kokybe bei jos apsauga, saugomomis teritorijomis);
  - b) Miesto vystymo koncepcija.
2. Žagarės miesto bendrojo plano brėžiniai:
  - 1 brėžinys – ESAMA BŪKLĖ. "Žemės naudojimas", M 1:5 000
  - 2 brėžinys – ESAMA BŪKLĖ. "Inžinerinė infrastruktūra", M 1:5 000
  - 3 brėžinys. KONCEPCIJA . Funkciniai prioritetai. I variantas. M 1:5000
  - 4 brėžinys . KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. I variantas. M 1:5000
  - 5 brėžinys. KONCEPCIJA. Funkciniai prioritetai. II variantas. M 1:5000
  - 6 brėžinys. KONCEPCIJA. Erdvinė struktūra. II variantas. M 1: 5000

Vertinimo metu iškilę sunkumai:

- LR Vyriausybės patvirtintas „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650) parengtas įvairių lygmenų teritorijų planavimo darbams yra nediferencijuotas pagal planavimo rūšis ir lygmenis, kurie metodiškai skiriasi. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas ir jo priedai nėra pritaikyti analitiškai vertinti bendruosius planus. Didelėse teritorijose vyksta labai daug įvairių procesų, turinčių poveikį įvairiems veiksniams, tad būtų tikslinga turėti sustambintus poveikio aplinkai rodiklius;
- Poveikis aplinkai gali būti labai įvairus, atsižvelgiant į prevencines ir kompensacines priemones, kurios gali būti detalizuojamos žemesniuose planavimo lygmenyse - miesto dalių ar zonų detaliuosiuose ir specialiuosiuose planuose bei objektų techniniuose projektuose. Todėl nustatyti apibendrintą poveikį aplinkai miesto bendrajame plane dėl įvairių faktorių tampa problematiška, o vertinimas tampa deklaratyvus;
- Vertinimo sunkumai yra susiję ir su statistinės bei kitos informacijos apie aplinkos būklę trūkumu;
- Trūksta patirties, tiek plano rengėjams, pateikiant reikalingus duomenis, tiek vertintojams, nustatant plano sprendinių poveikį aplinkai.

10. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Įgyvendinant Žagarės miesto teritorijos bendrąjį planą, vadovaujantis LR teritorijų planavimo įstatymu Nr. I-1120 (Žin., 2008, Nr. 10-337) ir Apskritis teritorijos bendrojo plano rengimo, savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo ir miestų ir miestelių bendrųjų planų rengimo taisyklėmis, patvirtintomis 2007 m. birželio 22 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-354,

patvirtintinus bendrąjį planą, savivaldybės administracijos direktorius ir kitos institucijos privalo vykdyti sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę. Remiantis minėtais teisės aktais, Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano stebėsenos (monitoringo) metu turės būti atliekama:

- Rengiama bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa, nustatomas investicijų poreikis;
- Analizuojama teritorijų planavimo duomenų banke sukaupta informacija;
- Formuojant savivaldybės biudžetą, teikiami pasiūlymai dėl bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo;
- Stebimi ekonominio potencialo, ūkinės veiklos, infrastruktūros, nekilnojamojo turto rinkos raidos pokyčiai;
- Nustatyta tvarka vykdoma gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo priežiūra;
- Analizuojami urbanistinės plėtros ir inžinerinės infrastruktūros pokyčiai;
- Analizuojami sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos infrastruktūros bei jų sąlygų pokyčiai;
- Vykdoma kultūros ir švietimo infrastruktūros duomenų informacijos analizė;
- Analizuojamos kitos pagrindinės ekonominės veiklos sąlygos ir aplinkos kokybę lemiantys faktoriai.

Gamtinės aplinkos būklės ir antropogeninio poveikio jai stebėjimai turi būti vykdomi vadovaujantis LR Aplinkos monitoringo įstatymu Nr. VIII-529 (Žin., 2006, Nr. 57-2025) ir Valstybine aplinkos monitoringo 2005-2010 metų programa, patvirtinta 2005 m. vasario 7 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 130. Pažymėtina, kad Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano įgyvendinimo metu, rengiant sprendiniuose numatytus žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus (specialiuosius, detaliuosius planus), taip pat rengiant investicinius, techninius ar darbo projektus, turės būti atliekami projektų strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV), poveikio aplinkai vertinimas (PAV) bei poveikio visuomenės sveikatai vertinimas (PVSV), vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

11. SANTRAUKA

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliekamas teritorijos vystymo koncepcijos rengimo stadijoje. Šio vertinimo tikslas – įvertinti galimas teigiamas ir neigiamas pasekmes, galimas įgyvendinus bendrojo plano koncepcijos sprendinius.

SPAV ataskaita

Strateginio pasekmių vertinimo dokumentas (toliau – SPAV) parengtas vadovaujantis „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 ir vėlesniais jo pakeitimais bei Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu.

Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijoje nustatyta bendrųjų ir specialiųjų teritorijos vystymo tikslų sistema, numatanti nuosekliai įgyvendinti LR teritorijos bendrajame plane, Šiaulių apskrities teritorijos bendrajame plane ir Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane nustatytus darnaus vystymo principus, užtikrinančius sveiką aplinką ir tinkamą gamtinių bei socialinių išteklių naudojimą.

Pirmajame skyriuje aprašyti pagrindiniai Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano tikslai bei koncepcijos rengimo stadijoje numatyti tikslai, susiję su socialine, ekonomine bei aplinkosaugine aplinka. Šiame skyriuje taip pat pateikti dokumentų, susijusių su Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano ir į kuriuos buvo atsižvelgta rengiant strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitą, sąrašas.

Antrajame skyriuje apžvelgta esama Žagarės miesto aplinkos - oro, paviršinių ir požeminių vandenių, gamtinio kraštovaizdžio, miesto žaliųjų plotų būklė bei galimi aplinkos būklės pokyčiai, jeigu bendrojo plano sprendiniai nebūtų įgyvendinti.

Trečiajame skyriuje pateikiama informacija apie teritorijas (jas atstovauja gamtinės aplinkos ir kultūros paveldo apsaugai svarbios teritorijos bei objektai), kurias gali paveikti koncepcijos sprendiniai.

Ketvirtajame skyriuje nagrinėjamos pagrindinės aplinkosauginės problemos ir jų priežastys, susijusios su Žagarės miesto bendrojo plano.

Penktajame skyriuje išskirti tarptautiniu, Europos Bendrijos ir nacionaliniu lygmenimis nustatyti aplinkosaugos tikslai, susiję su rengiamu Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano ir į kuriuos šiame plane reikės atsižvelgti.

Šeštajame skyriuje aprašytos galimos koncepcijos I ir II varianto sprendinių pasekmės oro kokybei, vandens kokybei ir ištekliams, dirvožemio kokybei ir ištekliams, biologinei įvairovei bei gyvūnijos ir augalijos ištekliams, kraštovaizdžiui, visuomenės sveikatai ir saugumui, socialinei ir ekonominei aplinkai.

Septintajame skyriuje pateiktos galimos priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti įgyvendinant bendrąjį planą.

Aštuntajame skyriuje aprašyti Žagarės miesto teritorijos bendrojo plano koncepcijos variantai.

Devintajame skyriuje trumpai aprašytas vertinimas bei sunkumai, iškilę rengiant strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitą.

SPAV ataskaita

Dešimtajame skyriuje pateikta informacija apie monitoringo priemones. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos įgyvendinus ar neįgyvendinus bendrojo plano sprendinius, turi būti stebimos remiantis Valstybine monitoringo programa.

GRAFINĖ DALIS

PRIEDAI